

GŁOS
NA PUSTYNI s. 10

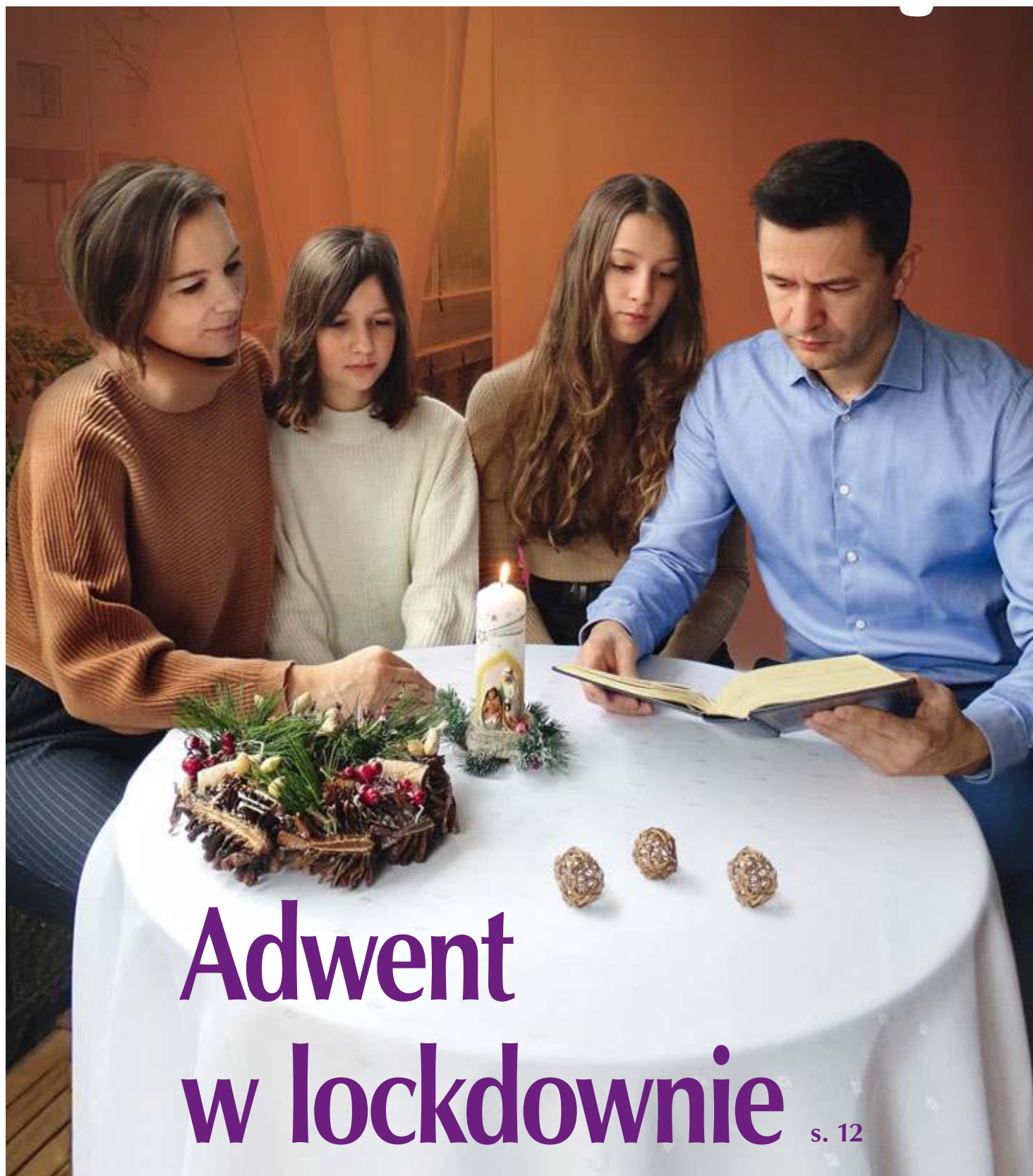
JEZUS TRACI
POPARCIE! s. 9

REKOLEKCJE
Z JASNEJ GÓRY s. 38

BIAŁORUSKA
AWARIA s. 36

29.11.2020
nr 48 (788)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

Adwent w lockdownie

s. 12

Ofiary

**konfliktów zbrojnych
nie mają szans na
normalne święta**

Wpłacając świąteczną
darowiznę na rzecz
podopiecznych
programu
Rodzina Rodzinie
pomożesz im
przeżyć je godnie.

WPŁAĆ ON-LINE
na www.caritas.pl

**WYKONAJ
TRADYCYJNY PRZELEW**

na konto bankowe:
PL 77 1160 2202 0000
0000 3436 4384
z dopiskiem: Rodzina Rodzinie

ZAANGAŻUJ SIĘ NA STAŁE

poprzez deklarację na stronie:
rodzinarodzinie.caritas.pl

RODZINA RODZINIE

ks. Henryk Zieliński

Nowe światła

Adwent od dzieciństwa kojarzy się nam z roratami i wielkim misterium światła. Powracają wspomnienia o tym, jak lampionami rozświetlaliśmy sobie drogę, by uczestniczyć we Mszy świętej ku czci Matki Bożej, którą liturgia porównuje do jutrzienki, zapowiadającej wschód słońca. Bo Chrystus w pieśni Zachariasza – ojca Jana Chrzciciela – ukazany jest jako ten, który nawiedza nas z wysoko jak wschodzące słońce. W innym miejscu On sam mówił: „Ja jestem światłością świata” (J 8, 12). Tego światła właśnie teraz potrzebujemy bardziej niż kiedykolwiek. Dlatego i tegoroczny adwent będzie niezwykły. Nie tylko z powodu pandemii.

Upokarzani i pogubieni jako ludzie wierzący, czekamy nowych światła, o których mówił Prymas Tysiąclecia. Było to 16 maja 1981 r., przy okazji przyjęcia przez niego sakramentu chorych. Wyprzedzając pytania stojących nad jego łóżem współpracowników o wskazania na przyszłość, Prymas powiedział: „Przyjdą nowe czasy. Wymagają nowych światła, nowych mocy. Bóg je da w swoim czasie. Pamiętajmy, że jak kard. Hlond, tak i ja wszystko zawierzyłem Matce Najświętszej i wiem, że nie będzie słabsza w Polsce, choćby ludzie się zmieniali”.

Mamy te nowe czasy. Ludzie w Polsce przez ostatnie czterdzieści lat bardzo się zmienili. Wystarczy popatrzeć, co dzieje się na ulicach, posłuchać języka kobiet spod znaku pioruna, aby przekonać się, jak daleko odeszliśmy od ducha Jasno-górskich Ślubów Narodu. Błuznierstwo, rozpustę, sodomię i zabijanie nienarodzonej nazywa się „prawami człowieka”. Nie tylko wśród katolików, ale nawet wśród duchownych są tacy, którzy współpracują z wrogami Kościoła. To akurat nic nowego. W czasach Prymasa też tak było. Ale dotkliwie brakuje nam dzisiaj ludzi tej miary co Prymas Tysiąclecia czy abp Antoni Baraniak, który nawet topiony w fekaljach przez przedstawicieli ówczesnych władz, nie dostarczył im najmniejszego argumentu do oskarżenia Prymasa w pokazowym procesie. Brakuje św. Jana Pawła II, który przez prawie trzy dekady osobiście formułował dla nas program duszpasterski, inicjował działania i bronił ładu moralnego. Wątpliwi to dzisiaj zaszczyc dla niego pozostawać ho-

norowym obywatelem Krakowa, Warszawy lub Łodzi.

Co zatem ze światłami na nowe czasy? One być może już są, tylko wielu z nas nie chce ich widzieć, bo popadliśmy w schematy. Jak ludzie Starego Przymierza, którzy nie dopuszczali do siebie, że prorok może pochodzić z Galilei, spoza żydowskiej arystokracji politycznej i kapłańskiej.

A przecież Bóg, nieraz widząc pogubienie elit, powoływał proroków spośród zwykłego ludu. Tak powołał choćby Amos, który był pasterzem i sadownikiem nacinającym sykomory. Charyzmat prorocstwa i sukcesja kapłaństwa były i są dwiema drogami działania Boga. Prorocy nie kwestionowali sensu kapłaństwa, choć piętnowali grzechy kapłanów, kapłani zaś wiedzieli, że jak zabraknie proroków, to nadchodzą „złe czasy”. Tak od zawsze wygląda niepozabawiona napięć koegzystencja hierarchii i charyzmatyków w dziejach zbawienia.

Dzisiaj, gdy upadek autorytetów i kryzys hierarchiczny nie omija Kościoła w Polsce, jakimś promykiem nadziei może być budząca się odpowiedzialność świeckich charyzmatyków za Kościół. Nie nazwę ich prorokami, żeby nie obciążać ich odpowiedzialnością ponad miarę i aby szatan nie wbił ich w pychę. Ale niewątpliwie jest jakieś działanie Bożego Ducha w ich inicjatywach: „Różaniec do Granic”, „Polska pod Krzyżem” czy listopadowy „Różaniec do Granic Nieba”. Wierni też łatwiej przyjmują dzisiaj wezwania świeckich niż zarządzenia duszpasterzy. „Idziemy” zawsze włączało się w te inicjatywy, zgodnie z zasadą: „Ducha nie gaście”. Wsparcie papieża Franciszka dla tych inicjatyw potwierdza słuszność naszego rozeznania. Bo kogo może dzisiaj drażnić angażowanie setek tysięcy i milionów ludzi w modlitwę? Chyba tylko tych, których drażniła pobożność maryjna Prymasa.

W adwencie włączamy się w kolejną inicjatywę świeckich: rekolacje w duchu św. Ludwika Grignion de Montfort, przygotowujące do oddania się Chrystusowi przez Maryję. Dołączamy płytę z tymi rekolacjami, abyśmy w tym pandemicznym czasie mogli je przeżywać w domach. Być może to również jest światło na trudne czasy, którego nie wolno lekceważyć. Znaczenie tej inicjatywy świeckich doceniają stojący na czele episkopatu arcybiskupi Stanisław Gądecki i Marek Jędraszewski oraz wielu innych hierarchów.

Świeccy, o których piszę, należą do pokolenia, do którego św. Jan Paweł II mówił: „Wy jesteście nadzieją Kościoła”. Ta nadzieja chyba właśnie się spełnia i jest dla Kościoła niepowtarzalną szansą.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

29.11.2020 **idziemy** w numerze:

TEMAT TYGODNIA:

Głos na pustyni s. 10

foto. archiwum rodziny Sulejów

Adwent w lockdownie s. 12

NA CZASIE

Ozdrowieńcy ratują chorych s. 4

Ze świata s. 6

Jezus traci poparcie! s. 9

Z kraju s. 14

Szara strefa języka s. 20

NASZE SPRAWY

foto. archiwum SOW w Iłgacowie

Specjalny, czyli wyjątkowy s. 34

Leki generyczne i szczepionki s. 43

Wydatki na cele mieszkaniowe s. 44

Program TV s. 47

MOJA WIARA

Adwent: oczekiwanie, nadzieja i tęsknota s. 18

Zatrzymaj się s. 23

Cuda dla opornych s. 38

Nowa nadzieja s. 42

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.

E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Coraz częściej słychać o osobach, które po podaniu osocza wyszły ze stanu ciężkiego i pokonały koronawirusa. Czy osocze stało się najlepszym środkiem w terapii chorych na COVID-19?

Potrzeba więcej czasu na zebranie danych, dokonanie analizy i opracowanie wniosków. W pierwszej fazie zachorowań, w marcu i kwietniu, kiedy zaczęliśmy pobierać osocze od ozdowieńców i przekazywać do leczenia, traktowane było ono jako kolejny punkt w procedurze stosowania leku. W tej chwili osocze traktowane jest jako lek pierwszego rzutu, na równi

foto arch. RCKiK

Jak dużym obciążeniem dla organizmu jest oddanie osocza?

Przy oddaniu osocza nie traci się krwinek czerwonych, jak np. przy oddaniu krwi pełnej. Dawca osocza traci płynną część krwi razem z białkami. Zaraz po pobraniu uzupełniamy płyny dożylnie – podajemy sól fizjologiczną; po zjedzeniu wysokobiałkowego posiłku, przy odpowiednim odżywieniu bardzo szybko organizm wraca do normy. Taka osoba ponownie może oddać osocze za tydzień oraz ponownie za dwa tygodnie, jeżeli jest odpowiednio wysokie miano przeciwciał.

Ozdrowieńcy ratują chorych

Z dr **Joanną Wojewodą**, kierownikiem Działu Dawców i Pobierania Regionalnego Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Warszawie, rozmawia Irena Świerdzewska

np. z lekami antyretrowirusowymi. Stąd też większe zainteresowanie szpitali i na podstawie składanych zamówień można sądzić, że pozytywnie oceniają one ten lek.

Osocze zlecane jest do przetaczania w odpowiedniej fazie leczenia, w odpowiednim czasie. Na pewno nie jest przeznaczone do leczenia wszystkich hospitalizowanych osób, nie ma takiej potrzeby.

Czy terapia osoczem stosowana jest w pandemii koronawirusa w innych krajach?

Bazujemy na obserwacjach z wcześniejszych epidemii, które Polski nie dotknęły, a rozprzestrzeniały się w innych rejonach świata, jak ptasia grypa czy wirus ebola, który dziesiątkował chorych przede wszystkim w Afryce. Bazujemy też na pierwszych zachorowaniach na SARS-CoV-2. Pozytywne obserwacje skłoniły klinicystów i transfuzjologów do prób stosowania osocza od ozdowieńców COVID-19 właśnie w leczeniu chorych. Po raz pierwszy zastosowano terapię tam, gdzie najwcześniej pojawiły się zachorowania, czyli w Chinach, a także we Włoszech i w Hiszpanii, gdzie były masowe zachorowania, ciężki przebieg choroby i liczne zgony. Dość powszechne jest stosowanie osocza w terapii w Stanach Zjednoczonych. My bazujemy na procedurach opracowanych przez Światową Organizację Zdrowia, a także przez lekarzy w Europie, i zawartych też w procedurach Rady Europy.

Czy każda osoba, która przeszła COVID-19, może oddać osocze dla chorych?

Muszą być spełnione wszystkie wymagania zdrowotne, tak jak w przypadku każdego dawcy krwi: osoba w wieku 18-65 lat, o masie ciała co najmniej 50 kg, w bardzo dobrym stanie zdrowia. Dyskwalifikują przebyte operacje, pobyt w krajach, w których występuje malaria czy inne choroby tropikalne, kolczykowanie, tatuaże, kontakty seksualne, które są tzw. zachowaniami ryzykownymi, wykonanie w ciągu ostatniego pół roku gastroskopia i kolonoskopia. Czasowo dyskwalifikuje męśnięcie i ciąża.

Czy trzeba mieć potwierdzone przejście COVID-19?

Osoba uważająca się za ozdowieńca musi mieć potwierdzone zachorowanie – prosimy o pozytywny wynik testu RNA, wykonanego w czasie choroby, albo testu na przeciwciała, najlepiej anty-SARS-CoV-2, wykonane metodą ilościową w klasie IGG, najlepiej cztery tygodnie po ustąpieniu objawów. Możemy także

zaakceptować rozpoznanie kliniczne, to znaczy kiedy była wizyta lekarska czy teleporada i skierowanie na izolację. W innych przypadkach zbieramy dokładny wywiad, jeżeli są tzw. twarde dowody, czyli były ewidentne objawy COVID-19 – wysoka gorączka, duszności, kaszel, utrata wężu, smaku oraz kontakt epidemiologiczny z osobą z potwierdzonym zakażeniem w ciągu dziesięciu dni przed wystąpieniem objawów – to osoba kwalifikuje się do pobrania osocza.

Czy dawcy mogą czuć się bezpiecznie w miejscu pobrania?

Zabieg jest bezpieczny, nie ma możliwości zakażenia się dawcy, pobranie odbywa się przy użyciu jednorazowych sprzętów i zestawów. Bolesne może być samo wkucie igły do żyły. Zabieg trwa, w zależności od ilości pobieranego osocza, od 30 do 50 minut.

Jak dużo osób odpowiada na apel i zgłasza się do waszego ośrodka na oddanie osocza?

Bardzo dużo osób się zgłasza, ale w czasie wywiadu okazuje się, że tylko niewielka część tej grupy może oddać osocze, bo np. ktoś nie jest do końca ozdowieńcem, przyjmuje na stałe leki, albo ma choroby, jak niedoczynność tarczycy, dyskwalifikujące dawcę.

Ilu osobom chorym może pomóc ozdowieńcy?

Pobieramy jednorazowo 600 ml osocza, które zostaje podzielone na trzy jednostki, co wystarcza do podania trzem osobom. Przy trzykrotnym oddaniu osocze może posłużyć dziewięciu chorym. Jeśli jest wysokie miano przeciwciał w osoczu, to przy brakach osocza można je podzielić nawet na sześć porcji z jednego pobrania.

Gdzie mają się zgłaszać osoby, które chcą oddać osocze?

Na stronach Narodowego Centrum Krwi znajdują się lokalizacje w całej Polsce. W naszym centrum warszawskim przy ul. Saskiej pobieramy od ozdowieńców osocze tylko metodą plazmaferezy – to znaczy samo osocze – a w naszych oddziałach terenowych na Mazowszu pobieramy pełną krew, z której oddzielamy osocze.

fot. xhz

List do zwykłych księży

Wybiło w naszej Ojczyźnie szambo nienawiści, nieczystości, zakłamania, zaniedbań, bluźnierstw, wulgaryzmów, braku szacunku itd. Można jeszcze długo wymieniać, ale nie o to chodzi, żeby się w tym taplać. Chodzi o to, żeby to jak najszybciej posprzątać.

I tu ogromna prośba do Was. Zbliża się czas adwentu. Niech to będzie naprawdę czas prostowania ścieżek lub – jak kto woli – czyszczenia tego rozlanego szamba. Usiądźcie na ten miesiąc do konfesjonałów. Jesteśmy Wam wdzięczni za Wasze homilie i kazania, ale tym razem zamilknijcie. Jak Zachariasz. Na ten krótki czas. Parafrazując pewną wypowiedź biblijną, można powiedzieć: „Skoro Jezusa nie słuchają, to dlaczego Was miałoby słuchać?”. Zatem teraz Wy słuchajcie nas. Dajcie nam

zrzuć w konfesjonałach ciężar naszych grzechów, uwikłań, gniewu i niezrozumienia. I we dług danej Wam od Chrystusa mocy odpuszczania grzechów pomóżcie się oczyścić. Otwórzcie Królestwo Niebieskie. Wy też się oczyśćcie, abyście sami mogli tam wejść i pozwolili nam wszystkim.

Wciąż wierzę, że zdrajców – jak Judasz – jest wśród księży zaledwie jedna dwunasta, a reszta gotowa jest oddać życie za Jezusa, choć niektórzy – jak Tomasz – mają chwile zwątpienia. Wierzę też, że bluźniący przeciw Bogu zasługują na wybaczenie, bo nie wiedzą, co czynią.

Trzeba działać szybko, bo w przeciwnym razie zadusiemy się w atmosferze grzechu i nienawiści. Niech tegoroczny adwent będzie adwentem konfesjonałów, abyśmy

na Boże Narodzenie potrafili znów w zgodzie i jedności zasiąść przy rodzinnych stołach. Obdarować się przede wszystkim miłością, potem prezentami, jednak nie takimi, których wartość wyrażona jest tylko na paragonach.

Chrystus wszystkich zapraszał do siebie, uzdrawiał, oczyszczał, odpuszczał grzechy, pokrzepiał. Wyrzucał tylko tych, którzy chcieli zrobić ze świątyni jaskinię zbójców. Bo pochłaniała go gorliwość o dom Boży.

Niech pochłonie i Was gorliwość o Kościół. Każdy konfesjonał to ciasna furtka powrotu do Kościoła, przez którą powinniśmy tam wszyscy znów wejść. Oczyszczeni tak, by znów o chrześcijanach mogli powiedzieć: „Zobaczcie, jak się miłują”.

Taki mam gorący apel do Was.

Zagubiony katolik

Nazwisko autora znane redakcji

Krzysztof Ziemiec

Na dobrej drodze

Pandemia zmienia świat. Najboleśniej wśród państw Unii Europejskiej jej skutki odczuwają Hiszpania, gdzie dochód narodowy ma się w tym roku załamać o niemal 13 proc., i Włochy, gdzie spadek ma wynieść ok. 10 proc. W niewiele lepszej sytuacji są Portugalia i Grecja. Polska w tym roku też znajdzie się pod kreską, choć w znacznie mniejszym stopniu; ekonomiści mówią o spadku rzędu 2-3 proc., będzie to jednak pierwszy raz w historii nowej Polski, kiedy realnie odczujemy pogorszenie sytuacji.

To pokazuje, że COVID-19 zmienia nie tylko poziom dobrostanu obywateli, ale i pozy-

cję wielu krajów. Przed paru laty Polska prześcignęła – jeśli idzie o poziom życia z uwzględnieniem realnej mocy nabywczej – Grecję i Portugalię. Zadłużone po uszy Włochy i Hiszpania, które wydawały się jeszcze przez wiele lat poza naszym zasięgiem, są do „przeskoczenia” w przewi-

ce od dekad zadłużenie. Teraz kraje południa czeka bolesny proces przebudowy gospodarki, polegający choćby na ograniczeniu zależności PKB od turystyki. Polska takiej transformacji dokonywać nie musi.

To uświadamia nam, gdzie tkwi drugie dno sporu o powiązanie nowego unijnego budżetu i europejskich funduszy z tzw. praworządnością. Oficjalnie chodzi o łamanie prawa, które – jak mówi eksperci – jest trudne do zmierzenia. Nieoficjalnie, choć mówi o tym głośno już coraz więcej polityków, chodzi o przyszłą pozycję państw w Europie postcovidowej. Kraje takie jak Polska, Węgry czy Czechy, a także mała Litwa, stały się realnym zagrożeniem dla gospodarczej, czyli politycznej pozycji Niemiec w Europie. Unijne fundusze w epoce koronakryzysu to być albo nie być dla Włoch, Hiszpanii i Grecji. One

czekają na te pieniądze jak na deszcz. Kraje bogate, jak Niemcy czy Holandia, nie są skłonne za wiele dawać, bo wiedzą, że ich obywatele oczekują czegoś zupełnie innego. Mogą też za jakiś czas nie zaakceptować zbyt silnej pozycji Polski, która dzięki sprzyjającej nam sytuacji może urosnąć i pozycję podstawawcy i montera zamienić na rozgrywającego w jakimś nowym światowym łańdźcu, który wyłoni się za pewien czas.

Położenie geograficzne zmusza nas nie tylko do myślenia, ale

i działania. Europa, jak pokazuje historia, gdy przestają działać pewne układy i porozumienia, zamienia się w pole bitwy i w układ kilku imperiów. Ale funkcję dywizji wojskowych pełnią dziś podmioty gospodarcze. To gospodarka lewaruje siłę danego kraju. Dobrze, abyśmy tę okazję jakoś wykorzystali.

Autor jest dziennikarzem TVP

Europa, gdy przestają działać pewne układy i porozumienia, zamienia się w pole bitwy i w układ kilku imperiów.

W SKRÓCIE

■ **Rozmowa z imamem.** Papież Franciszek i wielki imam Ahmad al-Tayyeb potwierdzili wspólne zaangażowanie na rzecz walki z nienawiścią motywowaną religią. Ojciec Święty napisał 20 listopada na Twitterze, że rozmawiał o tym telefonicznie z islamskim uczonym i „swoim bratem”. Obaj zgodnie podkreślili, że braterstwo między ludźmi jest „rozwiązaniem dla wygaśnięcia przemocy, dyskryminacji i nienawiści szerzonej w imię religii”.

■ **Nominacja abp. Rysia.** Ojciec Święty mianował arcybiskupa metropolitę łódzkiego, Grzegorza Rysia, członkiem Kongregacji ds. Biskupów – podało Biuro Prasowe Stolicy Apostolskiej.

■ **Ostrzeżenia duchownych.** Prokuratura Generalna Białorusi wystosowała oficjalne ostrzeżenie do wikariusza generalnego archidiecezji mińsko-mohylewskiej, bp. Jurija Kasabuckiego, o niedopuszczalności naruszenia prawa. Chodzi o wypowiedzi hierarchy na jego osobistej stronie na Facebooku, gdzie skomentował zachowanie organów ścigania. Jego zdaniem na Białorusi dochodzi do „przemocy, tortur i pogardy dla ludzkiej godności”. Wraz z bp. Jurijem Kasabuckim podobne ostrzeżenie otrzymał ks. Serhij Lepin z Białoruskiego Kościoła Prawosławnego.

■ **Pozew kard. Becciu.** 10 mln euro (z przeznaczeniem na cele dobroczynne) domaga się od włoskiego tygodnika „L'Espresso” kard. Angelo Becciu, były prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. Uważa, że został zniesławiony i przez to pozbawiony przez papieża przywilejów wynikających z godności kardynalskiej, przede wszystkim prawa do udziału w konklawe. Wcześniej tygodnik ten opisał sprawę zakupu przez Watykan kosztownej nieruchomości w Londynie w czasach, gdy Becciu był zastępcą sekretarza stanu Stolicy Apostolskiej, którego urzędnicy byli zaangażowani w tę operację. Transakcja ta jest przedmiotem śledztwa.

■ **73. rocznica ślubu.** Brytyjska królowa Elżbieta II oraz jej mąż, książę Filip, obchodzili 20 listopada 73. rocznicę ślubu. Są małżeństwem dłużej niż jakkolwiek królewska para w historii brytyjskiej monarchii. Ich ślub odbył się w opactwie Westminster 20 listopada 1947 r.

foto: PAP/EPA/Fredrik Sandberg

SZWEDZKA PORAŻKA

Szwedzka liberalna strategia walki z koronawirusem, polegająca na zaleceniach zamiast zakazów, okazała się porażką. Dopiero gdy znacznie wzrosła liczba zakażeń i zgonów, rząd zdecydował się na pierwsze poważne restrykcje. Główny epidemiolog kraju przy-

znał, że „nie spodziewał się tak złego rozwoju sytuacji”. W Szwecji w ciągu ostatnich 2 tygodni średnia zakażeń koronawirusem wyniosła 562 na 100 tys. mieszkańców. Ogólnie potwierdzono ponad 200 tys. przypadków, zmarło ponad 6,3 tys. osób.

OSKARŻONY PASTOR

Prokuratura w Bremie oskarżyła Olafa Latzela, pastora kongregacji św. Marcina w tym mieście, o obraźliwe uwagi na temat homoseksualizmu. Latzel miał mówić m.in. o „diabolicznym gejowskim lobby” i „brudnym gender”. Pastorowi grozi 5 lat więzienia. Słowa, za które pastor odpowie przed sądem, padły 19 października 2019 r. na seminarium „Biblijna szkoła jazdy do małżeństwa”. W kwietniu 2020 r. jeden ze słuchaczy seminarium złożył skargę na Latzela i sprawa trafiła do prokuratury. Latzel nie zaprzeczył cytowanym wypowiedziom, ale w swoim oświadczeniu odniósł się do kontekstu biblijnego

foto: Wikipedia

go: w Piśmie Świętym homoseksualiści są „grzesznikami”. Jego kościół przyjmuje jednak grzeszników, a on daleki jest od zniesławiania ludzi. Niedawno zniszczono kościół, w którym posługuje, a także jego samochód.

foto: PAP/EPA/Uniti Bekas

POMPEO U BARTŁOMIEJA

Patriarcha Konstantynopola Bartłomiej przyjął w swej siedzibie w Stambule sekretarza stanu USA Mike'a Pompeo. Szef amerykańskiej dyplomacji nazwał Patriarchat Ekumeniczny „przywódcą prawosławnego świata”. – Jestem zaszczycony dzisiejszym spotkaniem z Jego Świątobliwością ekumenicznym patriarchą Bartłomiejem i wizytą w patriarszym kościele św. Jerzego. Jako przywódca prawosławnego świata Patriarchat Ekumeniczny jest kluczowym partnerem w trwającej obronie wolności religijnej na całym świecie – napisał Pompeo na Twitterze.

ŚMIERĆ PATRIARCHY

Zmarły w Belgradzie 90-letni patriarcha Ireneusz, 45. w historii zwierzchnik Serbskiego Kościoła Prawosławnego, zakaził się koronawirusem na pogrzebie metropolity Czarnogóry i Przymorza Amfilochiusza, który też zmarł wskutek powikłań po COVID-19. Ireneusz był od 1975 r. biskupem Niszu na południu kraju. Stał na czele Serbskiego Kościoła Prawosławnego w 2010 r. Okazywał otwartość wobec Kościoła katolickiego, a w kwestiach politycznych odegrał kluczową rolę w kampanii przeciwko niepodległości Kosowa. Popierał starania Serbii o członkostwo w UE, zdecydowanie sprzeciwiał się „prawu” kobiet do aborcji i przywilejom dla mniejszości seksualnych.

foto: PAP/EPA/Andriej Cukic

NIEPOKOJE W GWATEMALI

Setki protestujących Gwatemalczyków podпалиło budynek parlamentu (na zdjęciu), aby zaprotestować przeciwko budżetowi na 2021 r., opartemu na dużym deficycie w wysokości prawie 13 mld dolarów. Protestujący zażądali odejścia prezydenta Alejandra

Giammattei, który według nich jest winny przyjęcia tego budżetu. Inną przyczyną krytyki prezydenta, z zawodu lekarza, jest zarządzanie przez niego kryzysem wywołanym pandemią COVID-19, szczególnie braki personelu, sprzętu i lekarstw w szpitalach.

foto: PAP/EPA/Esteban Biba

FRYZJER CELEBRYTÓW

Udo Walz, jeden z najbardziej znanych niemieckich fryzjerów, którego klientkami były m.in. Angela Merkel, Marlene Dietrich, Claudia Schiffer, Maria Callas i Julia Roberts, zmarł w Berlinie w wieku 76 lat w wyniku powikłań cukrzycowych. Walz rozpoczął praktykę jako fryzjer w wieku 14 lat. W 1968 r. otworzył swój pierwszy salon w Berlinie. Później pracował dla projektantów mody.

foto: PAP/EPA/Daniel Naupold

W SKRÓCIE

■ **Zagrabione, nieoddane.** Sąd w Kirowie odrzucił skargę odwoławczą miejscowych katolików w sprawie odzyskania przez nich kościoła w tym mieście. Świątynię, o którą toczy się spór, zbudowała w 1913 r. miejscowa katolicka społeczność, a w 1933 r. bolszewicy zabrali siłą budynek.

■ **Prawo do deportacji.** Trybunał Konstytucyjny Hiszpanii uznał za zgodne z ustawą zasadniczą tego kraju prawo jego władz do natychmiastowej deportacji nielegalnie docierających tam imigrantów. Orzeczenie TK dotyczy tzw. ustawy o bezpieczeństwie obywatelskim.

■ **Apostoł modlitwy.** W Mediolanie w wieku 91 lat zmarł ks. Piergiorio Perini, który chciał zrewolucjonizować życie współczesnych parafii, czyniąc je ośrodkami ewangelizacji. Duchowny wypracował system parafialnych komórek ewangelizacyjnych, które działają dziś w 40 krajach świata. Polega on na tworzeniu w każdej parafii małych, kilkuosobowych grup, które spotykają się raz w tygodniu na wspólnej modlitwie. Podstawą całego systemu jest jednak adoracja Najświętszego Sakramentu.

■ **Z biletem do Wenecji.** Bilet wstępu do Wenecji, który władze miasta postanowiły wprowadzić od stycznia, będzie obowiązywał od 2022 r.

■ **„Nie” dla papierosów.** Holandia od 2024 r. wprowadzi zakaz sprzedaży papierosów i innych wyrobów tytoniowych w supermarketach. Ma to ograniczyć dostępność papierosów i zachęcić do rzucenia palenia.

■ **Grecja uchodźcom.** Władze Aten i grecki rząd podpisali umowę o utworzeniu tymczasowego obozu dla uchodźców, którzy po przybyciu przez greckie wyspy do stolicy nie mają gdzie się schronić. Sygnatariuszem porozumienia jest także Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji.

■ **W obronie policjantów.** Rząd Francji chce wprowadzić ustawę, która uczyniłaby przestępstwem rozpowszechnianie wizerunku policjanta z zamiarem wyrządzenia mu krzywdy. Za złamanie przepisów groziłaby kara do roku więzienia i grzywna w wysokości 45 tys. euro. Władze twierdzą, że chodzi o ochronę policjantów i ich rodzin przed nękaniami, także w internecie.

■ **Metoda na prostytutkę.** Policja w chińskim mieście Changsha stosuje nową metodę walki z prostytutką. O przyłapanych na niej osobach informują ich rodziny, sąsiadów i pracodawców.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Czerwony tydzień

Ubiegły tydzień przeszedł dla chrześcijan na świecie pod znakiem pamięci o ofiarach prześladowań, których liczba z roku na rok wcale nie maleje. Wręcz przeciwnie. Chrześcijanie są najbardziej prześladowaną grupą religijną na świecie – podaje najnowszy raport Pew Research Center.

W ostatnich latach ataki na chrześcijan stały się niemal codziennością również na kontynencie europejskim. Stąd papieskie dzieło Pomoc Kościołowi w Potrzebie (PKWP) już po raz kolejny przeprowadziło akcję „Red Wednesday” (Czerwona środa), rozpoczynając „Red Week” (Czerwony tydzień), aby zwrócić uwagę na chrześcijan żyjących w ciągłym zagrożeniu. 18 listopada setki kościołów, pomników i gmachów publicznych na całym świecie zostało oświetlonych

na czerwono, aby upamiętnić męczeństwo współczesnych chrześcijan.

W tym roku, z uwagi na ostatnie ataki w kościołach, katedrze św. Szczepana i zamachy na wiedeńskich ulicach, w samej tylko Austrii zostało oświetlonych na czer-

wono kilkadziesiąt obiektów, w tym po raz pierwszy austriacki parlament. Przewodniczący austriackiej Rady Narodowej Wolfgang Sobotka powiedział,

że oświetlenie parlamentu ma na celu „kształtowanie świadomości w walce z prześladowaniem chrześcijan”. Natomiast dyrektor austriackiego oddziału PKWP stwierdził, że „bycie chrześcijaninem nigdy jeszcze nie było tak niebezpieczne jak dzisiaj, ale w zachodnim świecie w dalszym ciągu za mało mówi się na ten temat”.

Dla potwierdzenia tego, że nie tylko chrześcijańskie organizacje biją na alarm, dwa dni przed „Czerwoną środą” Organizacja Bezpie-

czeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) opublikowała dane, z których wynika, że w 2019 roku w samej Europie doszło do ponad 500 udokumentowanych przestępstw na tle nienawiści do chrześcijan.

W 2019 roku w samej Europie doszło do ponad 500 przestępstw na tle nienawiści do chrześcijan.

częstwa i Współpracy w Europie (OBWE) opublikowała dane, z których wynika, że w 2019 roku w samej Europie doszło do ponad 500 udokumentowanych przestępstw na tle nienawiści do chrześcijan: ataki na księży katolickich, podpalenia kościołów katolickich, niszczenie figur Matki Bożej, akty wandalizmu w poradniach ciążyowych, kradzieże konsekwowanych hostii z tabernakulum. Według OBWE do największej liczby przestępstw dochodzi we Francji. Ale dane, które publikuje OBWE, obejmują tylko zdarzenia udokumentowane i zaklasyfikowane przez organizację jako przestępstwa na tle nienawiści, dlatego wydają się zaniżone, skoro francuskie MSZ podaje, że rocznie dochodzi do ok. 800 aktów wandalizmu w kościołach na terenie Francji.

Pośród danych opublikowanych przez OBWE znalazły się cztery brutalne ataki na polskich księży katolickich: kapłan, który został dźgnięty nożem w klatkę piersiową przy wejściu do kościoła przed Mszą świętą

w czerwcu 2019 roku; ksiądz, który został pobity przez grupę osób, kiedy próbował zapobiec zbezczeszczeniu kościoła w listopadzie 2019 roku; dwóch innych kapłanów, którzy zostali napadnięci w lipcu i sierpniu ubiegłego roku. Niestety, dane za rok 2020 będą jeszcze gorsze. Akty wandalizmu wobec kościołów katolickich, do których doszło w tym roku w Polsce na fali protestów proaborcyjnych, ale także ataki na kościoły i obcinanie głów figurom we Francji, Niemczech, Austrii, Włoszech, były – pomimo pandemii – wyjątkowo częste i brutalne.

Co ciekawe, OBWE opublikowała dane o prześladowaniach chrześcijan 16 listopada, kiedy przypada Międzynarodowy Dzień Tolerancji. Oprócz danych o prześladowaniach chrześcijan zamieściła także dane dotyczące przestępstw z nienawiści na tle antysemityzmu, rasizmu, uprzedzeń wobec orientacji seksualnej i inne kategorie. Tego dnia w warszawskim transporcie miejskim można było zobaczyć na ekranach tęczowe symbole wzywające do tolerancji wobec osób LGBT. Wobec innych osób już nie.

ŚDM w diecezjach inaczej

Ojciec Święty postanowił przenieść, począwszy od przyszłego roku, diecezjalne obchody Światowych Dni Młodzieży z Niedzieli Palmowej na Niedzielę Chrystusa Króla. Papież zapowiedział to na zakończenie Mszy Świętej sprawowanej w bazylice watykańskiej, przed przekazaniem przez młodzież z Panamy znaków ŚDM delegacji z Lizbony, która będzie gościła to wydarzenie w 2023 roku.

– Przygotowując się do kolejnego międzykonty-

entalnego spotkania Światowych Dni Młodzieży, chciałbym również przypomnieć o jego obchodach w Kościołach lokalnych. Trzydzieści pięć lat po ustanowieniu Światowych Dni Młodzieży, po wysłuchaniu różnych opinii oraz Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia, kompetentnej w zakresie duszpasterstwa młodzieży, postanowiłem przenieść diecezjalne obchody Światowych Dni Młodzieży z Niedzieli Palmowej na Niedzielę Chrystusa Króla, począwszy

od przyszłego roku. W centrum pozostaje tajemnica Jezusa Chrystusa Odkupiciela Człowieka, jak zawsze podkreślał św. Jan Paweł II, inicjator i patron Światowych Dni Młodzieży. Drodzy młodzi, wołajcie swoim życiem, że Chrystus żyje, że Chrystus króluje, że Chrystus jest Panem! Jeśli będziecie milczeli, zapewniam was, że kamienie wołać będą! (por. Łk 19, 40) – powiedział papież w uroczystość Chrystusa Króla.

od przyszłego roku. W centrum pozostaje tajemnica Jezusa Chrystusa Odkupiciela Człowieka, jak zawsze podkreślał św. Jan Paweł II, inicjator i patron Światowych Dni Młodzieży. Drodzy młodzi, wołajcie swoim życiem, że Chrystus żyje, że Chrystus króluje, że Chrystus jest Panem! Jeśli będziecie milczeli, zapewniam was, że kamienie wołać będą! (por. Łk 19, 40) – powiedział papież w uroczystość Chrystusa Króla.

f

fol. PAP/EPA/Vincenzo Pinto / Pool

Dariusz Kowalczyk SJ

Jezus traci poparcie!

Media donoszą, że Kościół traci poparcie Polaków. Z sondażu przeprowadzonego przez IBRiS wynika bowiem, że tylko 35 procent respondentów ma pozytywny stosunek do Kościoła, natomiast 32 procent – negatywny, 31 procent – neutralny, a 2 procent respondentów udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Niektórzy komentatorzy twierdzą, że taki sondaż to dzwonek alarmowy dla Kościoła. Zapewne jest to materiał do refleksji, ale warto sobie uświadomić, że z poparciem dla samego Jezusa też różnie bywało, a na koniec przegrał z niejakim Barabaszem. Lud bowiem zawołał, że chce, aby Barabasz był uwolniony, a Jezus ukrzyżowany. Wiele się nie zmieniło. Dziś część ludu krzyczy: „Aborcja bez granic” i „Wypier...”.

Sondaże i ankiety dostarczają pewnych informacji o rzeczywistości, ale niekiedy trudno powiedzieć, co naprawdę kryje się za suchymi liczbami i procentami. I tak, jeśli ktoś na pytanie „jak oceniasz Kościół” odpowiada, że negatywnie, to nasuwa

się pytanie, co właściwie chciał powiedzieć. Jak rozumie słowo „Kościół” – czyli kogo, co ocenia negatywnie? Kościół katolicki to licząca ponad miliard wyznawców na całym świecie wspólnota wiernych, to tysiące różnie umocowanych w przestrzeni administracyjno-prawnej instytucji, to diecezje,

parafie, zakony, zgromadzenia, szkoły, uniwersytety, domy wydawnicze, szpitale itd. Kościół to dwa tysiące lat historii, różne nurty duchowości, wielość i różnorodność teologii. Można odnieść wrażenie, że wielu nie wie, o czym mówi, kiedy twierdzi, że Kościół to lub tamto... Oceniają nie tyle Kościół, ile własne wyobrażenia o Kościele, przy czym te ich wyobrażenia kształtowane są często przez to, co im katolickie media podsuną pod nos.

Jestem świadomym członkiem Kościoła od ponad 50 lat. Od ponad 35 lat jestem w zakonnie, a ponad 25 lat temu przyjąłem święcenia kapłańskie. Mogłem poznać wiele środowisk katolickich, w tym wielu duchownych i wiernych świeckich. Jestem świadom słabości i grzechów ludzi tworzących Kościół. Mogę oceniać różne sytuacje i postawy konkretnych ludzi, ale nigdy nie przyszło mi do głowy, by oceniać Kościół jako taki. Wszak Kościół to sakramenty, w tym chrzest i Eucharystia, to Słowo Boże, zastępy świętych. A przede wszystkim Kościół

jest Ciałem, którego Głową jest Chrystus. Zawsze czułem głęboki fałsz stwierdzenia: Jezus – tak, Kościół – nie. Dlatego też nigdy nie ferowałem generalnych ocen Kościoła. Pytałem się raczej, i to wielokrotnie, jakim ja jestem członkiem Kościoła. Czy buduję Mistyczne Ciało Chrystusa, czy raczej je osłabiam, zniekształcam. Analogicznie myślę o Polsce. Mogę oceniać różne wydarzenia i postaci historyczne, ale wypowiadać się, czy Polskę jako moją ojczyznę oceniam negatyw-

Kościół katolicki to licząca ponad miliard wyznawców na całym świecie wspólnota wiernych, to tysiące różnie umocowanych w przestrzeni administracyjno-prawnej instytucji, to diecezje, parafie, zakony, zgromadzenia.

nie, czy też pozytywnie – to byłby absurd.

Pewien proboszcz z Warszawy opowiadał mi, że w ostatnim czasie przyjął w kancelarii kilku interesantów, którzy oświadczyli, że chcą wystąpić formalnie z Kościoła. Niewątpliwie można to wiązać z falą protestów przed kościołami po ogłoszeniu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawie tzw. aborcji eugenicznej. Jeden z apostatów

oznajmiał, że gdyby wszyscy księża byli tacy jak np. ks. Boniecki, to on pozostałby w Kościele. Cóż powiedzieć o tego rodzaju wierze i niewierze, przynależności lub odstępstwie od Kościoła? Płytkie to i prymitywne jak hasła wznoszone przez tzw. Strajk Kobiet. Warto ponadto zauważyć, że w niektórych krajach na Zachodzie większość duchownych od dawna jest jak ks. Boniecki, a nawet jeszcze bardziej, ale nijk nie służy to żywotności tamtejszych wspólnot katolickich. Bo katolicyzm płaszcący się przed każdą liberalno-lewicową modą tego świata ostatecznie dla nikogo nie jest pociągający.

Poparcie traci też Jan Paweł II. Można się było tego spodziewać, skoro już prawie cztery lata temu spektakl „Kłątwa”, w którym aktorczka odgrywa długą scenę seksu oralnego z figurą świętego Papieża Polaka, był przez „elity” Warszawy oklaskiwany na stojąco. Tyle że Jan Paweł II, który jest w niebie, nie potrzebuje naszego poparcia. To nam potrzeba jego wstawiennictwa. Kiedy Jezus pytał, czy „Syn Człowieczy, przechodząc, znajdzie jeszcze na ziemi wiare” (Łk 18, 8), nie martwił się o poparcie, ale martwił się o nas. Nie pytał się więc, czy popierasz Kościół Chrystusowy, ale pytał się z bojaźnią, czy Chrystus, Głowa Kościoła, jeszcze cię popiera.

dkowalczyk@jezuici.pl
Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Przeciw demoralizacji dzieci

Kilkadziesiąt tysięcy osób wzięło udział w zorganizowanych w niedzielę w 50 hiszpańskich miastach protestach przeciwko zatwierdzonej przez parlament ustawie oświatowej. Dopuszcza ona edukację seksualną sześciolatków i konieczność zdobycia przez nich „wiedzy na temat różnorodności seksualnej”. Jednym z głównych zarzutów wobec nowej ustawy oświatowej jest ograniczenie wpływu rodziców na program nauki pobieranej przez ich dzieci, a tak-

że zwiększenie wpływu rządów wspólnot autonomicznych na edukację.

Protesty odbyły się w formie wolnego przejazdu aut przez miasta, a protestujący udeko-

foto: PAP/EPA/Juan Jo Martín

rowali pojazdy na pomarańczowo. Pod tą barwą różnorodne stowarzyszenia oświatowe i rodzicielskie bronią prawa opiekunów do decydowania o programie nauki pobieranej w szkole przez uczniów. Twierdzą, że reforma oświaty „narzuca im jeden model nauczania” oraz „indoktrynuje dzieci”.

Niedzielne manifestacje odbyły się m.in. w Sewilli, Madrycie, Barcelonie, Vigo, Toledo, a także w Walencji. Największa z nich miała miejsce w centrum Madrytu.

REKLAMA

w|drodze

To nie marzenia zmieniają rzeczywistość, ale konkretne decyzje i wybory

DECYZJE I WYBORY ZMIENIAJĄ ŚWIAT

w|drodze.pl

fol. Irena Świerdzewska

Głos na pustyni

Z ks. dr. **Krzysztofem Wons**em SDS,
dyrektorem Centrum Formacji Duchowej Salwatorianów w Krakowie,
rozmawia Patryk Lubryczyński

Gdzie szukać inspiracji do modlitwy, aby czasu adwentu nie przeżyć powierzchownie?

Modlitwę rozumiem jako spotkanie z Bogiem. Wiara jest relacją, tym, co dzieje się między mną a Bogiem. Pierwszym doświadczeniem na modlitwie jest słuchanie. Tam, gdzie nie ma słuchania, nie ma mowy o prawdziwym spotkaniu i relacji. Św. Paweł w Liście do Rzymian (10, 17) mówi, że wiara rodzi się ze słuchania. Pierwsi chrześcijanie modlili się Biblią, modlitwa wyrastała bezpośrednio z tekstu biblijnego. Czytanie Biblii rozu-

miano jako mistykę, a nie technikę. Pismo Święte uczyło słuchania Boga i spotkania z Nim.

Jestem przekonany, że modlenie się poprzez słuchanie Słowa Bożego będzie nas prowadziło do modlitwy coraz bardziej dojrzałej. Modlitwa jest dziełem Ducha Świętego w nas, nie jest naszym dziełem. Wszystko na modlitwie jest łaską, o czym często zapominamy. Św. Paweł stwierdza, że bez pomocy Ducha Świętego nikt z nas nie jest w stanie powiedzieć, że Panem jest Jezus.

Kiedy otwieram Biblię, to tak jakbym otwierał tabernakulum Ducha Świętego.

Święty tekst jest napisany przez autorów natchnionych przez Boga i prowadzonych przez Ducha Świętego, pomiędzy nami a fragmentem, który czytamy, przepływa natchnienie Boga. Bez Ducha Bożego nie dotrzemy do sensu duchowego tekstu, mając nawet najlepsze narzędzia do studiowania Pisma Świętego.

Jak usłyszeć Boga na modlitwie, skoro często jesteśmy zmęczeni wieloma obowiązkami?

Takim osobom powiedziałbym: nie myśl o tym, staraj się być systematyczny, co-

dziennie stawaj przed Bogiem z wiarą, że cię już słyszy. Może ty Boga nie rozumiesz, ale On cię rozumie, może ty Go nie przeczuwasz, ale On przeczuwa każde twoje natchnienie i pragnienie. To nie jest problem po stronie Pana Boga, ale po naszej stronie. Jeśli idę na modlitwę zmęczony, zdenerwowany, to jest oczywiste, że najpierw słyszę siebie. Przychodzimy do Boga jak do lekarza, który może nas otworzyć i pomóc zrozumieć.

Modlitwa, jak każde spotkanie, potrzebuje czasu oraz cierpliwości, wierności, postanowienia sobie, że znajdziemy codziennie czas na spotkanie z Bogiem. Tak jak podczas rozmów międzyludzkich nie od razu nawiązujemy bliską relację. Na modlitwie Pan Bóg nie przenosi nas przez jakiś cudowny próg poza nasze ciało. Dlatego często powtarzam, że pierwszym owocem modlitwy paradoksalnie nie jest to, że słyszymy Pana Boga, ale nasz hałas oraz zmęczenie, to jest bardzo logiczne i naturalne.

Mogę zacząć modlić się moim zmęczeniem, mówiąc: Boże, jaki jestem dzisiaj zmęczony, zdenerwowany. Pan Bóg chce, żebyśmy powiedzieli Mu, co się w nas dzieje. Nawet gdyby ograniczyło się to tylko do bycia z Nim. Może się to nam nawet nie podobać, ponieważ chcielibyśmy być na modlitwie zawsze wyciszeni, ale przecież nic nie może dziać się sztucznie. Potrzebujemy otworzyć się na to, co przeżywamy w danej chwili. Nazwijmy to, co czujemy, nie oskarżajmy siebie, tylko mówmy o tym Bogu, na modlitwie potrzebujemy być sobą. Łaska buduje zawsze na naturze.

Obecnie istnieje możliwość korzystania z wielu form modlitwy i pobożnych lektur. Jak w tej wielości propozycji duchowych nie wpaść w łakomstwo duchowe?

Najważniejsze jest rozeznanie duchowe, które bierze się z kierownictwa duchowego. Jeśli ja nie chcę raz na jakiś czas tylko się najeść modlitwami, ale systematycznie się rozwijać, to muszę nauczyć się rozeznawać. Najpierw, jakimi drogami Pan Bóg chce mnie prowadzić. Modlitwy, które znalazłem w internecie, są piękne i dobre, ale nie wszystko jest dla mnie i mi pomaga. Każdego z nas Bóg prowadzi innymi drogami, dlatego trzeba rozeznąć swoje potrzeby duchowe. Zaczniemy od czytania świętego tekstu, który będzie nas wyciszał oraz przemieniał. Jesteśmy dziś pokoleniem klawisza enter, to znaczy często spędzamy czas przed ekranem, wychowujemy się do tego, aby coś szybko i od razu osiągnąć. Bóg nie jest klawiszem enter, musimy nauczyć się cierpliwości ludzi pustyni, żyjąc w świecie.

Komu i na jakim etapie potrzebne jest kierownictwo duchowe?

Na początku zachęcam do stałego spowiednika, spowiedzi, która oczyszcza i formuje sumienie przed Bogiem. Z czasem dojdziemy do wniosku, że Bóg chce od nas czegoś więcej niż odpowiedzi na pytanie, czy zgrzeszyłem lub nie. Zaczynamy wówczas pytać: jak możemy się bardziej rozwijać? Co oznaczają znaki, spotkania, ludzie w moim życiu? Zauważamy, że sami gubimy się pośród wielu pytań. I w takim momencie kierownictwo duchowe jest potrzebne.

Znam przypadki dzieci korzystających z pomocy duchowej, oczywiście na swój sposób. Chcę przez to powiedzieć, że kierownictwo jest dla wszystkich. Jest wręcz koniecznością, jeśli chcemy się rozwijać. Towarzystwo duchowe przeżyli uczniowie idący do Emaus, kiedy Jezus pomagał im, tłumaczyć Pisma w drodze. Chrystus nazywał po imieniu problemy, cierpienia, emocje, z którymi uczniowie nie radzili sobie sami.

Po ponad 35 latach kapłaństwa i ponad 40 latach życia zakonnego nie wyobrażam sobie życia bez kierownictwa duchowego. Mamy prawo w pewnych momentach życia sobie nie radzić, nie jesteśmy istotami wszystko potrafiącymi i wiedzącymi. Potrzebujemy pokory, aby czasem powiedzieć sobie, że jest w nas dużo rozczarowania, złości, ale nie zostawiamy z tym sami. Żyjemy w świecie tak zagubionym, zapętłonym, że potrzebujemy zrobić krok w stronę ciszy. Usiadźmy, nie biegajmy, dajmy sobie czas, spotkajmy się z kimś, kto nauczy nas słuchać Słowa Bożego, być może przez rekolekcje.

W jaki sposób regularne czytanie Słowa Boga i Eucharystia mogą przemieniać naszą codzienność?

Słowo Boże wychowuje nas do pogłębionego życia duchowego. Nie tylko do czytania Biblii, ale także do sakramentów. W tradycji Kościoła istnieje praktyka *lectio continua*, czyli ciągłego czytania Pisma Świętego. Początkujących zachęcam do rozpoczęcia od czytania Nowego Testamentu strona po stronie.

To jest jedyna księga, o której powiem, że to nie ja czytam Słowo, ale to Słowo czyta mnie. Kiedy zaczynam oddawać się czytaniu Pisma Świętego, ono przejmuję nade mną kontrolę w takim dobrym znaczeniu. Słowo zaczyna mnie przekształcać i przenikać moje myślenie, zmienia nastawienie mojego serca i pogłębia pragnienia. Jest taki sposób *lectio continua* w rytmie

Słowa z liturgii dnia, co bardzo polecam. Teksty są tak ułożone, że przeprowadzają nas przez całą historię Zbawienia. Spotykam się z przykładami ludzi, którzy po latach odnajdują nowe spojrzenie na swoje życie, czytając je oczyma Boga.

W jaki sposób nasycić się modlitwą, nie zaniedbując innych obszarów życia?

Powtarzam to bardzo często w naszym domu rekolekcyjnym, że wyjście na pustynię jest po to, żeby wrócić do codzienności. Potrzebujemy pustyni, ale pustynia nie jest doświadczeniem samym w sobie. Nie może stać się grota, schronem i miejscem *fuga mundi*, czyli ucieczki przed światem, chrześcijanin nie jest uciekinierem. Kiedy uczniowie po spotkaniu w Emaus doświadczyli mistycznego spotkania z Jezusem, nakarmili się Jego Słowem i wrócili od razu do Jerozolimy. Jezus im tego nie musiał mówić. Życie chrześcijańskie z natury jest życiem wcielonym w codzienność. Mój Bóg Jezus Chrystus, w którego wierzę, stał się człowiekiem.

W konstytucji *Gaudium et spes* jest napisane, że Bóg, stając się człowiekiem, w pewnym sensie stał się każdym z nas. To znaczy, że Bóg żyje w samym centrum tego świata. I nie ucieka od tego świata, jego problemów i trosk, oraz nie zbawia nas ponad tym światem. Prawdziwe życie duchowe prowadzi do świata, nie może być zamknięciem na innych, dom, rodzinę.

Czy można mówić o podstawowym kryterium dobrego życia duchowego?

Jeśli chcemy wiedzieć, czy się duchowo naprawdę rozwijamy, popatrzymy na swoje życiowe powołanie. Dobra modlitwa powoduje, że żona staje się bardziej żoną, mąż staje się bardziej mężem, odpowiedzialnym za dom i dzieci. Ksiądz, który naprawdę się modli, będzie bardziej dla ludzi. Wzrastanie w swoim powołaniu jest takim podstawowym kryterium. Życie duchowe rozpoznaje się w codzienności.

U fundamentu jest słuchanie Słowa Bożego, które obiektywizujemy z kierownikiem duchowym. Niebezpieczne jest tworzenie silnie subiektywnego świata, w którym mam swoje modlitwy i życie wewnętrzne, w którym doświadczenia duchowego nie poddaję weryfikacji. Kierownictwo pomaga wiedzieć, czy czasami nie utożsamiam Pana Boga z jakimiś moimi oczekiwaniami i wizjami. Uważam, że jest to bardzo ważne dla chcących prowadzić pogłębione życie duchowe.

Tegoroczny adwent będzie szczególnie dla wszystkich Polaków, inny niż wszystkie poprzednie. Najprawdopodobniej spędzimy go w izolacji, niepewni, co przyniesie los.

Nie wiemy jeszcze, czy będziemy mogli uczestniczyć w roratach, spotkaniach opłatkowych w pracy ani czy w ogóle dane nam będzie zobaczyć się z kimś spoza domowników. Wiele osób może obawiać się o swoje zdrowie i życie. Warto jednak codziennie choć krótką chwilę poświęcić na duchowe przygotowanie się do Bożego Narodzenia, pracę nad sobą i pogłębianie relacji rodzinnych.

fot. archiwum rodziny Sulejów

W tym roku pp. Sulejowie oczekują na przyjście Pana Jezusa oraz na narodziny piątego dziecka

Adwent w lockdownie

Barbara Wiśniowska

Mizerna cicha szopka z piernika

fot. archiwum rodziny Sulejów

– W tej całej pogoni trudno jest się zatrzymać i uświadomić sobie, że teraz jest czas specjalny, czas wyjątkowy – stwierdza Aleksandra Sulej, autorka gry rodzinnej „Pytaki” i dla par „Gra wstępna”. – Spróbujmy znaleźć każdego dnia choć chwilę, zebrać myśli, aby przygotować się do świąt wewnętrznie. Czekamy też w adwencie i przez całe życie na ponowne przyjście Pana Jezusa. – Zawsze z wielkim entuzjazmem podchodziliśmy do roratu – dodaje Tomasz Sulej – marzymy, żeby być na nich codziennie. Chodzimy z lampionami, w kościele jest zupełnie ciemno, dzieci ustawiają się w procesji, a kiedy kościół rozświetla się światłem, uświadamiamy sobie, na kogo czeka-

kamy: na Pana Jezusa. On jest światłem. Doświadczenie liturgii w kościele sprzyja wejściu w głąb treści adwentu. Dzieci w parafii dostają naklejki, co jest dla nich dodatkową radością. Zewnętrzne zwyczaje, przedmioty w domu także są ważne. Wieniec adwentowy dobitnie przypomina o upływie czasu.

Tegoroczny adwent będzie miał dla rodziny Sulejów podwójny wymiar: oczekują na przyjście Pana Jezusa oraz narodziny piątego dziecka.

POSTANOWIENIA

Wielu z nas zapewne pamięta, jak w szkole podstawowej katecheci zachęca-

li do podejmowania postanowień adwentowych. Wtedy najczęściej deklarowaliśmy ograniczenie słodyczy i telewizji. Dla niejednego dorosłego taki post wciąż będzie wyzwaniem, inni szukają nowych pomysłów. Kilka podpowiada Marzena Sawuła z Warszawy: – Warto czytać Słowo Boże; można po kolei, można tylko wybrane księgi albo Ewangelię na dany dzień. Planuję raz w tygodniu chodzić na adorację i czekać na Boga w Jego domu. Kolejny pomysł dotyczy relacji międzyludzkich: uspokoić się wewnętrznie, wbrew temu, co podpowiadają emocje. Uświadomić sobie, że kłótnie nie są dobre, wsłuchać się w drugiego człowieka. Warto też rozejrzeć się wokół i bez żadnego rozgłosu pomóc innym. Są osoby – i to nieraz bardzo blisko – które potrzebują wsparcia finansowego, poświęcenia im czasu, wprowadzenia psa, zrobienia zakupów...

RODZINNE ZWYCZAJE

Rodzina Sawułów co roku wysyła świąteczne kartki. Nie kupuje ich w sklepie, lecz maluje, wykleja i ręcznie wpisuje życzenia. – Sama robię także wieniec adwentowy – opowiada Marzena – przeważnie z żywych gałązek, świeczek i kokardek. Zapalamy go podczas wspólnych posiłków i wieczornej modlitwy rodzinnej. – Zawsze robiłam kalendarz adwentowy w przeróżnych formach. Teraz, kiedy dzieci są duże, przygotowałam fragmenty Słowa Bożego do codziennego losowania i zakupiłam gotowe zdrapki adwentowe – dodaje. – Gdy dzie-

ci były małe, w kalendarzu czekały na nie prostsze zadania: przeważnie przeplatały się tam dodatkowa modlitwa, dobry uczynek lub wyrzeczenie. Za wykonanie zadania rysowało się uśmiechniętą buźkę. Kalendarz wisiał na drzwiczkach lodówki. Mały Ignas zawsze chciał uporać się z zadaniami jak najszybciej. Raz uklęknął przed lodówką i pomodlił się od razu po przeczytaniu karteczki.

– Koronawirus nie ma wpływu na moją wiarę – stwierdza Marzena – dla mnie nadchodzi czas radosnego oczekiwania na Boże Narodzenie. O ile zdrowie pozwoli, będę adwent spędzać tak jak dawniej. Syn postanowił codziennie być na roratach. To dodatkowa motywacja i dla mnie.

Psycholog Szymon Grzelak, założyciel Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej, także przez wiele lat korzystał z rodzinnego kalendarza adwentowego. Uznał, że jego rodzina najbardziej potrzebuje wspólnego spędzania czasu, zwłaszcza w dni powszednie, po pracy. Adwentowe zadania nie były skomplikowane ani czasochłonne: lepienie bałwana, nauka wbijania gwoździ, rodzinne czytanie, wykonywanie ozdób choinkowych, przytulanie się, rozmowy na konkretne tematy, a nawet wyściagi rolek papieru toaletowego po domu. Kalendarz wykonała jego żona, Agnieszka, i pięknie ozdobiła kieszonki haftem krzyżkowym.

Aleksandra do kalendarza skorzystała z gotowego aniołka z kieszonkami, do którego na bieżąco wkłada karteczki z zadaniami: „Nie mam pojęcia, jak będą wyglądały nasze dni za dwa tygodnie – pisze na swoim blogu www.blogisulej.pl. – Kto będzie miał do zrobienia ambitny projekt z geografii, a kto będzie chory i zmęczony. Nie chcę z góry zakładać, kiedy będziemy suszyć plastry pomarańczy, kiedy zrobimy wieczór rodzinnego czytania, a kiedy pójdziemy po choinkę. Wolę te plany robić z dnia na dzień. Nasz kalendarz wisi więc sobie spokojnie w salonie, a ja co wieczór przeglądam moją listę pomysłów, wybieram jeden z nich, piszę na kolorowej karteczce i wkładam do odpowiedniej kieszonki. Jest miło i realnie”.

Pomysły podzieliła na trzy kategorie, które pozwalają spojrzeć na adwent wieloaspektowo. Pierwsza jest związana z budowaniem relacji rodzinnych: śniadanie do łóżka, film, oglądanie rodzinnych zdjęć, zabawa w cichego przyjaciela, wyjątkowa godzina każdego dziecka z jednym rodzicem, tele-

fon do babci. Druga kategoria to przygotowania zewnętrzne do świąt: robienie ozdób choinkowych, pierniczków, lukru, rodzinna narada porządkowa, wysyłanie kartek, sprzątanie biurek. – Trzecia kategoria to ta – mówi Aleksandra – najsłabiej reprezentowana na listach pomysłów dostępnych w internecie, a która dla mnie osobiście jest bardzo ważna. To zadania pozwalające zastanowić się nad tym, o co w ogóle w tym wszystkim chodzi.

Dlaczego robimy te zadania? Dlaczego teraz? Dlaczego kalendarz kończy

się w Wigilię, a nie trwa cały miesiąc? Dlaczego tak bardzo wyjątkowo przygotowujemy się do świąt Bożego Narodzenia? Chcę, żeby moje dzieci również działały świadomie

sza czasami pojawia się karteczka z zadaniem częstego wypowiedzania aktu strzelistego: „Marana Tha”.

DZIECI

Dzieciom Sulejowie proponują wspólne wykonanie miniaturowej szopki z kilku drewnianych klocków. U nich przez cały adwent stoi ona na parapecie w salonie. – Ta szopka ma być *mizerna, cicha*, jak w kolędzie – zamyśla się Aleksandra – zatem może być najprostsza, jak się da, z klocków porysowanych, pogryzionych. Obok tej pustej szopki każdego wieczora w adwencie dzieci stawiają jedno ze swoich plastikowych zwierzątek, dinozaurów lub pluszaków. Dzieci wybierają zwierzątko i w ten sposób doświadczamy tego, że Pan Jezus przychodzi do całej naszej rzeczywistości, nawet do tego pomazanego klocka. Całe stworzenie oczekuje przyjścia Pana. W połowie grudnia pieczemy pierni-

fot. archiwum rodziny Sulejów

Rodzinne wycinanie pierników

i spójnie. Rozmawiamy więc z nimi o sensie Bożego Narodzenia dla nas i dla historii świata. Rozmawiamy o tym, w czym możemy się rozwinąć wewnętrznie, w czym być lepsi. Idziemy do spowiedzi. Śpiewamy pieśni adwentowe. To daje duże poczucie sensu i radości.

Aleksandra i Tomasz upodobał sobie pieśń „Mądrości, która z ust Bożych wypływasz”. W swoich filmikach na portalu YouTube zachęcają inne rodziny do wspólnego śpiewania podczas modlitwy rodzinnej, a zwłaszcza do tego, aby nigdy nie kończyć pieśni „Archanioł Boży, Gabriel” na słowach „Zasmuciła się z tej mowy, nie nie rzekła aniołowi”. To byłoby smutne zakończenie. Ta pieśń ma kolejną zwrotkę o tym, jak jedno słowo Maryi zmieniło historię świata. W kalendarzu Aleksandry i Toma-

ki w kształcie prostokątów i z nich budujemy piernikową szopkę, jej ściany i dach skleamy lukrem. Czasem robimy też szybki z landrynek.

Tomasz dodaje: – W zeszłym roku zrobiłem eksperyment, ułożyłem wielki płat piernika w piekarniku na misce, powstała pieczara, wyglądała jak skała, nieco oblupana. Kojarzyła się z betlejemską grotą.

Rodzina Sulejów ma także szczególnie wigilijny zwyczaj. Przed samą wieczorą śpiewają „Spuście nam na ziemskie niwy”, a następnie płynnie przechodzą do kolędy „Wśród nocnej ciszy”, w czasie której Tomasz przynosi piernikową szopkę z figurką Dzieciątka. W tej chwili adwent zmienia się w Boże Narodzenie.

W SKRÓCIE

■ **Gospodni Babimojska.** Bp Tadeusz Lityński nadał kościołowi parafialnemu w Babimojsku status sanktuarium Matki Bożej Gospodni Babimojskiej.

■ **Rzetelnie o papieżu.** „Apelujemy do wszystkich ludzi dobrej woli o opamiętanie. Jan Paweł II, jak każda inna osoba, zasługuje na to, żeby mówić o nim rzetelnie. Oczerniając i odrzucając Jana Pawła II, czynimy wielką krzywdę nie jemu, ale sobie samym” – czytamy w liście otwartym kilkuset profesorów różnych uczelni. Akademicy nadal mogą się pod nim podpisać na: apelprofesorow@gmail.com.

■ **Opozycjoniści bronią papieża.** „(...) deprecjonowanie wszystkich jego zasług jest nieporozumieniem. Historyczna rola Jana Pawła II dla Polski i świata jest bezdyskusyjna” – piszą w liście otwartym uczestnicy antykomunistycznej opozycji, m.in.: Aleksander Hall, Bogdan Lis, Jan Lityński, Jan Dworak oraz Grażyna Staniszevska.

■ **Środowisko broni Wojtyły.** „Prosimy wszystkich ludzi dobrej woli, by – w zalewie bezzasadnych zarzutów – bronili dobrego imienia Jana Pawła II. Jednocześnie apelujemy do polskich biskupów, aby w sposób transparentny, uczciwy i efektywny wyjaśnili wszelkie zarzuty stawiane hierarchom i duchownym Kościoła Katolickiego w Polsce oraz doprowadzili do powszechnie oczekiwanego zadośćuczynienia ofiarom ich postępowania” – napisali w oświadczeniu członkowie stowarzyszenia „Środowisko ks. Karola Wojtyły – św. Jana Pawła II”.

■ **Konstytucja i wolność religijna.** – Tym razem ofiarą agresji padają katolickie kościoły, ale gdyby agresorzy niszczyli cerkwie prawosławne czy żydowskie synagogi, z taką samą stanowczością będziemy egzekwować prawo tych obywateli do swobodnego wyznawania swojej wiary. Państwo polskie musi zagwarantować tę konstytucyjną swobodę – powiedział szef MSWiA Mariusz Kamiński podczas sejmowej debaty na temat protestów Strajku Kobiet w Warszawie.

■ **Europa i obie Ameryki ws. TK.** „Poszanowanie zasady niedyskryminacji osób niepełnosprawnych jest jednym z podstawowych filarów praw człowieka w postępowym społeczeństwie XXI wieku” – takie oświadczenie podpisało ponad sto proliferujących organizacji z Europy i obu Ameryk, apelując do polskiego parlamentu i rządu o uszanowanie i opublikowanie orzeczenia TK.

■ **Z miłości do kobiet.** Wsparcie psychologiczne, opieka zdrowotna, edukacja seksualna i doradztwo dla kobiet to niektóre obszary pomocy, jakie zostaną wdrożone w ramach akcji #wybierammiłość.

RATUNEK Z LODÓWKI

„Koperta życia Caritas” to nowa akcja Caritas i Fundacji Biedronki skierowana do osób starszych, samotnych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych, a pośrednio także do ich opiekunów i ratowników medycznych, wzywanych w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia seniora. Inicjatywa ma pomóc medykom i zwiększyć poczucie bezpieczeństwa seniorów. Podczas interwencji pogotowia kontakt z pacjentem może bowiem być utrudniony, a dzięki „Kopercie życia Caritas” załoga karetki będzie miała wgląd we wcześniej przygotowane, sprawdzone informacje, które mogą być potrzebne podczas udzielania pomocy choremu. „Kopertę

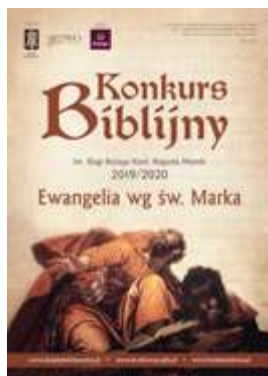

fot. mat. pras. Caritas Polska

życia Caritas” należy umieścić w lodówce (na górnej półce drzwi), czyli w miejscu łatwo dostępnym dla ratowników.

„Koperty życia Caritas” są przekazywane seniorom przez wolontariuszy Caritas diecezjalnych. Można je też pobrać ze strony: www.caritas.pl/koperta.

CO W PIŚMIE PISZCZY

fot. mat. pras.

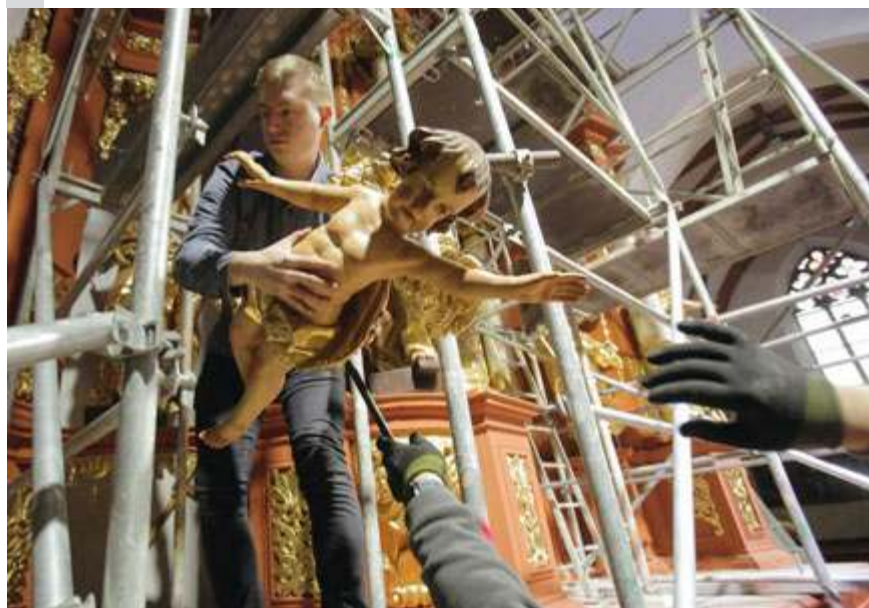
W XIX edycji Wojewódzko-Metropolitalnego Konkursu Biblijnego im. Śl. Bożego kard. Augusta Hłonda w roku szkolnym 2019/2020, organizowanego przez Akcję Katolicką Archidiecezji Gdańskiej i Fundację „Słowo”, uczestniczyło ok. 50 tys. uczniów – dzieci i młodzieży, którzy poprzez udział w konkursie plastycznym (przedszkola, klasy I – IV) oraz w konkursie wiedzy (klasy VI – VIII oraz szkoły średnie) zapoznawali się z Pismem Świętym i pogłębiali jego znajomość. W tym roku tematem przewodnim konkursu była Ewangelia wg św. Marka.

Ze względu na pandemię w sposób tradycyjny udało się przeprowadzić etap klasowy i szkolny, pominięto etapy rejonowy i wojewódzko-metropolitalny. Laureaci i finaliści oprócz nagród rzeczowych otrzymali zaświadczenia uprawniające ich do otrzymania punktów w postępowaniu rekrutacyjnym do szkół średnich. Tematem przewodnim konkursu w roku szkolnym 2020/2021, do którego można się już zgłaszać, jest Ewangelia wg św. Jana. Tygodnik „Idziemy” objął konkurs patronatem medialnym.

POWRÓT OŁTARZA

W kościele św. Jana Chrzciciela w Orniecie po kilkuletniej renowacji – oczyszczeniu, wzmocnieniu częściowej rekonstrukcji i położeniu – zamontowano barokowy ołtarz główny, wykonany w 1744 r. w warsztacie Jana Chrystiana Schmidta w Reszlu. Dzieło

to jest, zdaniem ekspertów, najbardziej wartościowym tego typu zabytkiem w regionie. Gotycki kościół w Orniecie z początku XIV w. należy do najpiękniejszych i najbardziej monumentalnych świątyń na Warmii.

fot. PAP/Tomasz Waszczuk

Z WIDOKIEM NA HALICZ

Do użytku turystów oddano wieżę widokową na szczycie Jeleniowatego w okolicy Mucznego w Bieszczadach. Obiekt o konstrukcji stalowo-drewnianej i wysokości 34 m wyposażony jest w taras widokowy, z którego rozciąga się panorama na góry i Dolinę Górnego Sanu. Na południu widać m.in. ciąg najwyższych szczytów z Haliczem, Kopą Bukowską, z całym grzbietem Bukowego Berda, Połoniny Caryńskiej i Wetlińskiej aż po Smerek. Wieżę wybudowały Lasy Państwowe.

foto: PAP/Darek Delmanowicz

Foto: PAP/Grzegorz Michalowski

CZEKANIE NA... CHEŁMOŃSKIEGO

Wielkoformatowe reprodukcje dzieł malarzy Młodej Polski, a także oryginalne prace inspirowane dziełami artystów z tego kręgu, powstają na wiejskich przystankach PKS i składają się na Śródpólną Galerię Fundacji Tu Brzoza. Obrazy

nie są dokładnymi kopiami, ale bazują na głównych motywach oryginału wkomponowanych w bryłę wiat. Autorem reprodukcji „Bocianów” Józefa Chełmońskiego na wiacie przystankowej w Brudnowie jest Marcin Jaszcak.

foto: PAP/Lukasz Cegulski

EKOŁAWKA

Studenci z koła naukowego Nowa Energia AGH zaprezentowali pierwszą ławkę fotowoltaiczną na kampusie. Nietypowe urządzenie, które zaprojektowali i zbudowali studenci Akademii Górniczo-Hutniczej, wpisuje się ideę Smart City, wykorzystuje ekologiczne źródła energii i promuje nowoczesne rozwiązania w przestrzeni publicznej.

■ **Przesyłka z o. Bocheńskim.** Ogłoszony przez Senat RP Rok Ojca Józefa Marii Bocheńskiego został uczczony wydaniem przez Poczta Polską znaczka okolicznościowego, zaprojektowanego przez Jacka Konarzewskiego. Znaczek o wartości 3,40 zł wydrukowany został na papierze fluorescencyjnym w nakładzie 135 tys. sztuk.

■ **Zawieszeni przywróceniu.** PiS przywróciło zawieszonych w prawach członka partii 15 posłów, którzy głosowali przeciw tzw. piątce dla zwierząt.

■ **Profilaktyka po czterdziestce.** Program profilaktyki 40 plus zakłada badania m.in. krwi, cholesterolu, mocznika, kreatyniny, moczu. Ma objąć ponad 13,5 mln Polaków – zapowiada wiceminister zdrowia Waldemar Kraska. W programie telewizyjnym „Debata Senior” przyznał, że epidemia przyczyniła się do spadku diagnostyki i samego leczenia pacjentów. – Powoduje to, że wiele chorób ujawnia się teraz ze zdwojoną siłą – powiedział.

■ **Kwarantanna na cmentarzu.** Przy cmentarzu komunalnym w Lipnie jest chłodnia i cmentarna kaplica. Do tego samego budynku, decyzją władz miasta, mieszkańcy będą kierowani na kwarantannę.

foto: PAP/Wojtek Jargilo

■ **Pamięć w Sobiborze.** W powstającym Muzeum i Miejsu Pamięci na terenie byłego nazistowskiego obozu zagłady w Sobiborze gotowa jest już wystawa stała.

REKLAMA

w|drodze

Przystępna, praktyczna, rzetelna
seria obejmująca 17 tomów

w|drodze.pl

Jacek Karnowski

Kluczowe tygodnie

Rząd Zjednoczonej Prawicy toczy dziś bój na trzech frontach. Po pierwsze pandemia koronawirusa, po drugie lewicowa rewolta na ulicach, po trzecie presja Unii Europejskiej w sprawie tzw. praworządności. Wszystkie trzy sprawy są ze sobą sprzężone, wszystkie wzajemnie się nakręcają, każda z nich jest poważnym wyzwaniem. Nawet wówczas, gdyby występowały pojedynczo, a nie – jak dziś – równolegle.

Przeglądałem niedawno światowy serwis fotograficzny dostarczany przez Polską Agencję Prasową. Zamieszki w Brazylii, w Palestynie, bity z policją w Niemczech, demonstracje we Francji, we Włoszech. Policja na ulicach, armatki wodne, starcia, blokadę. Można wymieniać długo. Świat drży w posadach, świat stał się bardzo wybuchowy. I ten daleki, i ten bliski; nie wiem, czy czytelnicy zgodzą się ze mną, ale mam wrażenie, że również ludzie otaczający nas w pracy, na ulicach, na drogach bądź w sklepach stali się bardziej rozdrażnieni, łatwiej się złością, smucą. Choć na ulicach trudno to dostrzec, rosną też presje ekonomiczne; w parafiach można usłyszeć, że do Caritas puka coraz więcej osób z prośbą o pomoc żywnościową – zjawisko jeszcze niedawno właściwie zanikające. Znajomy muzyk opowiadał, że wielu artystów – zwłaszcza tych mniej znanych – klepie biedę; niektórzy sprzedają instrumenty, by związać koniec z końcem. Zaczynają się prawdziwe dramaty. To także swego rodzaju lekcja historii na żywo. Możemy sobie wyobrazić, jak dochodziło do potężnych wybuchów spo-

łecznych, takich jak te z końcowego okresu I wojny światowej. Możemy doświadczyć, co znaczy zdestabilizowane, żyjące w poczuciu zagrożenia społeczeństwo.

Kluczowe będą najbliższe tygodnie. Już w styczniu mają się pojawić pierwsze partie szcze-

poniek, które pozwolą zmniejszyć skalę problemu wśród personelu medycznego i grup najbardziej zagrożonych. Wiosną szczepienia mają być dostępne dla wszystkich chętnych. Później przyjdzie maj i – tak jak w zeszłym roku – znacząco zmniejszy się skala zarażeń. Można zakładać, że trzeciej fali epidemii nie będzie. Koronawirus oczywiście nie zniknie, ale nie będzie już skutkowałam zamrażaniem życia społecznego. Stanie się jedną z wielu chorób, potencjalnie groźnych, ale jednak generalnie oswojonych.

W sumie mamy więc do czynienia z klasycznym wyścigiem z czasem. Jeśli rząd Zjednoczonej Prawicy przetrwa kilka kolejnych tygodni i miesięcy, będzie miał szansę na wyjście z impasu, na odzyskanie politycznej inicjatywy. Do wyborów jeszcze daleko i wszystko jest wciąż możliwe – także walka o trzecią kadencję w 2023 r. Najpierw trzeba jednak przetrwać ten ciężki czas. Recepta wydaje się oczywista: stabilność, przewidywalność, minimalizowanie napięć. Rozwaga i ostrożność. Sytuacja jest – powtórzmy raz jeszcze – tak napięta, że każdy kolejny kryzys może okazać się śmiertelnym ciosem, a każdy błąd – ostatnim. Dlatego dobrze, że kierownictwo obozu rządzącego *de facto* odłożyło na później niektóre z najbardziej spornych spraw, choćby piątkę dla zwierząt. Pozwoliło to na uniknięcie kolejnych rozłamów, pęknięć, grożących nawet utratą większości w parlamencie. Gdy-

by do tego doszło, byłaby to więcej niż tragedia, ponieważ w Brukseli i Berlinie szczegółowo obserwują sytuację w naszym kraju i każdy tego typu komunikat zostałby bezwzględnie wykorzystany.

W czasach potężnych przesileni – a tak jest teraz – nie widzimy czystego obrazu sytuacji. Nasza percepcja jest zaburzona, wszystkie przesłania gęsta mgła. Może być gorzej niż myślimy, ale może też być lepiej. Choćby w sferze społecznej. Czy rzeczywiście mamy do czynienia ze zmianą paradygmatu, z obaleniem myślenia chrześcijańskiego i ostatecznym tryumfem marksizmu kulturowego? Czy całe młode pokolenie jest stracone? Czy świadomie wybrało kult aborcji, czy też zostało zmanipulowane i zda so-

bie z tego sprawę?

Wreszcie, czy już zawsze będziemy porozumiewali się za pomocą wulgaryzmów? Dziś wielu z nas stawia sobie te pytania,

ale o wiarygodne odpowiedzi wciąż trudno. To wszystko wciąż jest niezbyt czytelne.

W zachodnich mediach, ale i w naszych, dużo mówi się o problemach psychicznych i emocjonalnych związanych z epidemią. To jednak zastraszające, że kiedyś trudne czasy kształtowały silnych ludzi, a dziś trudne czasy kształtują jeszcze słabszych ludzi. Piszę „trudne czasy”, mając świadomość, że na tle wojen, głodu czy innych strasznych doświadczeń mówię o sprawie stosunkowo mało dotkliwej. Czy ta nadwrażliwość ludzi nam współczesnych to wpływ internetu, efekt dominacji rzeczywistości wirtualnej nad tą prawdziwą, dotykającą? A może jednak jako społeczeństwo wyjdziemy z tego wszystkiego odrobinę mocniejsi? Oby. Ludzie zneurotyzowani, wiecznie obolali i ponad miarę wątpiący w siebie nie mogą być szczęśliwi. Trudniej im też iść dobrą drogą.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Przestępca bez narodowości

Rada Etyki Mediów apeluje do dziennikarzy, by w opisach przestępstw nie podkreślali narodowości sprawców. Poprosił o to Rzecznik Praw Obywatelskich w imieniu Stowarzyszenia Romów w Polsce. Impulsem był tekst, który pojawił się na portalu pozn.naszemiasto.pl, opisujący, jak w centrum handlowym grupa mężczyzn pobiła innego mężczyznę zwracającego im uwagę za brak maseczek. Członkowie Rady Etyki Mediów przychyliłi się do wniosku i przypominają, że informowanie w mediach o narodowości lub pochodzeniu etnicznym sprawców przestępstw i czynów zabronionych, gdy okoliczności opisywanych zdarzeń nie mają z nimi nic wspólnego, przyczynia się do dyskryminacji i stereotypizacji.

Jaki Kościół, taka wiara?

Z badań Instytutu Badań Rynkowych i Społecznych dla „Rzeczpospolitej” wynika m.in., że niemal 1/3 Polaków deklaruje negatywny stosunek do Kościoła katolickiego, a także aż 47 proc. ludzi młodych – między 18. a 39. rokiem życia – negatywnie ocenia Kościół. – Chociaż ogólny stosunek do Kościoła nie jest tym samym, co religijność, to w dłuższej perspektywie kształtuje on również religijność, głównie u młodych – powiedział KAI ks. dr Wojciech Sadłoń.

Sztuka balansująca

Na Starym Rynku w Częstochowie trwa montaż balansujących rzeźb Jerzego Kędziory. Zainstalowano już figury Charliego Chaplina (fot.) i francuskiego linoskoczka Philippe'a Petita.

fot. PAP/Waldemar Deska

Próba dialogu

Tarnowska Fundacja Alegoria, Wiosna Roberta Biedronia oraz Wydział ds. Nowej Ewangelizacji Kurii Diecezjalnej w Tarnowie zorganizowali dyskusję on-line swoich liderów nt. aborcji i protestów w jej sprawie. Klaudia Rogóż z Młodej Lewicy podkreślała rolę „zjednoczenia” tak wielu osób i konieczność respektowania wyboru kobiety. Kacper Osika z Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Diecezji Tarnowskiej mówił, że jego zdaniem bardziej powstał jednak podział niż zjednoczenie. – Widzę ludzi, którzy się dzielą i nie chcą siebie słuchać – mówił.

Kamil Mitera z Młodej Lewicy podkreślił, że poruszył go społeczny odzew ukazujący siłę kobiet. Kacper Osika odparł, że towarzyszył mu smutek, że ludzie, którzy dotychczas identyfikowali się z wartościami, uczestniczyli w protestach, bo stały się one modne.

Młodzi mieli różne zdania także w kwestii początku życia człowieka.

Pamięci łagierownika

W piątek 27 listopada 2020 r. podczas liturgii eucharystycznej o godz. 18.00 w kościele św. Wincentego Pallottiego na warszawskiej Pradze (ul. Skaryszewska 12) zainaugurowany zostanie Rok Sługi Bożego ks. Stanisława Szulmińskiego SAC, którego proces beatyfikacyjny od 2 lat toczy się w diecezji warszawsko-praskiej. Obchody Roku Szulmińskiego potrwać od 27 listopada br. do 28 listopada 2021 r. i mają być duchowym przygotowaniem do 80. rocznicy chwalebnej śmierci Apostoła Pojednania.

Sługa Boży ks. Stanisław Szulmiński (1884–1941) był kapłanem wyświęconym w 1923 r. Jego największym pragnieniem był wyjazd do bolszewickiej Rosji, aby pełnić posługę duszpasterską wśród opuszczonych katolików. W 1928 r. wstąpił do pallotynów i stał się cenionym kierownikiem duchowym, nauczycielem, wychowawcą i profesorem seminaryjnym. W 1937 r. założył Stowarzyszenie Apostolatu Pojednania, którego celem jest szerzenie idei ekumenicznych przede wszystkim poprzez własne urobienie duchowe, modlitwę i ofiarę oraz wsparcie materialne Kościoła na Wschodzie.

W Nowogródku 24 października 1939 r. został aresztowany przez NKWD i po rocznym procesie skazany na 5 lat ciężkich prac w łagrze Uchta pod kołem podbiegunowym. Tam pozostawił heroiczne świadectwo wierności Bogu i służby drugiemu człowiekowi. Zmarł 27 listopada 1941 r. w opinii świętości.

Podrzeć, podeptać, zniszczyć

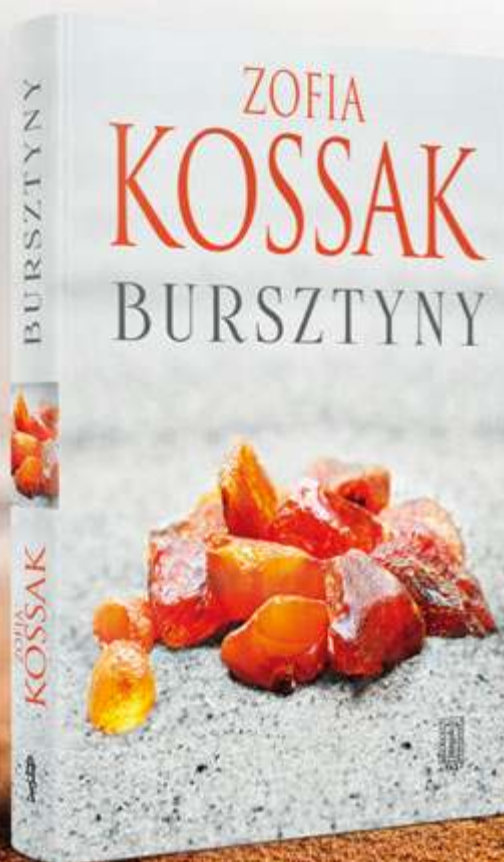
foto: e-civitas.pl

Nieznani sprawcy zniszczyli wystawę pt. „Wyszyńskiego i Wojtyły gramatyka życia” przy kościele św. Józefa Kuncewicza w Rejowcu.

Inicjatorem wystawy jest Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”, a przygotowało ją Biuro Edukacji Narodowej IPN oraz Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego. Akcentuje ona wartości i pojęcia będące – jak to nazwał św. Jan Paweł II – „gramatyką życia” jednostek i całych społeczności. Organy ścigania szukają sprawców wandalizmu.

REKLAMA

TYSIĄC LAT HISTORII POLSKI, ZAKŁĘTYCH W OPOWIADANIACH JAK W NAJSZLACHETNIEJSZYM BURSZTYNIE.

Zofia Kossak zaprasza nas do poznania tajemnic polskości, które nie tkwią w martwym punkcie przeszłości, ale pozostają żywe niczym złotożółty bursztyn: „Tysiące lat mogą przeminąć ponad jego kruchą bryłą, nie uszczuplając zamkniętej w nim żywotności. Wystarczy go dotknąć, rozgrzać w dłoni, a wonieje, promieniuje, sypie skry, przyciąga magnetycznie, żyje i działa”.

**SIĘGNIJ
PO TAJEMNICĘ
POLSKIEJ HISTORII!**

www.iwpax.pl

Dofinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa
Narodowego pochodzących
z Funduszu Promocji Kultury

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Łaciński czasownik *advenire*, od którego pochodzi nasze słowo „adwent”, oznacza tyle co przychodzić, nadchodzić, przybywać, ukazywać się... Warto dodać, że ten sam czasownik pojawia się w łacińskiej wersji modlitwy Pańskiej, kiedy mówimy *Adveniat Regnum Tuum*, czyli „przyjdź Królestwo Twoje”.

ks. Waldemar Turek

Adwent: oczekiwanie, nadzieja i tęsknota

Słowo *advenio* wskazywało w Cesarstwie Rzymskim m.in. na przybycie jakiegoś dostojnika państwowego i objęcie przez niego urzędu. W starożytnej literaturze chrześcijańskiej pojawiało się w różnych kontekstach niemal od III w., a w wiekach IV i V zaczęto nim określać w różnych regionach Europy szczególnie okres poprzedzający święto przyjścia Pana, czyli *adventus Domini*. W Rzymie od pontyfikatu św. Grzegorza Wielkiego († 604) adwent obejmował cztery tygodnie. Od IX w. ten czas wzbogacano teologicznie i duchowo o aspekt eschatologiczny i adwent stał się także okresem przygotowania na ostateczne przyjście Zbawiciela na końcu czasów.

Tak pozostało do dzisiaj: w adwencie czekamy z wiarą najpierw na liturgiczną celebrację pierwszego przyjścia Chrystusa, gdy narodził się z Maryi Dziewicy, a jednocześnie przygotowujemy się na Jego powtórne i definitywne przyjście, kiedy będzie „sądzić żywych i umarłych”.

OCZEKIWANIE

Oczekiwanie jest rzeczywistością dobrze nam znaną z codziennego życia. Czekamy na wynik egzaminu, przyjazd krewnych czy przyjaciół, pokonanie jakiejś życiowej trudności, wyzdrowienie (jakże aktualne oczekiwanie w przypadku wielu naszych sióstr i braci zakażonych koronawirusem) i na wiele innych wydarzeń czy ważnych momentów naszego życia. Papież Benedykt XVI mówił w rozważaniu poprzedzającym modlitwę „Anioł Pański” w pierwszą niedzielę adwentu w 2010 r.: „Można by powiedzieć, że czło-

wiek żyje, dopóki czeka, dopóki w jego sercu jest żywa nadzieja. Człowieka poznajemy po jego oczekiwaniu: naszą «wielkość» moralną i duchową można mierzyć tym, czego oczekujemy, w czym pokładamy nadzieję”.

Te słowa Papieża emeryta kierują naszą myśl w stronę oczekiwania adwentowego, które ma trochę inny charakter niż oczekiwanie obecne w wielu codziennych sytuacjach naszego życia, choć w jakiejś mierze łączy się z tym. Oczekiwanie adwentowe odnosi się do Zbawiciela, z którym przyjaźń jest naszą najważniejszą relacją życiową i od której zależy nasze szczęście już tu na ziemi i życie wieczne. W kontekście adwentu słowa z Apokalipsy św. Jana 1, 4: „Łaska wam i po-

zarażeni i cierpią. Jest zaniepokojony ostatnimi, bardzo ostrymi manifestacjami przeciwko prawom dotyczącym ochrony życia dzieci nienarodzonych. Ma osobiste problemy w rodzinie czy w pracy itd.

Nic więc dziwnego, że niekiedy traci nadzieję, wraz z fundamentami, które jeszcze nie tak dawno wydawały mu się nie do naruszenia. Tym bardziej że wiele razy próbował pewne rzeczy zmieniać, naprawiać, pokonywać niewłaściwe mechanizmy – i wszystko to okazywało się mało skuteczne. Ks. Janusz St. Pasierb pisał o adwencie we wspomnieniowej książce *Gałęzie i liście* (Poznań 1985, s. 26): „Nasze życie jest zaczynaną każdego ranka nieustanną walką ze zniechęceniem, smutkiem i rozpaczą,

kój od Tego, Który jest i Który był, i Który przychodzi” nabierają szczególnego znaczenia i szczególnej aktualności.

Pierwszego przyjścia Mesjasza oczekiwano przez wieki w narodzie wybranym. Sądzono, że ostatecznie wyzwoli On Izrael i ustanowi nowe królestwo. Różne środowiska na różne sposoby wyobrażały sobie to królestwo: jedni bardziej politycznie, inni bardziej religijnie, ale samo oczekiwanie stawało się coraz bardziej powszechne...

Jednak gdy Król przyszedł w mało znaczącym Betlejem, jedynie garstka członków narodu wybranego otworzyła się na Niego i Go przyjęła. Inni pozostali w swoim oczekiwaniu i być może – już po Jego zmartwychwstaniu – dziwili się, że coraz więcej ludzi przyjmowało Go jako obiecanego Zbawiciela, który rzeczywiście zmienił losy świata i rodzaju ludzkiego.

Adwent jest czasem oczekiwania na Tego właśnie Mesjasza: czasem, w którym uczniowie Chrystusa starają się wypełniać gorliwiej niż kiedy indziej zadania, jakie Zbawiciel im powierzył. Próbuje obudzić swoją wiarę, nadzieję i przekonanie, że z Bożą pomocą mogą zmieniać świat. Nie jest to łatwe. Wystarczy wziąć pod uwagę kontekst, w jakim żyje i działa aktualny wierny w Polsce. On sam jest często załkniony, bo wciąż nie widać końca pandemii, a bliscy mu ludzie są

które nabierają siły, w miarę jak słabniemy, jak posuwamy się w latach, gdy powoli opuszcza nas radość. Póki nadziei – póty życia. Ona jest jego siłą i motorem. Jest tak dlatego, że nadzieja związana jest ściśle z miłością i wiarą”.

NADZIEJA

Czas adwentu to czas nadziei. Częściej mówi się, pisze, rozważa o dwóch „siostrach” nadziei, czyli o teologicznych cnotach wierze i miłości. Nadzieja pozostaje trochę w cieniu

i jest ciągle, przynajmniej w jakiejś mierze, do odkrycia. Chodzi bowiem o ufne oczekiwanie pomyślnego przyszłości pod przewodnictwem Boga. Trzeba to mocno podkreślić: nadzieja chrześcijańska odnosi się bardzo wyraźnie do Boga, kierującego losami świata i człowieka. Tym właśnie różni się od nadziei, o której

W adwencie czekamy z wiarą na liturgiczną celebrację pierwszego przyjścia Chrystusa, a jednocześnie przygotowujemy się na Jego powtórne przyjście.

rej mówiono w czasach przedchrześcijańskich.

Już wtedy człowiek szukał jakiegoś oparcia w nadziei i oczekiwał na lepsze czasy i na jakieś przetrwanie po śmierci, ale religia pogańska nie obiecywała zbyt dużo w tym zakresie. Wybitny poeta Owidiusz krytykował pozytywne oczekiwanie, twierdząc, że „pomyślna nadzieja często zawodzi w swych wyrokach” (*Heroides* 17, 234). Wielki mówca Ciceron ze smutkiem stwierdzał: „Niekiedy ludzie nie osiągają żadnego zadowolenia, którego osiągnięcia nadzieją zapaleni ponieśli wiele trudów” (*Największe dobro i zło* 1, 18, 60).

fol. xhz

Nadzieja w świecie starożytnym przez jednych była chwalona, przez innych krytykowana, a jeszcze inni, zwłaszcza przedstawiciele myśli stoickiej, odnosili się do niej zupełnie obojętnie, proponując modele człowieka bez żadnych „złudnych” oczekiwań.

Jeśli wielu obywateli Cesarstwa Rzymskiego przyjmowało orędzie Chrystusa, to także dlatego, że chrześcijaństwo dawało ludziom głęboką nadzieję, której piewą stał się niewątpliwie apostoł Paweł. To właśnie on w Liście do Rzymian (5, 3-5) umieścił słowa, które z pewnością stanowią pocieszenie dla chrześcijanina każdej epoki: „Chlubimy się także z ucisków, wiedząc, że ucisk wyrabia wytrwałość, a wytrwałość – wypróbowaną cnotę, wypróbowana zaś cnota – nadzieję. A nadzieja zawiesz nie może, ponieważ miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany”.

Sobór Watykański II, opierając się na tym i innych tekstach biblijnych, ukazuje, że postawa nadziei nie jest postawą bierności: chrześcijanin głęboko przekonany, że Bóg doprowadzi do pełnej realizacji w dniu ostatecznym to wszystko, co człowiekowi przyrzekł w swoim jednorodzonemu Synu, powinien jednocześnie zdawać sobie sprawę z tego, że „oczekiwanie nowej ziemi nie powinno [...] osłabiać, lecz raczej rozbudzać gorliwość w doskonaleniu tej ziemi” (*Gaudium et spes*, n. 39).

TĘSKNOTA

Czy rzeczywiście tak się dzisiaj dzieje? Czy nie jest tak, że w ostatnich czasach nadzieja –

zarówno w sensie podmiotu wspólnotowego, jak i indywidualnego – zaczyna słabnąć? Pisał w związku z tymi i podobnymi pytaniami wspomniany już papież Benedykt XVI w encyklice *Spe salvi* (n. 31): „Potrzebujemy małych i większych nadziei, które dzień po dniu podtrzymują nas w drodze. Jednak bez wielkiej nadziei, która musi przewyższać pozostałe, są one niewystarczające. Tą wielką nadzieją może być jedynie Bóg, który ogarnia wszechświat, i który może nam zaproponować i dać to, czego sami nie możemy osiągnąć”.

Dlatego jest tak dużo do zrobienia dla tej „wielkiej nadziei” przez bardzo aktywne oczekiwanie na przyjście Pana i na ową nową ziemię i nowe niebo. Sam Bóg wszczepił w nas tęsknotę za Nim, która właśnie w tym szczególnym okresie roku kalendarzowego i liturgicznego staje się bardziej odczuwalna. Ona jest w nas i czeka na to, aby została dostrzeżona, na nowo odkryta, pogłębiona. Życie każdego z nas utkane jest z oczekiwań i z tęsknoty za innym światem, ale przede wszystkim za Bogiem. Piękne zwyczaje adwentowe, Msze święte roratnie, wieńce adwentowe ze świecami mają nam pomóc we właściwym przeżyciu tego okresu, czyli w pogłębieniu naszej najważniejszej relacji, tej z Bogiem, za którym nieustannie tęsknimy: „I niespokojne jest serce nasze, dopóki w Tobie nie spocznie” (św. Augustyn, *Wyznania* 1, 1).

A czas jest szczególnie dla świata, Kościoła i każdego z nas. Chrześcijanin potrafiący oczekiwać z nadzieją i mający tęsknotę za Bogiem jest chrześcijaninem dojrzałym, który nie da

się oderwać od wspólnoty wierzących, kiedy wiatr zawieje w inną stronę; kiedy jego postawa będzie krytykowana, a niekiedy wyśmiewana, jako przeciwna modzie współczesnego świata. Chrześcijanin wyznaje wartości, które opierają się na Ewangelii i nie mogą być odrzucone, gdy zmienia się kontekst społeczny czy polityczny.

Jeśli wpatrujemy się w postacie, które Kościół przypomina nam w sposób szczególny w adwencie (wystarczy wspomnieć proroka Izajasza, św. Jana Chrzciciela, a przede wszystkim Matkę Najświętszą i św. Józefa), bez trudu dostrzegamy, jak – opowiadając się za wizją nowego świata – wymagali wiele przede wszystkim od siebie, wsłuchując się w głos Boga, próbując odczytać Jego wolę i realizować ją każdego dnia. Jest to bardzo pouczające dla nas, którzy raczej mamy skłonność do wskazywania win i błędów innych, z jednocześnie usprawiedliwianiem swoich. We wspólnocie wierzących wszyscy mamy pewną misję do spełnienia, i z tego będziemy kiedyś rozliczani przez sprawiedliwego Sędziego, a nie z grzechów innych osób – chyba że w jakiś sposób też się do nich przyczyniliśmy.

Adwent, czas oczekiwania, nadziei i tęsknoty... jest okresem gorliwszego niż zwykle wsłuchiwanie się w głos nadchodzącego Pana i wołania razem z całym Kościołem i wszystkimi wierzącymi: „Marana tha, Przyjdź, Panie Jezu!” (Ap 22, 20).

Autor jest kapłanem diecezji plockiej, doktorem hab., specjalistą z zakresu teologii i filologii klasycznej, szefem sekcji łacińskiej Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej

Józef Orle (1946) – polityk, filozof, menedżer, były poseł; szef Klubu Ronina; przewodniczący rady Fundacji Reduta Dobrego Imienia – Polska Liga Przeciw Zniesławieniom; przewodniczący Rady do Spraw Cyfryzacji, działającej przy ministrze cyfryzacji.

RT; własne media prasowe na Zachodzie z treściami dezinformacyjnymi i wpływanie na wydawnictwa zachodnie. W ten model wpisuje się też sieć chińskich Instytutów Konfucjusza – wywiadowni mających wychowywać na świecie tubylców przyjaźnych Chinom i budować przez nich sieć wpływów chińskich.

Drugim graczem jest...

...środowisko działaczy gender i ich ideologii. Każda ideologia zniekształca rzeczywistość i jest dezinformacją. W przypadku gender to działanie systemowe, choć nosi znamiona żywiołowego. Podstawowym narzędziem tej i każdej innej ideologii jest język – to przeniesienie definicji dobra i zła, przeniesienie pojęcia wolności jako prawa wyboru jednostki, ograniczonego dobrem wspólnym do pojęcia nieograniczonej wolności jednostki, czyli czystego egoizmu.

Wszystko to prowadzi do rozbijania wspólnoty – od tej rodzinnej przez przyjacielską, lokalną po państwową. Stoją za tym nauczyciele rewolucji 1968 r.

Szara strefa języka

Z dr. **Józefem Orlem**, szefem Klubu Ronina, rozmawia Monika Odrobińska

„Brakuje respiratorów”, „COVID-19 wyleczysz aspiryną”, „Żadnej pandemii nie ma” – fake newsy pojawiły się chwilę po wykryciu wirusa. To chyba jednak żadna nowość?

Przede wszystkim sprzeciwiam się nazwie „fake news”. To terminologia wymyślona i używana przez środowiska prowadzące wojnę informacyjną. Bo „fake news” to broń. Termin ten tworzy „szarą strefę” między prawdą a kłamstwem, a to zaprzecza logice dwuwartościowej.

Kłamliwa propaganda i dezinformacja są stare jak język komunikacji między ludźmi. Różnice tkwią w jego narzędziach – analogowych niegdyś i cyfrowych dziś. Kiedyś były głównym środkiem władzy totalitarnej, dziś nieobecne są także państwom demokratycznym, a dzięki powszechnej dostępności inter-

netu każdy może być graczem w wojnie dezinformacyjnej.

Kto ją toczy?

Nie ma jednego najważniejszego gracza, głównych jest trzech. Pierwszy to państwa imperialne i niedemokratyczne, jak Rosja czy Chiny. Komuniści od początku rewolucji wmawiali światu, że ich system to gwarancja pokoju, sprawiedliwości i szczęścia. Dezinformacja leży w interesie tego, kto chce podnieść swoją pozycję w konflikcie.

Dziś jednym z jej objawów jest hakowanie, czyli włamywanie się na cudze strony i podszywanie się pod ich właścicieli; budowanie własnych mediów propagandowych, takich jak radio Sputnik i telewizja

i ich wychowankowie, bo mowa głównie o środowiskach akademickich, dziś zdominowanych nie tyle przez lewicę, ile przez lewactwo. Zamachu pałacowego w nauce i akademii nie zauważyliśmy, bo rozegrał się w nielicznej grupie wyznającej mało, jak się wydawało, znaczącą ideologię.

Teraz jednak gender opanował już polskie uczelnie i widzimy to np. w głośnej sprawie prof. Nałaskowskiego,

zwolnionego z uczelni za krytykę środowisk homoseksualnych (potem przywróconego). Groźniejszy jest przypadek prof. Ewy Budzyńskiej, na którą studenci poskarżyli się władzom uczelni, że małżeństwo sprowadza do związku kobiety i mężczyzny.

Kłamstwo jest kilkakrotnie trudniej zwalczyć, niż upowszechnić prawdę.

Kim jest trzeci gracz wojny dezinformacyjnej?

To grupa nowych liderów światowych firm technologicznych. Są młodszy od pokolenia 1968 r., ale weszli do tej elity. Razem ze swoimi wynalazkami używanymi na całym świecie, takimi jak Facebook, Instagram, You Tube, Google, przechodzą na pozycje coraz bardziej lewicowe. Stosują jednokierunkową cenzurę, wymierzoną w użytkowników konserwatywnych, skutkującą nieraz zawieszeniem czy likwidacją ich kont, oraz promocję głosu lewicowego przez wyższe pozycjonowanie go w wyszukiwarkach. Nieraz zdarzało się, że prawicowym blogerom w mediach społecznościowych grupa followersów czy lajków ni stąd, ni zowąd topniała o połowę i więcej.

Jaki jest cel wojny dezinformacyjnej?

Wszystkie te grupy w swoich dążeniach cechuje brak hamulców i determinacja w realizacji własnego interesu: władzy, pieniędzy i sukcesu. „Odmóżgowieni” odbiorcy mediów społecznościowych będą głosować w wyborach tak, jak chcą te media. A zamach na demokrację odbywa się przy milczącej zgodzie władz demokratycznych.

Pojawia się więc pytanie o to, czy państwa konserwatywne nie powinny tworzyć własnych mediów społecznościowych. Państwa niedemokratyczne już to uczyniły (i zaczęły zamykać dostęp do mediów zachodnich), jednak nie w celu uwolnienia opinii, ale dla zwiększenia kontroli nad swoimi obywatelami. Tu globalizacja natknęła się na granice. Nie wróży jednak sukcesu w tworzeniu konserwatywnych mediów społecznościowych, bo te zachodnie wychowały już sobie klientów, zamknęły ich w bańkach informacyjnych.

W wojnie dezinformacyjnej nie brakuje pożytecznych idiotów, dziś to głównie celebryci. Jaki jest mechanizm cechującego ich autorytetu przeniesionego?

Media społecznościowe otworzyły arenę wpływu „zwykłych ludzi”, znanych z tego, że są znani. Na początku wydawało się, że w tych mediach wygra wolność, prawda, wiedza, autorytet. Nie mają one wysokich not nawet w hierarchii „świata papierowego”. Przecież komuniści też korzystali z autorytetów wybitnych intelektualistów.

Niezaprzeczalną wartością mediów społecznościowych jest masowość i docieralność. Nie mamy jednak złudzeń: „celebrytowo” nie jest spontaniczne, zawsze ma swojego demiurga. To media mainstre-

amowe wyróżniają i hodują konkretnych celebrytów, pokazują ich i rozmawiają z nimi na każdy temat, tym samym czynią z nich autorytety od wszystkiego. Bo jeśli jakaś pani jest dobra w śpiewaniu czy perfekcyjnym sprzątanu, to równie dobrze musi znać się na reszcie życia.

Tylko ludzcy celebryci kosztują i jest ryzyko, że zmienia światopogląd, dlatego za dekadę lub dwie zastąpią ich celebryci-boty. Boty mamy już w komentarzach pod postami. „Mówią” standardowo i powtarzalnie, dlatego (jeszcze) łatwo je zdemaskować.

Dlaczego dajemy się nabierać dezinformacjom?

Kłamstwo jest kilkukrotnie trudniej zwalczyć, niż upowszechnić prawdę. Ludzie lubią sensację. Są niepewni siebie, życia, perspektyw, są zagubieni w coraz bardziej skomplikowanym świecie, najłatwiej więc uwierzą w teorię, która objaśni im go w prosty sposób. Stąd popularność teorii spiskowych. Motorem ludzkości jest bycie wśród innych. Jeśli większość w coś wierzy lub czemuś zaprzecza, musimy się do tej większości dostosować nawet wbrew własnemu rozsądkowi.

Co jest lub może być szczepionką na dezinformację?

Dezinformacja zawsze jest dobrze przemyślana, używane w niej język i argumentacja „uszyte” są pod określonego odbiorcę, a internet daje możliwość robienia tego na dużą skalę. Społeczeństwa same się nie obronią, potrzeba interwencji państwa, które powinno zreformować szkołę i media, by nauczyć ludzi szukania prawdy i nieulegania dezinformacji. Tym, którzy twierdzą, że nie ma pandemii, trzeba pokazywać nagrania znanych ludzi chorych na COVID-19. Na apele lekarzy do „covidowych negacjonistów”, tzn. do ludzi, którzy nie wierzą, że wirus robi im krzywdę, by pomogli w szpitalach, jeszcze żaden się nie zgłosił. Dlaczego? Bo pod maską ignorancji kryje się rzeczywisty lęk przed chorobą i śmiercią.

A co ma do tego reforma szkolnictwa?

Polska szkoła zakonu pijarów opierała się na osobistej relacji mistrz – uczeń, nastawionej na formowanie osobowości do rozumienia świata. Została wyparta przez jezuitów z wiedzą poszufladkowaną, a potem przez pruski mundur specjalicznej wiedzy uczzonej na pamięć, standardowej dla wszystkich, gaszącej indywidualne myślenie i rozwój.

Ludzie przeciętni, nieciekawi świata, jaki jest, chętnie wpisują się w narzucony system wiedzy i skłonni są wierzyć w najprostsze schematy, bo to załatwia im problem samodzielnego myślenia, a emocje zastępują im logiczne rozumowanie.

Szkoła powinna głównie rozbudzać ciekawość, uczyć, jak się uczyć i po co, jak szukać wiedzy i gdzie, jak odróżniać wiedzę od dezinformacji i banału – zgłębianie wiedzy przyjdzie samo. Szkoła powinna uczyć myślenia kontekstowego, rozumienia, szukania dziur w całym, by budować całości poznawcze. Tymczasem szkoła ogranicza się do sprzedawania – w jedynie słuszny sposób uformowanych – paczuszek z wiedzą.

Prawda jest często trudna do przyjęcia, łatwiej żyć w kłamstwie czy w micie. Bóg zstąpił z nieba i łamiąc prawa naturalne, prawa fizyki, czynił cuda. Racjonalnie myślący świadek, rozumiejący, że muszą mieć one wymiar transcendentny, uwierzyłby w bóstwo Jezusa. Tymczasem uwierzyła garstka, a ich wiara i tak kulała.

Czy możliwe są media bez dezinformacji?

Dobre media nie są tubą propagandową, ale rzeczywiście uczą świata. One mogą istnieć w państwie, w którym władza komunikuje się z obywatelami w sposób poważny i dorosły, przekazuje prawdę i mówi tylko wtedy, gdy ma coś ważnego do oznajmienia. Z naszych publicznych mediów na początek należałoby wyrzucić z programów publicystycznych polityków i zostawić samych ekspertów. Politykę ludzie traktują jak arenę sportową – nieważne, czy fair play, ważne, by wygrał „mój” faworyt. Politycy dostosowują się do tej wizji i krzykiem oraz przerywaniem sobie zastępują argumenty.

Władza w porządnym państwie prowadzi dialog ze społeczeństwem, nawet jeśli jego większość nie potrafi powiedzieć nic sensownego, bo obie te grupy chcą działać na rzecz interesu publicznego. Obywatele takiego państwa sami z siebie wyłonią i będą popierać swoich przedstawicieli – partnerów władzy.

Na świecie nie ma takiego państwa. Każde jednak powinno przynajmniej do takiego wzorca dążyć. To trudne i nie przynosi natychmiastowych efektów, ale alternatywą jest dołączenie do elit kłamstwa.

Marek Jurek

Właściwa droga

Skoży się, czy kwestię prawa do rodzenia się dzieci niepełnosprawnych należało podejmować w tym czasie i w tej formie, tydzień temu napisałem o wyborze chwili, przypominając wszystkie stracone momenty i cały czas, w którym należało mobilizować – a nie demobilizować – opinię publiczną. Dziś pora zastanowić się nad drugą kwestią: nad właściwością drogi, a potem przyjdzie czas na wnioski.

Powtórzę to, co mówię od dwóch lat: już samo złożenie przez posłów większości skargi do Trybunału na łamiącą Konstytucję ustawę było praktyką dziwaczną. Skarga do Trybunału Konstytucyjnego to akt właściwy dla opozycji, gdy rząd wprowadza ustawy naruszające Konstytucję. Większość rządząca powinna po prostu zle ustawy naprawiać w Sejmie, a tym bardziej usuwać antykonstytucyjne przepisy. Każdy poseł powinien tego żądać przede wszystkim od swojej partii.

Kierownictwo większości (czyli PiS) nie chciało tego zrobić od pięciu lat, a od czterech nie robiło, mimo leżących na stole społecznych inicjatyw ustawodawczych. Zamiast je przyjąć, „zgodziło się” na skierowanie wniosku do Trybunału Konstytucyjnego, po to tylko, żeby tą sprawą się nie zajmować, żeby mieć nowy pretekst do ignorowania leżących w Sejmie społecznego projektu ustawy. Podkomisja, która w poprzedniej kadencji miała się nią zająć – w ogóle się nie

zbiierała. Po to zresztą została powołana.

W stosunku do przeniesienia sprawy do Trybunału istniały od początku dwa poważne dodatkowe zastrzeżenia. Po pierwsze, ponowne rozpatrzenie podważało znaczenie orzeczenia z 28 maja

RP 1997 (stanowiącego, że obowiązkiem praworządnej demokracji jest poszanowanie życia od poczęcia). Gdyby władzy zależało na konstytucyjnej obronie prawa do życia – bez przerwy by się do tego pierwszego orzeczenia odwoływała. Teraz się okazało, że nie wraca do niego już nikt – ani władza, ani opozycja. Jarosław Kaczyński zaś doskonale wiedział, że wartość wyroku Trybunału w obecnym stanie będzie kwestionowana. I tak opinia katolicka i wspierająca cywilizację życia stała się ostatecznie zakładnikiem władzy, bo wiadomo, że wyrok z 22 października tego roku zachowa ważność dopóty, dopóki nie zostanie zakwestionowane całe orzecznictwo Trybunału z ostatnich pięciu lat. Zresztą, i tak nie jest publikowany.

Takie są fakty. Nie chodzi o to, by się na nie obrażać, ale by o nich wiedzieć. Tym bardziej że władza nie działa w próżni. Polityka kierownictwa PiS wobec cywilizacji życia była znana, mimo to przekierowanie sprawy do Trybunału (którego ważne orzeczenie przecież istniało) nie wywołało praktycznie żadnego krytycznego namysłu prawicowej opinii (autorytetów, posłów, dziennikarzy) nad właściwością takiej decyzji. Nawet jej zresztą nie broniono, gdy była krytykowana. „Bierzmy to, co Prezes daje, kimże jesteśmy, by jego decyzje oceniać!?” Taka polityka i takie podejście do polityki nie mogło przynieść dobrych rezultatów. I to właśnie musi się zmienić.

Świadectwo kard. Ruiniego

Ten, kto kwestionuje świętość Jana Pawła II, jest zaślepiony swymi uprzedzeniami i nie wie, co mówi. „Jest to tym bardziej przykre, kiedy robią to niektórzy katolicy” – mówi kard. Camillo Ruini.

Odnosząc się do raportu o byłym kard. McCarricku, podkreśla on, że decyzyje w sprawach takich jak mianowanie arcybiskupa Waszyngtonu polski papież „traktował bardzo poważnie, z wielką odpowiedzialnością. Decydował o tym nie tylko w swoim sumieniu, ale również przed Bogiem, co nie oznacza, że nie mógł się mylić” – dodaje włoski purpurat w wywiadzie dla dziennika „Il Foglio”.

Kard. Ruini przez dwadzieścia lat był jednym z najbliższych współpracowników Jana Pawła II – jako jego wikariusz dla diecezji rzymskiej i przewodniczący episkopatu Włoch. Przyznaje, że osobiście powoli dojrzywał do przekonania, że ma do czynienia nie tylko z wielkim człowiekiem, ale również z wielkim świętym. Świadczyła o tym zarówno wy-

jątkowa intensywność jego modlitwy, jak i na przykład wielka umiejętność przebaczenia.

Odnosząc się do zarzutu, że proces beatyfikacyjny polskiego papieża rozpoczął się za wcześnie, kard. Ruini przypomina ogromne tłumy wiernych, które przybyły na jego pogrzeb, włączając w to wielu przywódców politycznych. Było to apogeum Kościoła, w którym trudno nie widzieć ręki Boga – dodaje. Przyznaje, że to on sam zaniósł Benedyktowi XVI petycję przygotowaną przez kard. Józefa Tomko i podpisaną przez 80 kardynałów, w której poprosili o natychmiastowe rozpoczęcie procesu.

Kard. Ruini wypowiada się również na temat roli kard. Stanisława Dziwisza. Włoski hierarcha wspomina, że dla wszystkich bliskich współpracowników Jana Pawła II jego osobisty sekretarz był prawdziwym kapłanem, do końca oddanym swej posłudze. Zawsze był wierny papieżowi, który miał do niego wielkie zaufanie.

Tak dla rodziny

Tylko do 14 grudnia można składać podpisy pod wnioskiem o wypowiedzenie przez Polskę Konwencji Stambulskiej i zastąpienie jej Międzynarodową Konwencją Praw Rodziny. Inicjatywę popiera KEP. Podobne stanowisko przyjęło zgromadzenie biskupów Europy Środkowej.

Polscy biskupi zgadzają się z założeniami Konwencji co do konieczności zwalczania przejawów dyskryminacji wynikającej z różnicy płci, ale odrzucają pojęcie gender jako „płci społeczno-kulturowej”, czyli „społecznie skonstruowanych ról, zachowań, działań i atrybutów, które dane społeczeństwo uznaje za odpowiednie dla kobiet lub mężczyzn”. Sprzeciwiają się też obarczaniu winą za przemoc domową religii i tra-

dycji oraz konieczności promowania „zmiany społecznych i kulturowych wzorców zachowań kobiet i mężczyzn”.

Przypominają przy tym, że „głównymi źródłami kryzysowych zjawisk w życiu rodzinnym, przechodzących niekiedy w patologię i przemoc, są: alkoholizm, narkomania i inne uzależnienia, a także pornografizacja kultury masowej oraz związane z nią uprzedmiotowienie kobiety i dehumanizacja życia seksualnego”.

Pełnomocnikiem Komitetu Obywatelskiej Inicjatywy Ustawodawczej „Tak dla rodziny, nie dla gender” jest Marek Jurek, a inicjatorami są Chrześcijański Kongres Społeczny oraz Instytut Ordo Iuris. Więcej informacji oraz karta do zbiórki podpisów: www.chronmyrodziny.pl/mo

Optymizm adwentu A.D. 2020

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

„Dzisiaj rozpoczyna się okres szczególnej miłości wobec Odkupiciela, a jednocześnie nowy rok liturgiczny. Jest to więc dobry dzień, że-

byśmy zaczęli na nowo. Rozpocząć na nowo? Tak, rozpocząć na nowo. Ja – wyobrażam sobie, że ty też – rozpoczynam każdego dnia, co godzinę, za każdym razem, kiedy czynię akt zadośćuczynienia” – głosił św. Josemaria Escriva na początku adwentu 1961 r. Dodawał: „Ale pokorni, pokorni. Bo dobrze wiemy, z jakiej gliny jesteśmy ulepieni i odczuwamy co najmniej trochę naszą pychę, i trochę naszą zmysłowość... I nie wiemy wszystkiego. Obyśmy odkryli to, co przeszkadza naszej wierze, naszej nadziei i naszej miłości! I zachowamy pokój. Jednym słowem poczuemy bardziej, że jesteśmy dziećmi Bożymi i będziemy mogli iść naprzód w tym nowym roku. Poczuemy się dziećmi Ojca, Syna i Ducha Świętego”.

„Teraz nadszedł czas pracy. Pracy nad wnętrzem, nad budowaniem duszy. I pracy na zewnątrz, nad budowaniem Królestwa Bożego. I jeszcze raz ciśnie się nam na usta skrusza: Panie, przepraszam Cię za moje złe życie, za moje letnie życie; przepraszam

Cię za złe wykonaną pracę, za to, że nie umiałem Cię kochać i dlatego nie zważałem na Ciebie. Kiedy dziecko spojrzy na matkę bez szacunku, sprawia jej wielki ból. Gdyby był to ktoś obcy, nie miałoby to większego znaczenia. Ja jestem Twoim dzieckiem: *mea culpa, mea culpa!*” (Tamże).

Różne wydarzenia ostatnich miesięcy mogą przytłaczać tych, którzy kochają Kościół. Boli atmosfera nieufności wobec biskupów i księży. Przykro wiedzieć, że osądzanie i wymierzanie sprawiedliwości zostały pozostawione w rękach mediów, które niestety nie zawsze szukają prawdy, a wiele z nich otwarcie pragnie pograżyć Kościół. Boli mnie widok, że podstawowe zasady moralności – domniemana niewinność, poszanowanie dobrego imienia, unikanie zgorszenia itd. – są całkowicie pomijane. Boli utrata wielu młodych ludzi, a w szczególności nastolatków. Przecież od kobiet zawsze wiele zależało w Kościele i społeczeństwie. Jakże nadzieje można wiązać z takimi dziewczynami,

które mają usta pełne wulgarnych nienawistnych krzyków? Czy one będą w stanie z tak szkodliwego wpływu się wypłatać?

Nadzieja chrześcijańska jest ściśle związana nie tylko z ufnością wobec miłosierdzia Bożego, lecz także ze szczerym nawróceniem, czyli uderzaniem się we własne piersi: *mea culpa*. Potem należy z radością rozpocząć na nowo walkę o świętość własną i o świętość Ludu Bożego!

I

Zatrzymaj się

**Magdalena
Wołochowicz**

Przeczytałam gdzie ostatnio myśl, któ-

ra zatrzymała mnie na dobrej chwili: większość ludzi cały tydzień pracuje, a potem w niedzielę odpoczywa, jednak dla nas, wierzących, powinno to działać odwrotnie – zaczynamy od dnia odpoczynku w Bogu, a potem przez tydzień pracujemy. Nie odpoczywamy po pracy, lecz pracujemy po odpoczynku.

Co za zmiana perspektywy! Kompletnie inny punkt ciężkości!

Gdy myślałam o początku świata, uświadomiłam sobie na nowo, że skoro Adam był stworzony przez Boga szóstego dnia, a siódmy był dniem szabatu – zatrzymam się, to pierwszy człowiek w swój pierwszy pełny dzień na ziemi

wcale nie pracował, lecz odpoczywał wraz z Bogiem.

Pan Bóg umieścił zalecenie odpoczynku siódmego dnia w Dekalogu, czyli podstawie chrześcijańskiego życia. Coś, co dla nas w skrócie brzmi: „Pamiętaj, abyś dzień święty święcił”, w oryginale zawiera więcej szczegółów (Wj 20, 8-11). Ze względu na święty dzień, który jest ku czci Pana, mamy wraz z całą rodziną przerwać pracę, gdyż Pan Bóg rozpoczął właśnie siódmego dnia.

Niedziela powinna być dniem prawdziwego wyhamowania i doświadczenia Bożej obecności. Nie tylko, by odreagować cały tydzień, ale przede wszystkim, aby napęlić się na kolejny.

To jednak nie wszystko. Tak jak nie moglibyśmy zrezygnować z jedzenia przez cały tydzień, by najadać się tylko w jeden dzień, tak samo nasz duch potrzebuje świeżego pokarmu każdego dnia. To właśnie co-

dzienny czas z Bogiem – czytanie Słowa Bożego, modlitwa, dziękczynienie, uwielbienie – daje nam siłę, by sprostać bieżącym wyzwaniom.

Bardzo lubię w tym temacie fragment jednego z Psalmów: „Nasyć nas z rana swoją łaskawością, abyśmy przez wszystkie dni nasze mogli się radować i cieszyć” (Ps 90, 14).

Od codziennego czasu spędzonego z Panem Bogiem zależy jakość naszego całego życia.

Pan Bóg zaprasza nas, abyśmy czerpali do syta. Jego źródło jest niewyczerpane! To On buduje naszą tożsamość, świadomość własnej wartości, daje pokój i radość serca. On chce dać nam konkretne strategie, jak postępować w obliczu wyzwań, które napotykamy. To On pragnie przede wszystkim, abyśmy zrozumieli Jego ogromną miłość do nas.

Zaczynamy właśnie adwent i po raz kolejny przygotowujemy się do świąt Bożego Narodzenia. Przeżyjmy ten czas świadomie.

Zatrzymajmy się i napełnijmy Bożą obecnością. Zadbajmy

**Niedziela
powinna
być dniem
prawdziwego
wyhamowania
i doświadczenia
Bożej obecności.**

o codzienny, dobry jakościowo czas modlitwy i czytania Słowa Bożego, który doprowadzi nas do prawdziwego i głębokiego spotkania z naszym Stwórcą i Zbawicielem. Nie tylko

odpoczywamy po codziennej pracy, lecz także zamieszkajmy w Bożym odpoczynku, od którego każdego dnia będziemy, wzmocnieni mocą z Nieba, zaczynać działanie.

I

P.S. Pomocą w pogłębieniu relacji z Panem Bogiem może być Adwentowe Mailowe Studium Biblijne „Wejść głębiej” organizowane przez moją Fundację Żyć Pełnią Życia. Zapisy: zyjpelnia.org/adwent. Zapraszam!

Jak mówić, żeby nas słuchano?

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Wiem, że należy przede wszystkim słuchać współmałżonka. Staram się go słuchać uważnie. Nie wiem jednak, jak mówić do mojego męża, abym była usłyszana. Kiedy mówić do niego o rzeczach ważnych, skoro zwykle milczy?

Z uszanowaniem czytam o Pani nastawieniu na słuchanie. Ponoć po to mamy dwoje uszu i jedno usta, aby dwa razy bardziej słuchać niż mówić.

Jednak mówienie prawdy małżonkowi jest konieczne. Wynika to z przysięgi małżeńskiej. Ślubujemy uczciwość małżeńską, a więc mówienie sobie prawdy.

Przypomnę pewne podstawowe zasady komunikacji. Nie należy mężowi sugerować: „Ty myślisz”, „Ty chcesz”. Nie jesteśmy w głowie i w sercu męża. Wolno mi mówić o tym, co ja przeżywam. Komunikat typu „ja” jest bezpieczniejszy od komunikatu typu „Ty”. Wiemy, że lepiej jest rozmawiać, siedząc niż stojąc. Ludzie kłócą się na stojąco. Gdy opisujemy wspólne życie, unikajmy też wielkich kwantyfikatorów typu: „zawsze”, „nigdy”. Takie uogólnienia są niejednokrotnie krzywdzące. Wystarczy jeden wyjątek, aby podważyć zasadę.

Mamy zawsze prawo mówić małżonkowi, czego potrzebujemy. Jeśli mówimy o swoich potrzebach, musimy spełnić pewne warunki. Po pierwsze miejmy nastawienie, że mąż ma prawo nam odmówić. Informując, czego potrzebujemy, nie czynimy go odpowiedzialnym za naszą potrzebę. Informacja jest informacją, a nie scedowaniem odpowiedzialności. Po drugie prosząc, domagając się, lepiej zakładać, że mąż nie spełni mojej potrzeby w sposób, jaki chcę. Np. kiedy mówimy, jakie uczucia się w nas budzą, gdy mąż zachowuje się w określony sposób, on zmieni coś, ale po swojemu. Pani ma wpływ na to, co powie oraz kiedy i w jakich okolicznościach to zrobi. Na to, jak się współmałżonek zachowa, nie mamy wpływu. Zachowa się zwykle inaczej niż myślimy.

Kiedy mówić małżonkowi o rzeczach ważnych? Kiedy jest nastawiony pozytywnie. Kiedy nas lubi. Jeśli musimy mówić w trudnym czasie, to mówmy wtedy, kiedy jest najmniej trudno. Wtedy jednak trzeba rozmawiać o tym, co najgłębsze, najbardziej potrzebne i dotyczące. O błahostkach – w czasie życzliwym.

W zasadzie poprzez przełamanie się i informowanie męża o tym, co Pani przeżywa, robi Pani dobrze. Drugi małżonek otrzymuje prezent, kiedy pokazujemy to, kim naprawdę jesteśmy. Kiedy ujawniamy, jaki wpływ ma na nas zachowanie współmałżonka, nie krzywdzimy go. Owszem, prawda może być trudna do przyjęcia, ale w małżeństwie jest szansą. Kto ma przerwać milczenie, kiedy dwie osoby się pogniewają? Ta silniejsza. Przerwijąc milczenie, zaprasza go Pani do bliskości, do wspólnego budowania rodziny.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

W drodze ku wieczności

O. Adama Szustaka, dominikanina, w zasadzie przedstawiać nie trzeba. Od lat jest chętnie zapraszany i słuchanym rekoлекcjonistą, a jego odbiorcami są zarówno werni zgromadzeni w niewielkich wiejskich kościołkach, jak i wielkie rzesze zebrane na stadionach. Przynajmniej tak było do czasu epidemii. Największe oddziaływanie – zwłaszcza na młodzież – o. Szustak ma jednak przez internet. Jego codzienne komentarze oglądane są często przez dziesiątki tysięcy internautów. Zgodnie z charyzmatem swojego zakonu stara się głosić Ewangelię wszystkim, wszędzie i na wszelkie sposoby.

„Książka, którą trzymasz w ręku, to zbiór komentarzy do niedzielnych czytań na rok B. W większości są to spisane homilie, które wygłosiłem w ramach internetowej serii »CNN« (»Słowo na niedzie-

le«) publikowanej na youtube'owym kanale »Langusta na palmie«. Nagrywałem je wszędzie tam, gdzie aktualnie przebywałem: w podróży, na rekoлекcjach czy na wakacjach, więc są to kazania z najróżniejszych miejsc świata. Cemu to takie ważne? Bo Słowo Boże wszędzie tam było dla mnie (i dalej jest) żywe, niezniszczalne w swojej mocy i pociągające w swej mądrości. Ono wszędzie jaśniało dla mnie niczym lampą oświetlającą drogę, według tego, co mówi psalmista: Twoje słowo jest lampą dla moich stóp i światłem na mojej ścieżce (Ps 119, 105)” – napisał we wstępie autor.

Na każdą niedzielę właśnie rozpoczynającego się adwentu roku kościelnego B zamieszczono w książce pełne teksty czytań mszalnych oraz komentarze do nich o. Adama. Już tytuły poszczególnych komentarzy mówią wiele: *Jak roz-*

poznać wolę Bożą?, Jak walczyć z grzechem?, Jak znaleźć Boga?, Lekarstwo na strach. Dlaczego Bóg nie wysłuchuje mojej modlitwy?, Skąd się wzięły przykazania?, Jak przejść przez nie-szczęście?, Nie pij tej wody! – to niektóre z nich.

„Zapraszam cię, byś i ty na ten następny odcinek drogi ku wieczności, którym niewątpliwie będzie kolejny rok twojego życia, wziął Słowo dane nam przez Pana Boga w liturgii. Wierzę, że ono, jeśli zaczniesz je czytać, rozważać i przykładać do swojego życia, prawdziwie stanie się dla ciebie lampą, która nie tylko oświeci świat wokół, ale i rozprasza ciemności duszy, by nieprzerwanie mogło cię nasycać Boże Światło. Jak zawsze, pozostaje tylko jedno pytanie: czy Mu uwierzysz i otworzysz swoje uszy?” – zachęca autor./ws

Nasuwa się refleksja, że zdecydowanie lepiej słuchać ko-

mentarzy o. Adama do tekstów mszalnych niż wypowiedzi zakonnika na niektóre aktualne tematy, jak choćby na te podczas kampanii wyborczej czy ostatnie w związku z tzw. Strajkiem Kobiet.

Redakcja „Idziemy” objęła patronat medialny nad książką./ws

Adam Szustak OP
„Niedzielnik B.
Komentarze do czytań”
Wydawnictwo W drodze
Poznań 2020, 440 s.

fol. arch. ks. M. Gradzińskiego

dojeżdżają do pracy do okolicznych miast: Wołomina, Radzymina i Warszawy.

– Fakt bycia jedynym duszpasterzem w parafii daje mi możliwość większego poznania parafian. Gdy byłem wikariuszem w warszawskich wspólnotach, dostrzegałem tylko pewien fragment życia parafialnego. Wierni stali mi się bardzo bliscy dzięki możliwości nawiązywania osobistych relacji, choć oczywiście nie wszystkich znam po imieniu – mówi ks. Gradziński. W niedzielę księdzu proboszczowi w posłudze duszpasterskiej pomaga ks. Wojciech

finansowe na rzecz wykończenia kościoła. Inicjatywa zrzesza kilkanaście osób.

– Kościół jest używany, ale nadal nie jest wykończony. W bieżącym roku zrobiliśmy elewację. Mamy już we wnętrzu na stałe ławki, ołtarz, ambonkę, chrzcielnicę. Cała ściana ołtarzowa i chór jest jeszcze do zagospodarowania – wyjaśnia ks. Marek.

Pierwszym proboszczem, budowniczym plebanii i kościoła w latach 1997–2012 był ks. Jan Śmigasiewicz. Zaszczepił w parafianach umiłowanie religijnej muzyki. – Wspólnota jest rozśpiewana, wierni chęt-

Orędowniczce Bożego Miłosierdzia Patryk Lubrzyński

fol. arch. ks. M. Gradzińskiego

Wierni w procesji do Komunii Świętej

fol. arch. ks. M. Gradzińskiego

Procesja Bożego Ciała prowadzona leśnymi ścieżkami parafii

Młoda parafia św. Faustyny w Helenowie odzwierciedla życie dużej rodziny: wszyscy się znają, a o kościół dbają jak o swój dom.

Parafię erygował 1 stycznia 1997 r. bp Kazimierz Romaniuk z parafii Świętej Trójcy w Kobyłce, św. Józefa w Wołominie, Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Duczkach i Przemienienia Pańskiego w Radzyminie. – Parafia powstała z myślą, aby zwiększyć dostęp mieszkańców do świątyni i stworzyć mniejszą wspólnotę, w której możliwe byłoby zawarcie bezpośrednich więzi, a nie tylko administrowanie terenem – mówi ks. Marek Gradziński, od 3 lat proboszcz parafii. Parafię zamieszkuje około 2 tys. mieszkańców. Oprócz Helenowa należą do niej miejscowości: Czarna, Nowy Janków, Rżyska, część Wołomina i Zagościńca.

Ks. Marek Gradziński zwraca uwagę na wyjątkowy przebieg dorocznych procesji Bożego Ciała prowadzonych przez las. – U nas Pan Jezus nie wychodzi na ulicę, ale na leśne ścieżki – opowiada ks. Gradziński. W przeszłości region był typowo rolniczy, obecnie tylko cztery osoby prowadzą gospodarstwa rolne. Parafianie najczęściej

Lipka, dyrektor Akademika Praskiego w Warszawie.

Oddolną inicjatywą parafian przed wybuchem pandemii było zorganizowanie kawiarenki parafialnej w budynku po dawnej kaplicy, która zaczęła służyć jako miejsce spotkań. – Można było przyjąć i spokojnie porozmawiać po niedzielnej Mszy świętej, obejrzeć film, pośpiewać w czasie wieczorów patriotycznych, organizować zabawy dla dzieci i dorosłych. Ludzie sami zgłaszali się oraz przynosili ciasta. Comiesięczne dyżury w kawiarence pełniły panie z Koła Gospodyń Wiejskich – opowiada ks. Gradziński.

W czerwcu organizowany jest piknik rodzinny „Parafiada”, któremu towarzyszą występy oraz wieczorne tańce. Jest to święto rodzinne z poczęstunkiem, wtedy też dzieci ze Szkoły Podstawowej im. J. H. Dąbrowskiego i drużyny harcerzy z Czarnej prezentują swoje talenty – relacjonuje ks. proboszcz.

Parafia obchodzi odpust w pierwszą niedzielę października i organizuje wtedy święto ziemniaka. Parafianie przygotowują różne potrawy ziemniaczane, które sprzedają w ramach kermasu, a dochód przeznaczany jest na prace w kościele.

We wspólnocie działa grupa kwestująca, która co miesiąc od początku istnienia parafii udaje się do domów parafian i zbiera środki

nie wykonują ze mną pieśni. Posiadamy dwa autorskie utwory pt. „Św. Faustyno” i „Miałaś” ku czci patronki. Utwory zostały napisane i skomponowane we wspólnocie parafialnej – zaznacza Michał Antczak, miejscowy organista.

Wiele serca w duchową formację wiernych włożył poprzednik ks. Gradzińskiego: ks. Ireneusz Węgrzynowicz. Św. Faustyna nadaje szczególnie rys parafii. Co tydzień w czwartek odbywa się w świątyni nabożeństwo do miłosierdzia Bożego. Połączone jest ono z adoracją Najświętszego Sakramentu i Koronką do Miłosierdzia Bożego. Panu Jezusowi Miłosiernemu parafianie powierzają wszystkie swoje sprawy, przychodzi wtedy więcej ludzi niż w inne dni tygodnia. Każdego piątego dnia miesiąca sprawowana jest Msza święta za wstawiennictwem św. Faustyny.

Parafia posiada dwie relikwie I stopnia patronki parafii oraz relikwie św. Jana Pawła II. Przed kościołem znajduje się figura św. Faustyny w oszklonej kapliczce, ufundowana przez dwie rodziny z parafii, poświęcona w czasie tegorocznego odpustu parafialnego. Wyzwaniem dla wspólnoty parafialnej, które dostrzega ks. Gradziński na najbliższe lata, będzie coraz bardziej świadome przeżywanie sakramentów i bycie otwartym na Słowo Boże.

W SKRÓCIE

■ **Święcenia diakonatu.** W poniedziałek 30 listopada o godz. 16 w Świątyni Opatrzności Bożej kard. Kazimierz Nycz udzielił święceń diakonatu sześciu alumnom Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie oraz pięciu alumnom Archidiecezjalnego Seminarium Misyjnego *Redemptoris Mater* w Warszawie. Uroczystość będzie transmitowana za pośrednictwem strony internetowej archidiecezji warszawskiej: <https://archwaw.pl>.

■ **Rekolekcje adwentowe.** Akademickie Stowarzyszenie Katolickie *Soli Deo* zaprasza młodzież i studentów do bazyliki archikatedralnej na Starym Mieście w Warszawie na rekolekcje adwentowe zatytułowane „Skandale. I co dalej?”. Nauki rekolekcyjne poprowadzą wikariusze parafii archikatedralnej, ks. Bartosz Szoplik i ks. Maciej Jaszczółt, 29 listopada, 30 listopada, 1 grudnia na Mszach świętych o godzinie 19.00.

■ **Rekolekcje w seminarium.** Wyższe Metropolitalne Seminarium Duchowne w Warszawie zaprasza na rekolekcje dla mężczyzn rozeznających powołanie. Terminy 2020/2021: dzień skupienia w WMSD 22-23 stycznia oraz 5-6 marca, rekolekcje wyjazdowe 21-23 maja. Zgłoszenia przez stronę internetową: www.wmsd.waw.pl lub adres email: powolania@wmsd.waw.pl.

■ **Adwent z SalveNET.** W czasie pandemii SalveNET zaprasza na internetowe rekolekcje #CałyAdwent. Codziennie o godzinie 11.00 w social mediach SalveNET będą pojawiały się krótkie filmy z rozważaniami. Po rekolekcyjnych ścieżkach prowadzić będą: ks. Jan Roztocky – I tydzień adwentu, ks. Bartłomiej Kopeć – II tydzień adwentu, ks. Zbigniew Sapiejewski – III tydzień adwentu, ks. Jan Staruchowicz – IV tydzień adwentu. Nagrania pojawią się codziennie od 29 listopada do 24 grudnia o godzinie 11.00 na YouTube'ie SalveNET.

■ **Zebranie Rady Kapłańskiej.** W Domu Arcybiskupów Warszawskich przy ul. Miodowej 5 grudnia o godz. 10.00 pod przewodnictwem kard. Kazimierza Nycza zbierze się Rada Kapłańska, która jest organem doradczym, reprezentującym kapłanów pracujących na terenie archidiecezji warszawskiej.

■ **Wigilia z Sant'Egidio.** Blisko 700 osób ubogich i bezdomnych zje uroczysty bożonarodzeniowy obiad oraz otrzyma święteczny prezent. Jeśli nie uda się w reżimie sanitarnym zasiąść do wspólnego stołu, święteczny obiad będzie dostarczany w bezpieczny sposób. Warszawska wspólnota Sant'Egidio szuka pomocników św. Miłkołaja. Żeby wspomóc przedsięwzięcie, można wykupić obiad dla gościa. Link do zbiórki: www.pomagam.pl/swieta2020.

foto: www.facebook.com/DiecezjaWarszawskoPraska/photos/

EUCHARYSTIA ZA STRAŻAKÓW

Mszy św. w intencji ojczyzny, zmarłych strażaków i ich bliskich 20 listopada w katedrze warszawsko-praskiej przewodniczył bp Romuald Kamiński. W homilii zwrócił uwagę, że każdy, kto nas poprzedza w drodze do wieczności, w jakiś sposób pomaga nam zre-

alizować nasze życie i powołanie. Po Mszy nastąpiło złożenie kwiatów przez ordynariusza warszawsko-praskiego i przedstawicieli Straży Pożarnej pod tablicą pamiątkową poległych strażaków znajdującą się w krużgocie katedry.

foto: www.facebook.com/bpmsolarczyk/photos/

RELIKWIE W RADZYMINIE

Do parafii pw. Przemienienia Pańskiego w Radzyminie 18 listopada, w dniu wspomnienia Karoliny Kózkówny, bp Marek Solarczyk wprowadził relikwie błogosławionej. W diecezji warszawsko-praskiej trwa Synod Młodych i jedną z inicjatyw duchowych, które mu towarzyszą, jest peregrynacja w parafiach

diecezji relikwii patronki młodzieży. – Cieszymy się i dziękujemy Bogu, że Karolina jest świadkiem, znakiem i darem. Tęsknotą każdego z nas jest tajemnica świętości oraz wrażliwości człowieka, którego życie jest otwarte na to, co Boże – powiedział podczas uroczystości bp Solarczyk.

POMOC BEZDOMNYM

Pod hasłem „Trochę ciepła dla bezdomnego” rusza cykliczna akcja Caritas Polska prowadzona przy współpracy ze stołeczną Strażą Miejską. Strażnicy miejscy dostarczać będą osobom bezdomnym w Warszawie pożywne posiłki, pieczywo, koce, skarpety i potrzebne podczas pandemii środki ochrony osobistej, a w okresie przedświątecznym także upominki i opłatek z życzeniami. Ciepłe posiłki przygotowuje kuchnia działająca przy Caritas Polska i kuchnia Spółdzielni Socjalnej „Kto rano wstaje”, działająca przy schronisku Caritas Archidiecezji Warszawskiej.

foto: <https://www.strazmiejaska.waw.pl>

MONUMENT PROF. ZACHWATOWICZA

Podczas XXXIX sesji Rady Miasta Stołecznego Warszawy zatwierdzono decyzję o budowie monumentu upamiętniającego prof. Jana Zachwatowicza, jednego z twórców Biura Odbudowy Stolicy i głównego autora koncepcji odbudowy Starego Miasta w Warszawie po

II wojnie światowej. Pomnik ma stanąć na warszawskim Barbakanie, na wysokości międzymurza im. Piotra Biegańskiego. Istnieje już wizualizacja pomnika, figurę profesora zaprojektował krakowski rzeźbiarz Karol Badyna.

HOJNE SERCA

W ciągu pierwszego tygodnia od apelu metropolity łódzkiego o wsparcie zakupu testów na COVID-19 dla bezdomnych, którzy w czasie zimy będą chcieli dostać się do łódzkich schronisk, odpowiedziało na niego 785 osób. Udało się zebrać ponad 150 tys. zł. – Chcę najpierw podziękować wszystkim, którzy złożyli się na testy dla naszych siostr i braci bezdomnych, by mogli w sposób bezpieczny otrzymać schronienie w którymś z naszych domów, prowadzonym przez Stowarzyszenie Brata Alberta i siostry

foto. ks. Paweł Klys

ze zgromadzenia założonego przez Matkę Teresę z Kalkuty – powiedział abp Grzegorz Ryś/xpk

ABP RYŚ WYRÓŻNIONY

foto. ks. Paweł Klys

Jak podało biuro prasowe Stolicy Apostolskiej, Ojciec Święty Franciszek mianował metropolitę łódzkiego abp. Grzegorza Rysia członkiem watykańskiej kongregacji ds. biskupów. To wyróżnienie jest dowodem zaufania, jakim papież darzy metropolitę łódzkiego. Kongregacja ds. biskupów, na której czele stoi kanadyjski kardynał Marc Ouellet, zajmuje się rekomendowaniem nowych bisku-

pów oraz przedstawianiem nominacji do zatwierdzenia Ojcu Świętemu. Przedstawiciele tej dykasterii zapoznają się z raportami biskupów przybywających co pięć lat do Watykanu z wizytą Ad limina apostolorum./xpk

ZAZIELENIONA PRAGA

Platany, klony, hortensje, bzy, jaśminy i wiele innych gatunków roślin upiększyło podwórkę przy placu Hallera 6a, 6b i 10, a także przy ul. Brechta 9. Zarząd Praskich Terenów Publicznych w Warszawie zajmie się także rewitalizacją terenu przy ul. Groszkowskiego 5. Całość modernizacji szaty roślinnej kosztowała 378 614,09 zł.

foto. https://www.facebook.com/zppprg

■ **Wigilia bez granic.** Projekt Instytutu Myśli Schumana – zapraszania cudzoziemców na wigilię do polskich rodzin – w tym roku zostanie zrealizowany w formule online. Inicjatywa ma służyć budowaniu relacji między Polakami a cudzoziemcami studiującymi lub pracującymi w Polsce. Aby wziąć udział, należy zgłosić swoją rodzinę poprzez internetowy formularz, a następnie czekać na odpowiedź wolontariusza, który przydzieli cudzoziemca do spotkania. Więcej informacji na stronie www.wigiliabezgranic.com.

■ **Policja poszukuje świadków.** Wszystkie osoby, które były świadkami pomazania czerwoną farbą pomnika św. Jana Pawła II stojącego w parku przy ul. Piłsudskiego w Legionowie, proszone są o kontakt z policją. Zdarzenie miało miejsce nocą z 14 na 15 listopada. O kontakt proszone są także osoby mające jakiegokolwiek informację na ten temat: Wydział Kryminalny, tel. 660 761 250 lub całodobowo pod nr. tel. (22) 774 27 77, pisemnie na adres e-mail: kpp.legionowo@ksp.policja.gov.pl.

■ **Koronawirus w Płudach.** Na stronie parafii Narodzenia NMP w Płudach 16 listopada ukazał się komunikat o wykryciu zakażenia koronawirusem u księdza proboszcza, dwaj księża wikariusze zostali objęci kwarantanną. Do końca kwarantanny codzienne Msze święte będą sprawowane przez księży sercanów. Kancelaria parafialna pozostanie nieczynna aż do odwołania.

■ **Niepokalanki na kwarantannie.** Siostry Niepokalanki z Szymanowa od 18 listopada przebywają na kwarantannie. Choruje ponad połowa 50-osobowej wspólnoty, pozostałe siostry prowadzą zdalne nauczanie dziewcząt swojej szkoły. Na stronie internetowej siostry zamieściły apel o pomoc: <http://www.niepokalanki.pl/>.

■ **Nominacje w stołecznym Ratuszu.** Aldona Machnowska-Góra zastąpi zdymisjonowanego Pawła Rabeja w stołecznym Ratuszu. Będzie zajmowała się kulturą, polityką społeczną oraz mieszkalnictwem. Służbą zdrowia na stałe zajmie się Renata Kaznowska. Karolina Zdrodowska powołana jest na stanowisko nowej dyktorki koordynator ds. przedsiębiorczości i dialogu społecznego, będzie odpowiedzialna za kwestie gospodarcze, kontakty z przedsiębiorcami oraz konsultacje z przedstawicielami grup społecznych.

■ **Nowe rondo w Ursusie.** Do końca roku ma być wybudowane rondo u zbiegu ul. Regulskiej, Spisaka i Sosnkowskiego w warszawskim Ursusie, z uwzględnieniem przejeźdźności dla miejskich autobusów dojeżdżających na pobliską pętlę i ruchu rowerowego.

Modlitwa za chorych i medyków

Przewodniczący Zespołu Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia bp Romuald Kamiński zaprasza do wspólnej modlitwy w intencji chorych,

pracowników placówek leczniczych i ich bliskich. W trudnym czasie pandemii i wzrostu zachorowań na COVID-19 wysiłkom personelu medycznego i walce pacjentów z chorobą towarzyszy terapia duchowa.

– Zapraszam na Msze święte, które będą transmitowane od 2 grudnia w każdą środę przez najbliższe tygodnie o godzinie 20.00. Już teraz proszę, abyście przesyłali na podany adres swoje intencje, którymi chcecie się podzielić – zachęca bp Romuald Kamiński.

W każdą środę o godzinie 20.00, przez dziewięć tygodni, za pośrednictwem kanału YouTube SalveNET można łączyć się duchowo na Eucharystii.

Intencje można przysyłać na adres mailowy: intencje@salvenet.pl lub przez profil facebookowy @DiecezjaWarszawskoPraska. Będzie to możliwe także na czacie na kanale YouTube podczas transmisji Mszy świętej.

– Krajowe Duszpasterstwo Służby Zdrowia w tej trudnej sytuacji epidemii pragnie duchowo towarzyszyć personelowi medycznemu, który w swojej codziennej służbie pomaga chorym, ale także pragnie wesprzeć wszystkich chorych. Nie tylko tych, którzy są w szpitalach, ale również tych, którzy są w domach, są osamotnieni, potrzebują takiego lekarstwa, jakim jest modlitwa, pamięć o nich – podkre-

śla ks. Arkadiusz Zawistowski, krajowy duszpasterz służby zdrowia.

Msze święte w intencji chorych i ich bliskich oraz za pracowników służby zdrowia będą odbywać się w formie nowenny.

– Przez dziewięć tygodni będziemy modlić się na nowennie. To wyjątkowa forma modlitwy. Święty Hieronim mówił, że liczba dziewięć to symbol cierpienia, smutku. Po tych dziewięciu dniach, w tym dziesiątym, ma nastąpić radość. Mocno ufamy, że tak będzie i w tych naszych sprawach, które będziemy zanosili, a będziemy czynili to za pośrednictwem Matki Bożej Nieustającej Pomocy – wyjaśnia ks. dr Maciej Radzikowski.

Pierwsza Msza święta pod przewodnictwem bp. Romualda Kamińskiego w ramach nowenny w intencji chorych, pracowników służby zdrowia i ich bliskich będzie sprawowana w środę 2 grudnia o godzinie 20.00 w warszawskim kościele pod wezwaniem Matki Bożej Nieustającej Pomocy przy ul. Nobla na Saskiej Kępie. Wspólna modlitwa będzie odbywała się przez dziewięć tygodni w każdą środę w różnych miejscach, także w kaplicach szpitalnych.

– Zapraszamy do przysyłania swoich intencji i udziału w nowennie za pośrednictwem transmisji internetowej. Dajmy wyraz naszej solidarności i duchowego wsparcia wszystkim, którzy tego potrzebują! – zachęcają organizatorzy.

W wigilię uroczystości Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata, 21 listopada, bp Marek Solarczyk sprawował w praskiej katedrze Mszę świętą w intencji młodzieży zrzeszonej w KSM. Mszę świętą koncelebrowali wraz z biskupem ks. Michał Dziedzic, diecezjalny duszpasterz młodzieży, i ks. Mariusz Zieliński, miejscowy wikariusz. Podczas uroczystości sześcioro kandydatów na członków Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży złożyło ślubowanie.

W homilii biskup pomocniczy diecezji warszawsko-praskiej nawiązał do Światowych Dni Młodzieży. Przypomniawszy, że w uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata wyruszą w drogę z Panamy do Lizbony Symbole ŚDM, które młodym przekazał św. Jan Paweł II.

– Jutro w Watykanie, w Bazylice św. Piotra będą przekazywane znaki Światowych Dni Młodzieży. Miały być przekazane już w Niedzielę Palmową, znowu konsekwencja epidemii. Ale dziś znowu rozważamy to, co dokonało się w Panamie w 2019 roku, i patrzymy z nadzieją na to, co będzie się dokonywać do czasu spotkania w Lizbonie w 2023 roku – mówił bp Solarczyk.

ŚWIĘTO KSM

Odwołując się do tematów ostatnich Światowych Dni Młodzieży, bp Solarczyk wskazał na ich znaczeniową bliskość z hasłem „Gotów”, które przyświeca każdemu członkowi Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży:

– W tych hasłach i tematach, które mieliśmy okazję przeżyć w drodze do Panamy i w Panamie, i tych, które prowadzą do Li-

zbony, jest ukazana wrażliwość członków Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży. Biblijnym, niesamowicie ważnym duchowo znakiem i obrazem, wpisanym w słowo „gotów”, jest dyspozycyjność i otwartość człowieka, by pójść za Bogiem.

Panama ze słowami Maryi „Oto ja Służebnica Pańska, niech mi się stanie według Twego słowa” to jest motyw, który chcemy przywołać, dziękując za młodych, którzy niosą tę wrażliwość – mówił bp Solarczyk.

fol. <https://diecezja.info.pl/>

Żegnamy kapłanów

KS. HENRYK CIOŁKOWSKI

zmarł 18 listopada w wieku 71 lat. Od 27 lat był proboszczem w parafii w Ojrzeńcu. Msza św. żałobna została odprawiona 21 listopada w parafii Zwiastowania NMP w Ojrzeńcu, przewodniczył jej kard. Kazimierz Nycz. Homilię wygłosił pochodzący z parafii abp Józef Górzyński, metropolita warmiński. – Życie dedykował nie sobie, ale służbie Chrystusowi i ludowi Bożemu – podkreślił hierarcha. Dodał też, że zmarły kapłan nie ratował świata własnymi pomysłami, ale wypełniał to, co wyczytał w Ewangelii.

Ciało zmarłego przewieziono do rodzinnej parafii św. Apostołów Piotra i Pawła w Żychlinie w diecezji łowickiej, gdzie odbyła się liturgia pogrzebowa.

Ks. Henryk Ciołkowski urodził się 18 sierpnia 1949 r. w Woli Popowej. Święcenia kapłańskie przyjął z rąk kard. Stefana Wyszyńskiego 16 czerwca 1974 r. w Archikatedrze Warszawskiej. Jako wikariusz posługiwał w parafiach pozawarszawskich: św. Stanisława w Osuchowie, św. Mikołaja w Grójcu, i warszawskich: Matki Bożej Królowej Pokoju, NMP Matki Kościoła, św. Tadeusza, św. Franciszka. W 1993 r. został proboszczem parafii Zwiastowania NMP w Ojrzeńcu.

O. STANISŁAW PRZEPIERSKI OP

zmarł 18 listopada, żył 61 lat, w tym 35 lat w zakonie dominikańskim i 29 lat w kapłaństwie. Urodził się 13 listopada 1959 r. w Jarocinie. Po ukończeniu studiów matematycznych w Poznaniu wstąpił do zakonu dominikańskiego. W 1985 r. złożył pierwszą profesję zakonną, a w 1991 r. przyjął święcenia kapłańskie. Pracował w Prudniku, Lublinie, Warszawie przy ul. Freta, w Korbielowie i Krakowie, a przez ostatnie lata na warszawskim Służewie.

O. Przepierski był cenionym spowiednikiem i rekolekcjonistą, autorem wielu artykułów, konferencji i rozważań różańcowych, asystentem stowarzyszenia Żywego Różańca w archidiecezji warszawskiej, członkiem zwyczajnym Polskiego Towarzystwa Mariologicznego. O. Stanisław był gorliwym czcicielem Matki Bożej, szczególnie obecnej w otaczanej modlitwą na Służewiu wizerunku Niepokalanej Królowej Różańca Pani Żółkiewskiej. Zmarł po długiej i ciężkiej chorobie w Poznaniu, otoczony troskliwą opieką bliskich.

„Wierzmy, że Maryja wyjdzie mu na spotkanie i wprowadzi go do wiecznej radości Pana. Ojciec Stanisławie, dziękujemy za Twoje życie, wiarę i gorliwość!” – napisali na stronie internetowej dominikanów współbracia oraz poprosili o modlitwę za zmarłego. Uroczystości pogrzebowe zaplanowano na 27 listopada w kościele św. Dominika na Służewie, które rozpocznie modlitwa różańcowa w świątyni, po Mszy św. pogrzebowej nastąpi odprowadzenie ciała na pobliski cmentarz parafialny przy ul. Wałbrzyskiej.

fol. arch. Tygodnika „Idziemy”

Spór na Pradze

Władze Warszawy w budynku obok Szpitala Praskiego chcą uruchomić Centrum Redukcji Szkód dla Osób Uzależnionych od Narkotyków oraz Schronisko dla Osób Bezdomnych. Przeciwno lokalizacji protestują radni dzielnicy Praga Północ i okoliczni mieszkańcy. Przeciwnicy podnoszą, że ośrodek będzie sąsiadował z przedszkolem, nieopodal jest też szkoła, żłobek i plac zabaw.

Rok temu radni Pragi Północ powiedzieli inwestycji: „Nie”. 2 kwietnia 2019 r. rada dzielnicy jednogłośnie przyjęła stanowisko, w którym sprze-

ciwiał się powstaniu tam Centrum Redukcji Szkód dla Osób Uzależnionych od Narkotyków oraz Schroniska dla Osób Bezdomnych. Zaapelowali o zmianę przeznaczenia budynku i utworzenia w nim Oddziału Psychiatrii Dzieci i Młodzieży lub Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego, argumentując, że depresje i próby samobójcze coraz częściej występują w młodszych grupach wiekowych.

Mimo to władze Warszawy rozpoczęły realizację inwestycji. Ruszył gruntowny remont w niewykorzystywanym przez kilkanaście lat tzw. budynku B na tyłach Szpitala Praskie-

go. Koszt inwestycji oszacowano na ponad 30 mln zł, zakończenie modernizacji budynku planowane jest na przełomie 2022 i 2023 r. Budynek ma być niezależny od kompleksu szpitalnego. Sąsiedztwo Szpitala Praskiego ma dawać możliwość szybkiego dostępu do specjalistycznej pomocy medycznej w sytuacjach tego wymagających.

Przeciwnicy inwestycji skarżą się, że nie były prowadzone konsultacje społeczne w tej sprawie. Karolina Galecka, rzeczniczka prasowa Urzędu m.st. Warszawy, przyznaje, że nie było takich konsultacji, były natomiast rozmowy w miejskiej komisji ds. przeciwdziałania narkomanii.

Z wypowiedzi rzecznika miejskiego wynika też, że Centrum Redukcji Szkód dla Osób Uzależnionych będzie oferowało opiekę medyczną m.in. w leczeniu substytucyjnym, tzn. w terapii wykorzystującej w leczeniu substancję podobną do tej, która spowodowała uzależnienie.

Przeciwnicy inwestycji na Facebooku „Ratujmy Pragę” piszą o swoich obawach: zakłóceniu spokoju, wzroście przestępczości i obniżeniu poczucia bezpieczeństwa. Zbierają podpisy pod internetową petycją przeciwko inwestycji na stronie: https://www.facebook.com/RatujmyPrage/?__tn__=HHH-R.

Odnowiono perełkę stolicy

Zakończył się remont w kościele seminaryjnym przy ul. Krakowskie Przedmieście 52/54 na Starym Mieście w Warszawie. Świątynia została wyremontowana po raz pierwszy od ponad 150 lat. Prace remontowe w kościele rozpoczęły się w 2010 r. W tym czasie poddano renowacji m.in. ołtarz główny i nastawy boczne oraz rzeźby znajdujące się

w kościele. Świątynia seminaryjna została wzniesiona w XVII wieku i nigdy nie uległa całkowitemu zniszczeniu.

Etapowo zostały odnowione cztery ołtarze: główny, boczne – Matki Bożej Różańcowej, Imienia Jezus i Matki Bożej Dobrej Śmierci, oraz sztukaterie i malowidła w prezbiterium. Renowacji poddano także rzadko

foto: archw.wa.pl/aktualnosci/kl. Andrzej Łazar

foto: archw.wa.pl/aktualnosci/kl. Andrzej Łazar

foto: archw.wa.pl/aktualnosci/kl. Andrzej Łazar

spotykane figury zaślubin Matki Bożej. Scenę tę zazwyczaj można obejrzeć w malarstwie. Ponadto różnego rodzaju rzeźby znajdujące się w kościele uporządkowano tematycznie.

– W historii tej świątyni donoszone były różne części ołtarzy, figury z innych kościołów warszawskich – mówi ks. Leszek Kwiatkowski z Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie.

Podczas prac w prezbiterium odkryto oryginalny wystrój kościoła. Za ołtarzem głównym św. Józefa, patrona świątyni, znaleziono XVII-wieczny fresk. – Na początku nie było tych XVIII-wiecz-

nych ołtarzy, większe rzeczy malowano na ścianie. Jednak z czasem karmelici, którzy opiekowali się kościołem, zaczęli stawiać po kolei nastawy ołtarzowe – podkreśla ks. Kwiatkowski.

Przy okazji remontu prezbiterium i nastaw ołtarzowych wzmocniono na nowo stalle, w których modlili się karmelici, budowniczowie i właściciele kościoła do czasu wybuchu powstania styczniowego. – Po ponad 150 latach wróciliśmy z kłerykami z modlitwą do chóru zakonnego i wykorzystujemy tę część tak, jak była wykorzystywana pierwotnie, tzn. przeznaczona do modlitwy – podkreśla ks. Kwiatkowski.

REKLAMA

**DOBRE SŁOWO
NA FALI**

„Runda pytań” -
Piotr Wróblewski,
poniedziałek - piątek,
godz. 16.15

„Złością czy miłością” -
Elżbieta Stawińska i Jan Sudek
piątek, godz. 18.20

SŁUCHAJ NAS ONLINE

www.radiowarszawa.com.pl

Gen. hr. Piotr Szembek znany jest warszawiakom dzięki patriotycznej postawie. Towarzystwo Historyczne im. Szembeków zabiega o wzniesienie pomnika bohatera powstania listopadowego na placu Szembeka.

Portret gen. dywizji Piotra hr. Szembeka – własność Towarzystwa Historycznego im. Szembeków

foto: z archiwum Józefa Melaka

gen. Szembeka nosi także znajdujące się nieopodal placu Szembeka centrum handlowe i bazarek.

– Towarzystwo Historyczne im. Szembeków kultywuje pamięć m.in. o gen. Piotrze Szembeku, bohaterze powstania listopadowego, poprzez organizowanie sympozjów naukowych, wystaw tematycznych, współtworzenie programów artystycznych – opowiada prezes Szeląg.

Piotr Szembek urodził się 4 grudnia 1788 r. w Warszawie. Podjął studia w Akademii Wojskowej w Berlinie. Po koronacji cara Mikołaja I na króla Polski, 24 maja 1829 r., został jego adiutantem i dowodził III Brygadą 1. Dywizji Piechoty w Sochaczewie. Po wybuchu po-

Pamięci gen. Szembeka

Patryk
Lubryczyński

W dzisiejszej warszawskiej dzielnicy Praga-Południe, gdzie w czasie powstania listopadowego toczyły się walki, wiele miejsc mówi o gen. Piotrze Szembeku. W 1927 r. jego imieniem został nazwany plac, przy którym obecnie wznosi się monumentalny kościół Najczystszej Serca Maryi. W 1931 r., w setną rocznicę powstania, narodził się pomysł wzniesienia kościoła, który miał upamiętnić bohaterów narodowych poległych w bitwie pod Olszynką Grochowską. Zawiązany Komitet Budowy Kościoła-pomnika podjął pierwsze działania w celu gromadzenia funduszy i materiałów. Wystosowano odezwę do narodu o wsparcie finansowe. Organizowano uroczyste akademie i występy polskich artystów, urządzano loterie i zabawy, a parafianie kwestowali z puszkami na ulicy. Wreszcie 10 czerwca 1934 r. poświęcono kamień węgielny, a budowę, według projektu architekta Andrzeja Boniego, w stanie surowym ukończono w 1941 r.

Po latach kolejne pokolenia Polaków pragną przypomnieć w tym miejscu gen. Szembeka. – Chcemy, aby w przyszłości na placu Szembeka powstał pomnik generała. Niestety, inicjatywa zatrzymała się w miejscu – mówi Władysław Szeląg, prezes Towarzystwa Historycznego im. Szembeków. Społeczny komitet ds. budowy pomnika gen. Piotra Szembeka ukonstytuował się pod koniec lipca 2012 r. W maju 2013 r. w czasie uroczystości związanych z otwarciem odrestaurowanego placu Szembeka można było zobaczyć projekt pomnika w skali 1:15. Model został wykonany przez prof. Czesława Dźwigaja z Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Niestety, do tej pory projekt nie został zrealizowany.

Towarzystwo Historyczne im. Szembeków powstało 14 maja 1990 r. i początko-

Głaz pamięci gen. Piotra Szembeka na terenie dzielnicy Praga-Południe

foto: z archiwum Józefa Melaka

wstania listopadowego dołączył do powstańców. Rankiem 3 grudnia 1830 r. gen. Piotr Szembek wkroczył na czele swych oddziałów do Warszawy. Historyk Józef Głębocki tak opisuje te wydarzenia: „Cała Warszawa była w jak największym poruszeniu, widząc pierwszy oddział Wojska Polskiego na jej pomoc spieszący i pierwszego generała, który w stanowczy sposób zrywając stosunki z Wielkim Księciem Konstantym i władzami carskimi jawnie na stronę powstania przeszedł. Wówczas to uniesiono okrzyk podległych żołnierzy i ludności Warszawy, który to później w przyszłości się zmienił: «Ufaj Szembekowi, Szembek nie zdradzi»”.

– Generał Szembek został mianowany członkiem Rady Wojennej i gubernatorem Warszawy, funkcję tę sprawował niecałe dwa tygodnie: od 4 do 16 grudnia 1830 r. Po złożeniu dyktatury przez gen. Chłopickiego pełnił tymczasową funkcję zastępcy naczelnego wodza powstania. Jako dowódca 4. Dywizji Piechoty uczestniczył w bitwach pod Wawrem i Olszynką Grochowską – przypomina Władysław Szeląg.

Skonfliktowany z naczelnym wodzem gen. Janem Skrzyneckim podał się do dymisji. Kontynuował działalność wojskową jako ochotnik w korpusie gen. Juliana Siebarskiego. Po dymisji gen. Skrzyneckiego, 10 sierpnia 1831 r. został przywrócony do służby w stopniu generała dywizji, nie odegrał już jednak większej roli w działaniach powstańczych.

Po upadku powstania listopadowego zajął się budowaniem szkoły, prowadzeniem gospodarki rolnej i rozbudową kościoła św. Idziego w rodzinnym majątku w Siemianicach. Zmarł 21 czerwca 1866 r., został pochowany w krypcie rodowej.

wo działało w rodzinnej miejscowości rodu, w Siemianicach koło Kępna w województwie wielkopolskim. Po czterech latach organizacja przeniosła się do Warszawy. Inicjatorami powstania towarzystwa byli Stefan Melak, Józef Melak i ks. Wacław Karłowicz.

Głównym celem działalności związku jest zainteresowanie ludzi – szczególnie młodego pokolenia – rodem Szembeków. Z inicjatywy Towarzystwa w 2010 r. nadano imię gen. Piotra hr. Szembeka Gimnazjum nr 22 na ul. Boremlowskiej 6/12 w Warszawie; obecnie jest to Szkoła Podstawowa nr 374. Imię

W TVP 1 dobiega końca emisja serialu „Ludzie i bogowie” w reżyserii Bodo Koxa, autora kilku wcześniejszych filmów nakręconych w poetyce kina awangardowego i autorskiego. Pora na pierwsze refleksje.

Eksperymentalny styl Koxa widoczny jest w dramaturgii każdego kolejnego odcinka, jakby reżyser chciał stworzyć nową jakość polskiego serialu wojennego, mającego przecież w okresie powojennym wielkie osiągnięcia. Przypomnijmy serial „Kolumbowie”, a z nowszych „Czas honoru”, „Wojenne dziewczyny” i wiele innych pozycji, czasem mniej znanych, nie mniej wartościowych. Kox, opisując dramatyczne wydarzenia z czasów okupacji niemieckiej, zdecydował się na formułę rewizjonistyczną i antyheroiczną w stosunku do podjętego tematu. Autor „Ludzi i bogów” opowiada o dramatycznych losach grupy żołnierzy

foto: TVP/Olaf Tryzna, Marcin Kuśtra

Egzekutorzy w akcji

Mirosław Winiarczyk

foto: TVP/Olaf Tryzna, Marcin Kuśtra

Armii Krajowej, członków specjalnego oddziału „Pazur”, powołanego do likwidacji zdrajców, szmalcowników i folksdojczów. Była to służba bardzo ryzykowna i niewdzięczna, dlatego żołnierze mówili o niej po wojnie niechętnie.

Akcja serialu prowadzona jest nietypowo od strony dramaturgicznej. Niektóre sceny wydają się bardzo dynamiczne i komunikatywne, stanowią pewien szkielet konstrukcyjny kolejnych odcinków. Momenty te

jednak przeplatane są gwałtownymi, niemal impresyjnymi sekwencjami, miejscami niejasnymi, z których niewiele wynika. Oglądamy kolejne akcje oddziału, głównie dowódcy Onyksa i jego podkomendnego Dagera. Począwszy od wykonania wyroku na zdrajcy Igo Symie, bojowcom wiedzie się rozmaicie. Na ekranie niektóre plany kończą się fiaskiem, żołnierze popełniają błędy w rozpoznaniu terenu, zacina się im broń, następują nieszczęśliwe przypadki itd. Wydaje się czasami, że oddział wykonawców wyroków śmierci w wyobraźni Bodo Koxa składał się z nieudaczników i prymitywów, przypominających bohaterów hollywoodzkiego filmu gangsterskiego.

Serial TVP; „Ludzie i bogowie”,

reżyseria: Bodo Kox;

aktorzy: Jacek Knap, Dawid Dziarkowski,

Aleksandra Justa, Wiktoria Wolańska,

Dorota Landowska, Marianna Zydek i inni;

emisja: TVP 1,

13 odcinków; niedziela, godz. 20.15

foto: TVP/Olaf Tryzna, Marcin Kuśtra

foto: TVP/Olaf Tryzna, Marcin Kuśtra

foto: TVP/Olaf Tryzna, Marcin Kuśtra

KONKURS

O miłości, rodzinie, życiu najlepiej świadczyć przykładem, ale krótkie opowiadania w książeczkach z serii „Czym jest...” wydawnictwa Jedność doskonale prowokują do przemyśleń. Książeczka o miłości, skonstruowana według haseł Hymnu św. Pawła, zachęca do dostrzegania tego, co w życiu dostajemy za darmo. Rodzina przedstawiona jest jako... puzzle, a sens życia czytelnik tłumaczy sobie sam na podstawie pytania: „Czy nadaje go to, co w tym życiu robimy, czy też powód, dla którego to robimy?”. Mądre książeczki będą doskonałym upominkiem mikołajkowym i świetną lekturą na czas adwentu.

Wśród czytelników, którzy 30 listopada między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Jakie wg św. Pawła, przypominającego w liście do Efezjan czwarte przykazanie, mają być dzieci, a do czego mają ich nie pobudzać ojcowie?** – rozlosujemy 3 zestawy książek o miłości, rodzinie i życiu.

Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 47: „Człowiek nigdy nie jest tak wielki, jak wtedy, gdy klęczy przed Bogiem” (Jan XXIII). Zwycięzcom gratulujemy!

muzyka była, jest i będzie

YouTube / FilharmoniaNarodowa

2020 / 2021

Dyrektor Artystyczny
Andrzej Boreyko

Filharmonia
Narodowa

filharmonia.pl

Filharmonia Narodowa ul. Jasna 5 / 00-950 Warszawa

Organizator

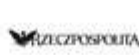
Strategiczny
Mecenas

Mecenas

Sponsor

Patroni
medialni

Partnerzy

fol. archiwum SOW w Ignacowie

Specjalny, czyli wyjątkowy

Agnieszka M. Domańska

Duży ogród, kolorowe sale, gwar dziecięcych głosów, siostry szarytki i wychowawcy gotowi pomóc w każdym momencie – to codzienność Specjalnego Ośrodka Wychowawczego w Ignacowie. Miejsca, w którym słowo „specjalny” nabiera właściwego znaczenia.

Przez cały rok Specjalny Ośrodek Wychowawczy prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr św. Wincentego a Paulo gotowy jest wspierać dzieci niepełnosprawne, zapewniając im całodobową opiekę, oraz pomagać ich rodzicom.

– Przyjmujemy dzieci, które z różnych względów wymagają ciągłej opieki. Najczęściej przyjeżdżają do nas w poniedziałek, albo w niedzielę po południu, a w piątek po zakończonych zajęciach wracają do domu. Wszystkie dni wolne od szkoły dzieci spędzają w rodzinach. Chociaż zdarzają się wyjątkowe sytuacje, kiedy dzieci zostają z nami nieco dłużej, np. z powodu choroby rodziców czy pilnego wyjazdu służbowego – opowiada s. Katarzyna Besiekierska SM, dyrektor Specjalnego Ośrodka Wychowawczego w Ignacowie, która z wykształcenia jest oligofrenopedagogiem.

Pomoc mogą tutaj znaleźć dzieci i młodzież z różnym stopniem niepełnosprawności intelektualnej, z autyzmem, zespołem Aspergera czy zagrożone niedostosowaniem społecznym. Pod opieką ośrodka jest obecnie prawie 50 wychowanków w wieku od 7 do 24 lat, a jego historia sięga 1885 r. – Chyba Pan Bóg nam zesłał takie miejsce, bo nasza córka czuje się tu dobrze. Dlaczego? Tutaj ma ko-

leżanki, przyjaciół, jest wśród rówieśników, którzy ją akceptują. Jest po prostu szczęśliwa – mówi pani Monika, mama jedenastoletniej Patrycji, która choruje na zespół Smith-Magenis (SMS), objawiający się m.in. nieadekwatnymi do sytuacji reakcjami emocjonalnymi.

DECYZJA ZAWSZE JEST TRUDNA

Rodzicom, którzy decydują się na skorzystanie z pomocy ośrodka, zawsze towarzyszą ogromne wątpliwości. Pierwsze miesiące to zmaganie się z naturalnym poczuciem niepewności i pytaniem: „Czy na pewno mojemu dziecku jest dobrze?”.

– Będąc z dzieckiem w domu przez dwadzieścia cztery godziny na dobę, mam świadomość, czy moja córka zjadła obiad, czy jest zdrowa, co się z nią dzieje. Kiedy jest w ośrodku, nie obserwuję jej przez cały czas. Jednak wychowawcy wykazują ogromną wyrozumiałość – na każdy telefon i pytanie odpowiadają z życzliwością – wyjaśnia pani Monika i podkreśla, że choć pierwszy rok był dla niej trudny, mieli z mężem ogromne szczęście, że trafili właśnie na ośrodek sióstr

w Ignacowie. – Siostra dyrektor jest wspaniałą, a wszyscy kierują się tutaj przede wszystkim dobrem naszych dzieci – dodaje.

Indywidualne podejście to jedna z zasad, które przyswiecają siostram i pracownikom ośrodka. Dzieci podzielone są na grupy wychowawcze, a każda z grup łączy dzieci o podobnych potrzebach, w podobnym wieku i na podobnym poziomie rozwoju. – Natomiast dla każdego z dzieci opracowujemy indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny. Jego podstawą jest orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez poradnię

psychologiczno-pedagogiczną i diagnoza funkcjonalna, którą tworzy się na podstawie wiadomości zebranych we wszystkich środowiskach, w których funkcjonuje dziecko – tłumaczy s. Katarzyna. Jak dodaje, taki program realizowany

jest w ramach różnych zajęć indywidualnych i grupowych, m.in. fizjoterapii, zajęć rewalidacyjnych, ceramiki, zajęć muzyczno-ruchowych, socjoterapii, terapii biofeedback, arteterapii, treningu wywoływania mowy czy terapii metodą Knilla, w której dziecko wy-

Najtrudniejsze dla rodziców dzieci niepełnosprawnych pozostaje pytanie o przyszłość ich pociech.

fol. archiwum SOW w Ignacowie

konuje określone ćwiczenia i uczy się odczuwania własnego ciała.

WSZYSTKO WPŁYWA NA WSZYSTKO

Zwykle dzieci charakteryzuje duża potrzeba samodzielności i podejmowania różnych eksperymentów. U dzieci z niepełnosprawnością intelektualną naturalna potrzeba rozwoju jest ograniczona, trzeba ją nieustannie pobudzać. – Nasi wychowankowie potrafią się cieszyć samodzielnością i kiedy ją osiągają, z radością eksperymentują w tym obszarze, ale nie jest to aktywność podejmowana spontanicznie, z własnej potrzeby – wyjaśnia siostra dyrektor. Dlatego w ośrodku, oprócz szeregu zajęć rozwijających, proste czynności – jak jedzenie posiłku – też mają swój konkretny cel.

Dzięki temu rodzice mogą obserwować postępy, a te przynoszą dużo radości. Pani Monika wspomina, że pozytywnym zaskoczeniem był dla niej moment, gdy jej córka Patrycja sama zaczęła myć zęby, wkładać skarpetki czy buty. – Wcześniej to było dla nas trudne zadanie. Zwykle bywa tak, że rodzice wyręczają dziecko, bo jest szybciej i wygodniej. Myślmy, że robimy dobrze, a jest wręcz przeciwnie – wyjaśnia mama Patrycji i dodaje, że w ośrodku otrzymuje dużo praktycznych wskazówek, jak radzić sobie z różnymi aktywnościami.

– Brak możliwości samodzielnego podjęcia podstawowych zadań: umycia się, zjedzenia, ubrania się powoduje, że dziecko jest skazane we wszystkim na wolę lub jej brak ze strony osób, które je otaczają. Naszym priorytetem jest to, żeby dziecko było w miarę swoich możliwości jak najbardziej samodzielne. Dla dzieci, którymi się opiekujemy, danie im możliwości wyboru jest fundamentalnym krokiem w ich rozwoju – w dziecku rodzi się poczucie sprawstwa – tłumaczy siostra dyrektor.

Tymczasem trening prostych czynności może pomóc w rozwijaniu technik szkolnych, np. w nauce pisania. – Bez odpowiedniej umiejętności i siły, którą dziecko ćwiczy przy wkładaniu skarpetek, nie będzie miało później siły, by właściwie chwycić narzędzie pisarskie. To drobne szczegóły, które w przypadku zdrowego dziecka po prostu się dzieją. W przypadku dzieci z niepełnosprawnościami są krokami, które wymagają głębszej refleksji. My w ośrodku jesteśmy po to, aby taki proces zaplanować i konsekwentnie realizować. Dzielimy się naszą wiedzą z rodzicami, którzy przecież nie muszą jej posiadać – dodaje siostra. Podkreśla też, że rozwój dziecka może nagle przybrać nieoczekiwany kierunek. Porządkują się elementy niezwiązane bezpośrednio z tym, nad czym pracują terapeuci. – Rozwój dziecka, każdego dziecka, nie składa się z wyod-

rebnionych punktów. Wszystko ma wpływ na wszystko. Nie wszystko możemy zaplanować, ale wiemy na pewno, że im więcej doświadczeń, tym większa szansa na rozwój.

JAKA BĘDZIE PRZYSZŁOŚĆ?

Choć ośrodek może działać dzięki dotacjom państwowym, obecny system prawny nie przewiduje kompleksowych rozwiązań, często jest nieadekwatny do potrzeb niepełnosprawnych dzieci i ich rodziców, a niektóre formy wsparcia nie przysługują rodzicom, którzy pobierają świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z pracy na rzecz opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym. W praktyce oznacza to, że rodzice tacy jak pani Monika nie mogą skorzystać nawet z pomocy opiekunki, by pójść do dentysty, załatwić sprawę w urzędzie albo

Fundacja Entraide od lat finansuje działania na terenie ośrodka związane z modernizacją placówki, wyposażeniem sali do ceramiki oraz, razem z Kreatywną Pracownią Ceramiki z Mińska Mazowieckiego, organizacją tych zajęć. Obecnie, we współpracy z Cabaret du Coeur, wspiera też modernizację placu zabaw. – Współpracujemy z parafią i szkołami. Bardzo dużą życzliwością darzymy się z 23. Bazą Lotnictwa Taktycznego w Mińsku Mazowieckim, dowództwo co roku włącza się w organizację wydarzeń integracyjnych. Są też indywidualni przedsiębiorcy, którzy finansowo wspomagają organizację niektórych zajęć. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mińsku Mazowieckim udziela pomocy merytorycznej i deleguje swoich pracowników na potrzeby badania

Figurki, które przygotowały dzieci podczas zajęć z ceramiki

foto. Agnieszka Domańska

w drodze na rehabilitację bezpiecznie prowadzić auto, ponieważ ich dziecko potrzebuje kogoś, kto będzie tuż obok.

Najtrudniejsze dla rodziców dzieci niepełnosprawnych pozostaje pytanie o przyszłość ich pociech. – Cały czas mamy świadomość, że dzieci dorastają, a my widzimy ogromną lukę prawną. Są jakieś propozycje: warsztaty terapii zajęciowej, środowiskowe domy samopomocy, domy pomocy społecznej, ale to nie są rozwiązania, które można zaakceptować jako realną

alternatywę dla funkcjonowania dziecka w rodzinie – tłumaczy siostra dyrektor.

MISJA SPECJALNA

Praca z dzieckiem niepełnosprawnym i jego rodziną nie jest dla indywidualistów. To praca zespołowa, kompleksowe i zintegrowane działanie samorządów, poradni, szkół i ośrodka wokół rodziny. Dlatego misję ośrodka wspiera szereg osób i instytucji partnerskich.

poziomu bezpieczeństwa naszej placówki. Mamy silne wsparcie jednostek OSP z Janowa i Zamienia. Od wielu lat, dzięki zaangażowaniu pani Krystyny Gucewicz, wychowankowie ośrodka otrzymują upominki mikołajkowe, które są odpowiedzią osób związanych z Duszpasterstwem Środowisk Twórczych z Warszawy na listy dzieci do świętego Mikołaja. Tradycją również stały się warsztaty plastyczne organizowane dla naszych wychowanków przez wolontariuszy Fundacji Orange. Na co dzień współpracują z nami też wolontariusze. Bez udziału tych wszystkich osób na pewno nasz ośrodek nie działałby tak, jak to jest dzisiaj. Jesteśmy im za to wdzięczni – podkreśla s. Katarzyna Besiekierska SM.

Czasem określenia „ośrodek specjalny” czy „szkoła specjalna” budzą negatywne skojarzenia. Tymczasem w ośrodku, który prowadzą siostry szarytki w Ignacowie, profesjonalizm łączy się z otwartością serc, a mieszkańcami są wspaniali ludzie. Dzięki takim miejscom uświadamiamy sobie, że „specjalny” wcale nie oznacza „gorszy”, ale „wyjątkowy”.

Miał być sukces, a wyszła awaria: Białoruska Elektrownia Atomowa po hucznym otwarciu funkcjonowała tylko do bę. Podobnie z wyborami: wygrać miał Alaksandr Łukaszenka i nawet ogłosił swoje zwycięstwo, ale społeczeństwo białoruskie protestuje przeciw sfałszowaniu wyborów już ponad trzy miesiące.

pisał na Facebooku, że na Białorusi dochodzi do „przemocy, tortur i pogardy dla ludzkiej godności”. Rzecznik białoruskiej Cerkwi Siarhiej Liepin skrytykował niszczenie zniczy i kwiatów stawianych ku czci zabitego Ramana Bandarenki. – Nie rozumiem, skąd ta kpina z portretów zamordowanego człowieka, kwiatów, skąd to szatańskie deptanie zniczy i ikon. Jaki jest w tym sens? Nie było pozwolenia? A na takie zachowanie i stosunek [do takich miejsc] było pozwolenie? – pytał.

Na te słowa zareagował Łukaszenka, mówiąc, że zostaną zbadane przez organy ścigania. Wkrótce potem Prokuratura Generalna oświadczyła, że takie wypowiedzi są niedopuszczalne, bo „nie tylko kolidują z rolą Kościoła, który ma budować wzajemne zrozumienie, wytrwałość i zgodę w społeczeństwie, ale też nawołują obywateli do agresji, nie-

ny do sieci energetycznej kraju. Elektrownia została zbudowana wspólnie przez Białoruś i Rosję, kluczowymi jej elementami są dwa rosyjskie reaktory WWER-1200, które mają łączną moc 2400 megawatów. Budowę rozpoczęto w listopadzie 2013 r., a w październiku br. uruchomiono pierwszy reaktor.

7 listopada, w kolejną rocznicę rozpoczęcia rosyjskiej wojny domowej, która na Białorusi wciąż nazywana jest „Wielką Socjalistyczną Rewolucją Październikową”, elektrownię uroczystie otworzył Alaksandr Łukaszenka. Bo miał być to również jego osobisty sukces. – Białoruś stała się dziś państwem atomowym! – oznajmił. – To zwieńczenie etapu suwerenności i niepodległości naszego kraju. Świadczy o tym, że mamy mózgi, mamy ludzi myślących, a także oddanych przyjaciół, którzy pomogli stworzyć ten uni-

Białoruska awaria

Piotr Kościński

*Pogrzeb zamordowanego
przez milicję
Ramana Bandarenki
w Mińsku*

Sytuacja w Mińsku, Mohylewie i Grodnie robi się coraz bardziej niebezpieczna. Kolejna osoba straciła życie, zakatowana przez milicję. A teraz groźba zawisła nawet nad Cerkwią i Kościołem katolickim. Wikariusz generalny rzymskokatolickiej archidiecezji mińsko-mohylewskiej bp Juryj Kasabucki na-

legalnych działań i niekonstytucyjnych rozwiązań”.

SUKCES NA JEDNĄ DOBĘ

Wielki sukces: 3 listopada pierwszy blok energetyczny Białoruskiej Elektrowni Atomowej (BielAES) w Ostrowcu został włączo-

kalny obiekt, mający służyć nam bardzo długo – dodał.

Tymczasem już 9 listopada w Ostrowcu doszło do bardzo poważnej awarii. Wybuchł transformator napięcia w jednym z agregatów. Zatrzymano turbinę i wstrzymano produkcję energii. Na szczęście nie było ofiar.

„Białoruska AES triumfalnie przepracowała jedną dobę” – pisała ironicznie rosyjska „Nowaja Gazieta”.

Ostrowiec znajduje się zaledwie 50 kilometrów od Wilna. Litwa wielokrotnie protestowała przeciwko budowie elektrowni. Teraz, po awarii, w Wilnie zaczęto rozdawać tabletki z jodem. Podobnie postępowano w Polsce po katastrofie w Czarnobylu, tyle że zamiast tabletek był płyn Lugola. Efekt jest taki sam: jeśli w powietrzu pojawi się radioaktywny jod z białoruskiej elektrowni, wówczas organizm ludzki już go nie przyswoi.

Szefowa służby ochrony radiacyjnej Litwy Ramune Stasiunajtene twierdzi,

że w razie katastrofy w Ostrowcu obłok pyłu promieniotwórczego dotrze do Wilna bardzo szybko. Litwini zbudowali czternaście stacji wczesnego ostrzegania tuż przy granicy, ale ich możliwości są skromne: od elektrowni do granicy jest zaledwie kilka kilometrów, a za nią leżą miejscowości o swojsko brzmiących nazwach: Barwaniszki, Szumsk, Windziuny, Kowalczuki i Pietruliszki.

ŚMIERĆ I PROTESTY

Łukaszenka i jego ludzie z pewnością nie spodzielali się, że społeczne protesty będą tak intensywne i tak długotrwałe. Chybaż reszta nikt się tego nie spodziewał, także sami Białorusini. O ile kiedyś przeciwko wyborczym fałszerstwom protestowała tylko opozycja – a więc dość wąska grupa ludzi – to teraz jest to szeroki, choć słabo zorganizowany ruch.

Władze usiłują zmieniać taktykę. Milicja raz działa bardzo ostro, bije każdego, kto tylko znajdzie się w jej zasięgu, nawet ludzi w supermarkecie czy stojących w kolejce do sklepu – a raz nieco łagodniej. Najwyraźniej nie ma pomysłu, co robić.

Dziwne inicjatywy Łukaszenki, jak np. rozmowa w areszcie z kilkoma opozycjonistami, spełzły na niczym. A dramat Ramana Bandarenki może być szczególnie znaczący, bo stał się symbolem okrucieństwa władzy – i dla bardzo wielu Białorusinów dowodem na to, że ani z Łukaszenką, ani z jego współpracownikami po prostu nie ma o czym rozmawiać.

Pewnego wieczora na skwerze w Mińsku (nazywanym nieoficjalnie placem Przemian) grupa ubranych po cywilnemu mężczyzn (najprawdopodobniej jednak funkcjonariuszy milicji) zdejmowała biało-czerwono-białe flagi. Przypomnijmy, że właśnie te flagi zostały przez Łukaszenkę zakazane; dzisiejsza oficjalna flaga pocho-

dzi z czasów ZSRR i jest czerwono-zielona. Teraz użycie zakazanych kolorów jest symbolem sprzeciwu wobec władzy. 31-letni Bandarenka, przechodząc przez plac, coś do tych mężczyzn powiedział. Został przez nich pobity, a potem przeniesiony do mikrobusa i przewieziony na komisariat. Niecałe

dwie godziny później karetka zabrała go do szpitala. Lekarzom nie udało się go uratować. W mediach społecznościowych opublikowano nagrania ukazujące moment zatrzymania Ramana.

Plac Przemian to skrzyżowanie kilku ulic, nazwane tak ku czci dwóch dźwiękowców z Mińskiego Pałacu Dzieci i Młodzieży, którzy w sierpniu

podczas oficjalnej imprezy puścili fragment piosenki „Przemian!” Wiktora Coja – tam namalowano ich wizerunki. Raman Bandarenka mieszkał w pobliżu. Paradoksalnie zdjęcie w Wikipedii ukazuje go w mundurze – służbę wojskową odbył w wojskach wewnętrznych...

CAŁA DZIELNICA ARESZTEM

Jak napisano w opozycyjnym, internetowym „Bielorusskim Partizanie”: „Z początku zabierali [milicja – red.] za biało-czerwono-białe flagi. Potem – po prostu dlatego, że ktoś wyszedł, gdy ogłoszono protest, i znalazł się tam, gdzie oni się tego obawiają. Następnie – za białe wstążki. Potem – za kwiaty. Tak, za kwiaty”.

To właśnie wspomniana już taktyka milicji: OMON atakuje wszystkich, za cokolwiek. Chodzi o takie przestraszenie społeczeństwa, by zrezygnowało z protestów. Ale teraz zrobiło się jeszcze gorzej.

„Wyłączyć ciepło i wodę. Wyłączyć internet. Państwo zmienia się z instrumentu wzajemnej pomocy dla obywateli w źródło problemów. Tych problemów, które może rozwiązać tylko ono samo, ponieważ innym jest to zabronione” – czytamy w artykule.

Chodzi o dzielnicę Nowaja Barawaja w Mińsku, gdzie wyłączono wodę i ogrzewanie. Zdaniem spółki Minskводokanal, zarządzającej siecią wodociągów w Mińsku, przyczyną mogło być umyślne uszkodzenie systemu dostarczania wody. Ktoś zniszczył zawór na rurze, którą wodę doprowadzano. Teoretycznie można było go wymienić w ciągu jednego dnia, ale z „nieznanych przyczyn” trwało to znacznie dłużej. Minskводokanal pisał o „czynnościach profilaktycznych” i podkreślał, że „dostawa wody w pełnym wymiarze zostanie przywrócona po otrzymaniu pozytywnych wyników laboratoryjnych badań jakości wody”.

Władze mają problem z tą dzielnicą. Komisje wyborcze w niej funkcjonujące najwyraźniej nie chciały słuchać poleceń i nawet według oficjalnych danych właśnie tu opozycyjna kandydatka Swiatłana Cichanouska wygrała z Łukaszenką – i to z ogromną przewagą. A teraz mieszkańcy brali czynny udział w protestach. Pozbawieni wody, mogli liczyć jedynie na wsparcie ludzi z innych dzielnic – i je otrzymali. Ostatecznie władze poinformowały o wznowieniu dostaw.

Jak pisały niezależne białoruskie media, najpierw zaprzestano podawania wody przetrzymywanym w aresztach – a od początku protestów na Białorusi zatrzymano 25 tysięcy osób (!), osiem zmarło. Potem swoistym aresztem stała się cała pozbawiona wody dzielnica.

PAT TRWA

Niestety, na razie nie widać rozwiązania dla białoruskiego pata. Alaksandr Łukaszenka stracił poparcie społeczeństwa – i to jest oczywiste. Ale społeczeństwo nie ma skutecznych narzędzi wywierania wpływu na władzę.

Bardzo negatywny scenariusz rysuje rosyjski opozycyjny publicysta Dmitrij Bykow. Jego zdaniem jest jak w starym dowcipie: lepiej już było. Jak napisał: „Złudzeń nie ma i szczerze mówiąc, nigdy nie było; jasne jest, że przy dowolnym wyniku wyborów przywódca tego typu [jak Łukaszenka – red.] nigdzie nie odejdzie. Zmieni konstytucję, zabije wszystkich niezadowolonych, zostanie sam – ale nie może fizycznie zejść z tronu. Taka opcja po prostu nie istnieje”.

Czy więc Białoruś pozostanie krajem, w którym brutalnie rządzi „ostatni dyktator Europy”? Zapewne przez jakiś czas tak, ale nie na długo. Najważniejszy powód: stary system ekonomiczny – niezreformowana sowiecka gospodarka – jest po prostu niewydolny. Białoruś pilnie potrzebuje coraz większych pieniędzy, a jedynym państwem, które gotowe jest jej cokolwiek dać, pozostaje Rosja.

Jak na razie rosyjski prezydent Władimir Putin oficjalnie popiera Łukaszenkę. Wiadomo, że tak naprawdę są w fatalnych stosunkach, ale jeden i drugi usiłuje robić dobrą minę do złej gry. Putin na pewno nie chce, by Łukaszenka odszedł na skutek społecznych protestów – to byłby fatalny przykład dla Rosjan. Ale z pewnością szykuje scenariusze, w których zamiast Łukaszenki w prezydenckim pałacu w Mińsku zasiądzie polityk o wiele bardziej przewidywalny, głoszący demokratyczne hasła, akceptowany tak przez dzisiejszą elitę, jak i przez społeczeństwo, ale przede wszystkim prorosyjski. Niestety, Zachód nie ma dziś wpływu na Białoruś – realny wpływ ma jedynie Rosja.

Jeśli czujesz się kruchy, zdeptany – jak trzcina z proroctwa Izajasza, którą każdy podmuch miota w różne strony – to Ewangelia z Kany Galilejskiej, którą będziemy podczas tych rekolekcji adwentowych rozważać, jest dla ciebie. W Kanie wydarzył się bowiem przedziwny cud: Jezus Chrystus postanowił uratować wesele, zmieniające się na Jego oczach w stypę.

o. Michał Legan
OSPPE

CUDA DLA OPORNYCH

Ilu z nas ma poczucie, że jest człowiekiem „wprostowanym”, mocnym albo – mówiąc wprost – jest panem własnego życia? Kto z nas czuje się dobrze, bezpiecznie, tryska energią, jest gotów do działania...? Kto? Mam strzelać? Nikt! Jesteśmy trzciny nadłamań. Słowo „Kana” oznacza właśnie trzcinę – czy nie warto więc w czasach kryzysu i lęku właśnie tam się udać?

ROK PO PACJENCIE ZERO

Dokładnie rok temu dotarły do nas pierwsze wiadomości o dziwnym wirusie w chińskim Wuhan. Byliśmy wtedy na weselu, staliśmy pośrodku uczującego świata, obserwowaliśmy rosnące słupki PKB, chwaliliśmy się sami przed sobą gospodarką, która miała się nieustannie rozwijać. Trwał karnawał: ucztowaliśmy, podróżowaliśmy i planowaliśmy kolejne kredyty. Wokół nas ludzie tańczyli, śmiali się i bawili – nie bardzo wiadomo z jakiego powodu, bo przecież tak naprawdę niewiele było powodów do radości. Niewielu z nas zastanawiało się, kiedy nastąpi katastrofa, kiedy to wszystko runie – bo że runie, było oczywiste dla tych, którzy rozumieli, na jak kruchych fundamentach jest zbudowane.

Czy rok temu – w samym środku festiwalu, wierząc naiwnie w nieustanny i nieograniczony rozwój, gotowi już przyjąć styl życia naszych bogatych krewnych z Zachodu, ślepi na ubogich tego świata – nie byliśmy podobni do gości weselnych, przekonanych, że czego jak czego, ale jedzenia i przednich

drinków na weselu nie zabraknie? Otóż tak! Byliśmy podobni do roześmianych, sytych głupców, choć kilku depresyjnych specjalistów brzęczało nam do ucha: Uważajcie, to się musi skończyć, musi runąć!

LEW CZY BARANEK

I oto przychodzi do nas Jezus z Ewangelii o Kanie Galilejskiej, o miejscu, w którym wszyscy mieli świadomość, jak bardzo nieudane i słabe jest to życie, a jednocześnie uparli się, żeby przeżywać wesele. Żeby dobrze zrozumieć ten tekst, trzeba odnieść się do słów, które go poprzedzają. Kilkanaście wersetów wcześniej Jan Chrzciiciel, patrząc na Jezusa, który przyszedł nad Jordan, mówi: „Oto Baranek Boży” (J 1, 29). Co to znaczy? Dlaczego Jan, widząc trzydziestoletniego, silnego

opowieść wołaniem Chrzciiciela: „Oto Baranek Boży”. Czy jesteś jak baranek? Czy jesteś w stadzie tych, którzy pozwalają Mu się prowadzić? Czy jesteś delikatną i słabą istotą, bez pazurów i bez zębów? Jeśli dałeś się wykorzystać, może nawet ukrzyżować, jeśli jesteś za słaby na swoje życie – to jesteś podobny do Baranka Bożego.

MOJA MAŁA PASCHA

Odkrycie, że jestem nadłamaną trzcina, pozwoli zrobić kolejne kroki. A one nastąpią na pewno, bo „trzeci dzień”, czyli Pascha, nie nastąpi, jeśli nie nastąpi „dzień pierwszy” – pogrzeb. Opowieść o weselu w Kanie zaczyna św. Jan Ewangelista od stwierdzenia, że działo się to wszystko „w trzecim dniu”. Widać wyraźnie, co chciał nam zasugerować. Mówi nam: to, co zdarzy-

i pięknego mężczyznę w kwiecie wieku, mężczyznę z niebywałą siłą słowa i mocą przekonywania, tak o Nim mówi? Dlaczego nie wykrzyknął: „Patrzcie, oto lew, oto ten, który ma wielkie zęby i wielkie pazury, i wielką moc w mięśniach. Oto ten, który pokona wrogów. Oto ten, który jest urodzonym zwycięzcą...!”. Przeciwnie, mówi coś zupełnie innego: „Oto baranek”.

Św. Jan zrozumiał swojego Mistrza! Zrozumiał, że Ten, który ma zwyciężyć świat, pokonać zło, wypełnić wolę Ojca, nie robi tego jako lew, jako ktoś silny, zdrowy, piękny, przebojowy, bo nie tak zwycięża się po Bożemu. Baranek jest słaby, nie ma broni, nie ma możliwości, by się uratować, jest skazany na to, by być zagryzionym przez hieny. Tak oto św. Jan Ewangelista zapowiada nam wesele galilejskie, przedstawiając nam Jezusa jako najslabszego, skazanego na Kanę, czyli na bycie złamaną trzcina.

Jakież to niesie pocieszenie! Jeżeli – w samym środku pogłębiającego się kryzysu, w środku pandemii, w środku medialnego szumu – masz poczucie, że jesteś złamaną trzcina, trawą, którą miota wiatr, jeśli czujesz się kruchy, słaby, chory, biedny, przegrany, nieudany, niedoceniany, zbanalizowany, odrzucony, jeśli czujesz, że życie ci nie wyszło, to dla ciebie jest opowieść o Kanie Galilejskiej. Św. Jan wprowadza nas w tę

łó się na końcu, gdy Jezus stracił i odzyskał życie, zapowiedziane jest już na początku, gdy uratował nieznaną nikomu parę młodą od największego koszmaru – od doświadczenia śmierci w środku najszcześniejszego dnia swojego życia. Więc nie bój się, odkryj i przyznaj się do tego, jak bardzo jesteś kruchy i słaby, w naszych czasach kruchości i słabości, w czasach pandemii, w czasach upadania kolejnych autorytetów, w czasach, które przypominają nieudane wesele, bo Bóg wyprowadzi z tego tak wielkie dobro, jak cud w Kanie Galilejskiej.

Faktem jest, że jesteśmy słabi, pełni kruchego materiału, nie to jest jednak największym dramatem. Dramat ludzkiego życia polega na tym, że często wyobrażamy sobie, że jesteśmy wobec tych kruchości zupełnie sami i że to my sami musimy coś ze sobą zrobić, spaść się w sobie i jakoś z tą kruchością własnego życia sobie poradzić. Wydaje nam się, że jak już się tak za siebie weźmiemy i będziemy się starać, to nasze życie znów nabierze sensu. Będziemy silni, będzie się nam chciało, będziemy potrafili żyć wśród ludzi i w obliczu Boga.

To oczywiście nieprawda, choć wielu próbuje. Są nawet tacy bohaterowie, którzy próbują przez całe życie: ja sobie poradzę, ja się wysiłę, wezmę się za siebie i będę miał swoje życie we własnych dłoniach. Pochwyć je za lejce i będę prowadził tak, jak mi się podo-

Relacja z Bogiem oparta jest na nieustannym przeżywaniu braków.

ba. Takie działanie skazane jest na porażkę. Widzimy to wokół siebie, ale najwyraźniej widzimy to w sobie. Bóg zna te słabości, zna naszą kruchość i mówi nam o tym nie międz wersami, ale dosłownie.

ZRUJNOWANA ŚWIĄTYNIA

Kilka wersów po opowieści o Kanie Galilejskiej zaczyna się opowieść o tym, jak Jezus wszedł do Świątyni Jerozolimskiej, aby ją oczyścić (J 2, 13-21). To bardzo wyraźny znak, podpowiadający nam, jak zrozumieć, co wydarzyło się trzeciego dnia, na weselu. Może jesteś załamany i przygnębiony myślą o upadającym znaczeniu Kościoła, o straszliwych i zawstydzających skandalach targających naszą wspólnotą. Jeszcze chwilę temu przeżywalismy przecież kolejne wielkie i radosne wydarzenia: kanonizacje, festiwale młodzieży, triumfalne pochody – jak na weselu. Teraz zaś stoimy w świetle telewizyjnych reflektorów z naszym zawstyżeniem, oskarżani o najgorsze, wpatrujemy się z niedowierzaniem w puste kielichy. Umyka nam jednak nieustannie, że w środku tego wesela, które zamieniło się w pogrzeb, Bóg przychodzi, by zapytać o kondycję świątyni ludzkiego serca. Tak! To ty jesteś świątynią! Jesteś świątynią zrujnowaną, ale nie dlatego że „kamień na kamieniu nie został”, ani nie dlatego że „przyszł wróg, żeby ją zniszczyć”.

Jesteś świątynią zrujnowaną, bo wewnątrz tej świątyni, którą ty jesteś, odbywa się handel, sprzedaż baranów, gołębi, wymiana monet. Jezus przychodzi do świątyni twojego życia w przekonaniu, że wpraw ona musi zostać oczyszczona, to znaczy na powrót konsekrowana Bogu. Można odprawiać w swoim życiu liturgię wymiany monet. Ja ci dam monetę – Ty mi dasz monetę. Ja ci dam siebie – Ty mi dasz z ołtarza pieniążek małej hostii. Spójrz, jesteś świątynią! Świątynią, do której wkracza Jezus, aby ją oczyścić. Być może jesteś świątynią zbrukaną, świątynią, w której wróg postawił swoją stopę – i to też prawda o tobie – ale wciąż jednak świątynią Bogu oddaną, o którą Bóg się troszczy, bardziej niż ty sam.

KATASTROFA BYŁA NIEUNIKNIONA

Muszę przyznać, że Ewangelia o Kanie trochę mnie przeraża. Dlaczego? Czytamy w niej: „Na wesele zaproszono Jezusa z uczniami. Gdy zabrakło wina, Maryja rzekła...”. Gdy zabrakło wina. Od początku było jasne, że prędzej czy później zabraknie. Czekali tylko kiedy. Nie

uratujesz się przed tym, nie zabezpieczysz się, nie poukładasz sobie życia tak, żeby wszystko było na czas, wtedy kiedy chcesz i tak jak chcesz. I Bogu dzięki! Ewangelia mówi: „Gdy zabrakło wina...”. To brzmi tak, jakby wszyscy weselnicy czekali właśnie na ten moment, w którym zabraknie wina.

Myślę, że coś podobnego dzieje się w nas bardzo często. Żyjemy sobie tym naszym życiem, tak się staramy, żeby wszystko było w porządku, żeby miało jakiś sens. Jakoś balansujemy na tej linii, ale ze świadomością, że tak się nie da przez cały czas, że trzeba z niej spaść. Na różne sposoby ludzie spadają. Jedni popadają w depresję, inni mają kryzys wiary czy powołania, jeszcze inni wchodzą w grzech. Jesteśmy bardzo kreatywni w znajdowaniu ucieczek od życia. Potrafimy tak inteligentnie wszystko sobie poukładać, żeby nie bolało, żeby za bardzo nie poczuć braków, które przeżywamy.

Ewangelia o Kanie Galilejskiej mówi jednak, że właśnie doświadczenie braku wina jest przełomowe. To jest moment zbawczy, *kairos*, w którym wreszcie może się coś zdarzyć. Gdyby to wesele miało być idealne, co by tam robił Jezus? Jego nie zaprasza się tam, gdzie człowiek nad wszystkim panu-

je i wszystko ogarnia. Znacnie ludzi, którzy są bogaci, szczęśliwi, zdrowi... i potrzebują Boga? Ja nie. Boga potrzebują chorzy, biedni, połamani, słabi, ci z nieudanymi życiorysami. Tacy jak ja i jak wy.

Zwróćmy uwagę, że Jan nie pisze o sytuacji, która ewentualnie mogłaby zaistnieć: „jeśli” zabrakłoby wina. Nie, on pisze: „Gdy zabrakło...”, czyli gdy wreszcie nadszedł moment, który miał nadejść. I to jest stan normalny. Relacja z Bogiem oparta jest na nieustannym przeżywaniu braków. Naprawdę. My tak bardzo boimy się braku, bo wydaje nam się, że brak to przekleństwo. Tymczasem sytuacja, w której się znaleźliśmy – sytuacja kryzysu, załamania cywilizacyjnego, pandemii strachu, оголоcenia – jest właśnie momentem, w którym wreszcie Bóg może wkroczyć w nasze życie. Nawet więcej: wreszcie ma szansę wkroczyć w nasze życie. Dopóki bowiem działa nam się dobrze, nie wpuszczaliśmy Go – nie był nam przecież potrzebny.

JAMOCHŁONY

Człowiek często przypomina jamochłona. To takie żyjątko, które składa się wyłącznie z żołądka. Nic więcej nie ma. Taki jamochłon nigdzie nie pójdzie, nic nie wymyśli, o niczym nie marzy. Jest żołądkiem, więc tylko trawi i jak jest pełny, to jest OK. Tymczasem rzeczywistość nieustannie skrzeczy – przypomina nam, że wcale nie jest dobrze. Jesteśmy wciąż nie dość zadowoleni ze swojego życia, a wręcz nim rozczarowani. Ciągłe nam się wydaje, że jeszcze za mało, że jeszcze Pana Boga za nogi nie chwyciliśmy. A właśnie, że chwyciliśmy! Jest w tym wszystkim, co jest naszym brakiem. Jest w nieudanym weselu, w połamanych planach i niespełnionych marzeniach, jest w naszej słabości. W doświadczeniu kryzysu. Jest w tym, co uważamy za upadek. W tym jedyna nadzieja całego świata, bo cały świat przeżywa wesele, wypełnione bezpłodnością i jałowością. Wesele, które musi skończyć się pogrzebem. Mamy więc wszyscy jedną wspólną nadzieję w tym, że ten brak, że ta śmierć, która nas pogrąża, jest – podobnie jak owo prowincjonalne wesele – najzwyczajniej w świecie do uratowania. Mogą zdarzyć się cuda.

O tym właśnie będą nasze rekolekcje: przez trzy kolejne niedziele – aż do Bożego Narodzenia – czytać będziemy napisany w Kanie Galilejskiej „Podręcznik czynienia cudów dla opornych”.

for. xh

fot. archiwum

CZUWAJCI!

Jezus wzywa swoich apostołów, a także każdego z nas, do uważności i czuwania. Jakże te dwa słowa pasują do czasu, w jakim żyjemy!

Co chwila z komunikatów radiowych, telewizyjnych i prasowych jesteśmy zalewani informacjami, które wewnątrznie niepokoją – bo oto kolejna zaskakująca liczba zakażonych COVID-19, a walkę z chorobą przegrało tak wielu. Jesteśmy ciągle wzywani do bycia uważnymi! Uważaj na to, z kim się spotykasz, gdzie wychodzisz, czy aby na pewno jesteś bezpieczny, czy nosisz maskę, rękawiczki, dezynfekujesz ręce? Uważaj! Nie myśl tylko o sobie, ale pamiętaj – uważaj na innych, którzy mieszkają z tobą w domu, są obok ciebie w pracy, sklepie, na ulicy! Czuwaj – bo nie wiesz, kiedy twój czas przyjdzie. Kiedy będziesz wezwany, by pomóc tym, którzy pomocy potrzebują. Kiedy sam będziesz potrzebował pomocy od innych! Pan Jezus chce dziś powiedzieć do nas: rozejrzyj się wokół siebie i zobacz, bo może twój sąsiad potrzebuje pomocy – zakupów, gdyż nie wychodzi z domu z uwagi na to, że się boi, a może jest na kwarantannie lub leży chory! Czuwaj – zadzwoń do swoich najbliższych i zapytaj, co u nich słychać, jak się czują, czy nic im nie potrzeba, albo po prostu wysłuchaj ich! Uważaj i czuwasz, bo... nie wiesz, kiedy czas ten nadejdzie.

O jakim czasie mówi Jezus w dzisiejszej ewangelii? Myślę, że na ten „czas” – do którego jesteśmy wezwani, by na niego uważać i czuwać – trzeba spojrzeć dwójako: na ten czas „tu – teraz” oraz na ten czas „kiedyś – tam”. Pan domu może przyjść z wieczora – u schyłku naszego życia. Kiedy to będzie? Biblia powie, że miarą ludzkiego życia jest 70-80 lat, gdy jesteśmy mocni. Jednak Pan domu może przyjść o północy, a więc w wieku dojrzałym, lub też o pianiu kogutów czy rankiem – w wieku młodzieńczym lub dziecięcym. Mamy czuwać, bo Pan przyjdzie – bylebyśmy byli gotowi na spotkanie z Gospodarzem. By to spotkanie nie było dla nas zaskoczeniem, bo myślimy się nie spodziewali, że to już, teraz, dziś! Bądź uważny, czujny i przygotowany na spotkanie z Panem domu! To oczekiwanie możemy nazwać „tu i teraz”. A „kiedyś – tam”? W nicejsko-konstantynopolitańskim wyznaniu wiary, które odmawiamy w każdą niedzielę po kazaniu, padają między innymi takie słowa: „I powtórnie przyjdzie w chwale sądzić żywych i umarłych, a królestwu Jego nie będzie końca”. Czuwajmy i bądźmy uważni, byśmy byli przygotowani na przyjście Pana domu, na koniec czasów! Lecz co wam mówię, mówię wszystkim: czuwaszcie!

ks. Paweł Kłys

Autor jest rzecznikiem prasowym Kurii Arcybiskupiej w Łodzi

I NIEDZIELA ADWENTU

29 listopada 2020

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

63, 16b-17. 19b; 64, 2b-7

Ty, Panie, jesteś naszym Ojcem, Odkupiciel nasz – to Twoje imię odwieczne. Czemu, o Panie, dozwalasz nam błędzić z dala od Twoich dróg, tak iż serca nasze stają się nieczułe na bojaźń przed Tobą? Odmień się przez wzgląd na Twoje sługi i na pokolenia Twojego dziedzictwa. Obyś rozdarł niebios a i zstąpił – przed Tobą zatrzęsłyby się góry. Ani ucho nie słyszało, ani oko nie widziało, żeby jakiś bóg poza Tobą czynił tyle dla tego, co w nim pokłada ufność. Obyś wychodził naprzeciw tym, co radośnie pełnią sprawiedliwość i pamiętają o Twych drogach. Oto Ty zawrząłeś gniewem, bo zgrzeszyliśmy przeciw Tobie od dawna i byliśmy zbuntowani. My wszyscy byliśmy skalani, a wszystkie nasze dobre czyny jak skrwawiona szmata. Wszyscyśmy opadliśmy jak zwiedłe liście, a nasze winy poniosły nas jak wichur. Nikt nie wzywał Twojego imienia, nikt się nie zbudził, by się chwycić Ciebie. Bo skryłeś Twoje oblicze przed nami i oddałeś nas w moc naszej winy. A jednak, Panie, Tyś naszym ojcem. My jesteśmy gliną, a Ty naszym twórcą. My wszyscy jesteśmy dziełem rąk Twoich.

Psalm responsoryjny

80, 2ac. 3b. 15-16. 18-19

Refren: Odnów nas, Boże, i daj nam zbawienie.

Usłysz, Pasterzu Izraela,
 Ty, który zasiadasz nad cherubinami!
 Zbudź swą potęgę
 i przyjdź nam z pomocą.

Powróć, Boże Zastępów,
 wejrzyj z nieba, spójrz i nawiedź tę winorośl.
 Chroń to, co zasadziła Twoja prawica,
 latorośl, którą umocniłeś dla siebie.

Wyciągnij rękę nad mężem Twej prawicy,
 nad synem człowieczym,
 którego umocniłeś w swej służbie.
 Już więcej nie odwrócimy się od Ciebie,
 daj nam nowe życie, a będziemy Cię chwalili.

Czytanie z Pierwszego listu św. Pawła Apostoła do Koryntian 1, 3-9

Bracia:

Łaska wam i pokój od Boga Ojca naszego i od Pana Jezusa Chrystusa. Bogu mojemu dziękuję wciąż za was, za łaskę daną wam w Chrystusie Jezusie. W Nim to bowiem zostaliście wzbogaceni we wszystko: we wszelkie słowo i wszelkie poznanie, bo świadectwo Chrystusowe utrwaliło się w was. Nie doznajecie tedy braku żadnej łaski, oczekując objawienia się Pana naszego Jezusa Chrystusa. On też będzie umacniał was aż do końca, abyście byli bez zarzutu w dzień Pana naszego Jezusa Chrystusa. Wierny jest Bóg, który powołał nas do współuczestnictwa z Synem swoim, Jezusem Chrystusem, Panem naszym.

Akłamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.

Okaż nam, Panie, łaskę swoją
 i daj nam swoje zbawienie.

Słowa Ewangelii według św. Marka

13, 33-37

Jezus powiedział do swoich uczniów:

„Uważajcie, czuwajcie, bo nie wiecie, kiedy czas ten nadejdzie. Bo rzecz ma się podobnie jak z człowiekiem, który udał się w podróż. Zostawił swój dom, powierzył swoim sługom staranie o wszystko, każdemu wyznaczył zajęcie, a odźwiernemu przykazał, żeby czuwał.

Czuwajcie więc, bo nie wiecie, kiedy pan domu przyjdzie: z wieczora czy o północy, czy o pianiu kogutów, czy rankiem. By nie spodzianie przyszedłszy, nie zastał was śpiących. Lecz co wam mówię, do wszystkich mówię: Czuwajcie”.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 30 listopada

Święto św. Andrzeja Apostoła

Czytania mszalne: Rz 10, 9-18; Ps 19, 2-5a; Mt 4, 18-22

Wtorek, 1 grudnia

Czytania mszalne: Iz 11, 1-10; Ps 72, 1b-2. 7-8. 12-13. 17; Łk 10, 21-24

Środa, 2 grudnia

Dzień powszedni. W archidiecezji łódzkiej wspomnienie bł. Rafała Chylińskiego, prezbitera

Czytania mszalne: Iz 25, 6-10a; Ps 23, 1b-6; Mt 15, 29-37

Czwartek, 3 grudnia

Wspomnienie św. Franciszka Ksawerego, prezbitera

Czytania mszalne: Iz 26, 1-6; Ps 118, 1bc. 8-9. 19-21. 25-27a; Mt 7, 21. 24-27

Piątek, 4 grudnia

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Barbary, dziewicy i męczennicy, albo wspomnienie św. Jana Damasceńskiego, prezbitera

Czytania mszalne: Iz 29, 17-24; Ps 27, 1. 4. 13-14; Mt 9, 27-31

Sobota, 5 grudnia

Czytania mszalne: Iz 30, 19-21. 23-26; Ps 147a, 1b-6; Mt 9, 35-10, 1. 5a. 6-8

foto: PAVEPA/Vatican Media Handout

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

WYSTRZEGAJMY SIĘ LOGIKI OBOJĘTNOŚCI

Pan dokona przy końcu świata przeglądu swojej owczarni, i uczyni to nie tylko jako pasterz, ale także z perspektywy owiec, z którymi się utożsamiał. I zapyta nas: „Czy byłeś pasterzem trochę takim, jak ja? Czy byłeś pasterzem mnie, który byłem obecny w tych ludziach potrzebujących, czy też byłeś obojętny?”. Bracia i siostry, wystrzegajmy się logiki obojętności (...), nie odwracajmy wzroku, gdy widzimy problem.

Przypomnijmy sobie przypowieść o miłosiernym Samarytaninie. Ten biedny człowiek, poraniony przez złoczyńców, rzucony na ziemię, między życiem a śmiercią, był tam sam. Przechodził kapłan, zobaczył i odszedł, odwrócił wzrok. Przechodził lewita, zobaczył i odwrócił wzrok. Czy ja, wobec moich braci i sióstr potrzebujących, jestem tak samo obojętny jak ten kapłan, jak ten lewita i patrzę w inną stronę? Z tego zostanę osądzony: jak podchodziłem, jak patrzyłem na Jezusa obecnego w potrzebujących.

Podczas rozważania przed modlitwą „Anioł Pański”, 22 listopada

MARYJA KOBIECĄ MODLITWY

Droży bracia i siostry, w naszym cyklu katechez o modlitwie przyglądamy się dzisiaj Najświętszej Dziewicy Maryi jako kobiecie modlitwy. Modli się Ona, kiedy świat jeszcze Jej nie zna, jako prosta dziewczyna z Nazaretu, trwająca w ustawicznym dialogu z Bogiem. Dzięki temu niepokalanie poczęta Dziewica potrafi pokonać lęk, jest otwarta i dyspozycyjna: „Panie, niech się stanie to, czego chcesz, kiedy chcesz i jak chcesz”. Swoją modlitwą towarzyszy Panu Jezusowi przez całe Jego życie, aż po śmierć i zmartwychwstanie. Jej naturalna, kobieca intuicja zostaje wywyższona przez Jej wyjątkowe zjednoczenie z Bogiem w modlitwie. Głos Boga prowadzi Ją tam, gdzie potrzebna jest Jej obecność: jest na weselu w Kanie Galilejskiej, gdzie Pan Jezus uczyni pierwszy cud, jest na Kalwarii u stóp Krzyża, jest w Wieczerniku z Apostołami po zmartwychwstaniu. Wszystko, co dzieje się wokół, wiedzie do Jej serca, by tam zostało przeniknięte głębią Jej dialogu z Bogiem i przez Nią przekształcone: czy to, gdy chodzi o dary Magów, czy też o ucieczkę do Egiptu, aż po straszliwy Wielki Piątek, dzień męki Jej Syna. Od Maryi, Matki Bożej, uczmy się pokornej i wytrwałej modlitwy, byśmy potrafili odczytywać i rozumieć wolę Bożą w naszym codziennym życiu.

Podczas audiencji generalnej, 18 listopada

DO POLAKÓW

Pozdrawiam serdecznie wszystkich Polaków. Dzisiaj w Polsce przypada liturgiczne wspomnienie bł. Karoliny Kózkówny, dziewicy i męczennicy. Gdy miała 16 lat, poniosła śmierć męczeńską w obronie cnoty czystości. Swoim przykładem, także dzisiaj, ukazuje – szczególnie młodym – wartość czystości, szacunek dla ludzkiego ciała i godność kobiety. Powierzajcie się jej wstawiennictwu, ażeby pomogła Wam świadczyć z odwagą o chrześcijańskich cnotach i wartościach ewangelicznych. Z serca Wam błogosławię.

Podczas audiencji generalnej, 18 listopada

Każdy z nas może zostać świętym Mikołajem dla uboższego dziecka, rodziny lub osoby starszej. Pomagać można na wiele sposobów, między innymi dzięki Wirtualnej Choince.

dzi, że potrafią być tacy dobrzy. Teraz staramy się także pomagać innym, oddać to dobro, które sami dostajemy.

Anna każdą rzecz, której nie potrzebuje, oddaje bardziej potrzebującym, choć sama jest w trudnej sytuacji. Od pięciu lat remont domku wciąż trwa. Kiedy rodzina odłoży trochę pieniędzy, tynkuje kolejne pokoje, a teraz oszczędza na dach z prawdziwej blachy – papa ciągle się dziurawi.

zenty. Dla nas największym prezentem jest to, że nasze dzieci dostają coś, o czym marzą, a czego my nie bylibyśmy w stanie im kupić. Kiedy drugi człowiek się cieszy, to jest największe szczęście! Przez całe życie byłam biedna, ale nie oddałabym mojej rodziny za żadne pałace, cieszę się, że jesteśmy razem.

Trudno uwierzyć, że 30 km od Warszawy są wioski pełne ludzi żyjących w nie-

Nowa nadzieja Barbara Wiśniowska

– To był dla nas najtrudniejszy czas w życiu – wspomina Anna Mazur – ale był to też rok, gdy uwierzyliśmy w ludzką życzliwość.

Pięć lat temu odziedziczyła 36-metrowy domek po zmarłym dziadku. Mogła z rodziną wyprowadzić się z wynajmowanego mieszkania. Od dziewięciu lat nie pracowała, aby móc zajmować się trójką dzieci. Pensja męża wystarczała tylko na bieżące wydatki. Okazało się jednak, że odziedziczony domek jest w stanie gorszym, niż się z początku wydawało. Trzeba było naprawić ciekający dach i otynkować ściany. Naprawy pochłonęły wszystkie oszczędności. Zabrakło pieniędzy na łóżka dla dzieci, kołdry, koce, pościel i garnki. Wszystko, co nie było ich własnością, musieli zostawić w dawnym mieszkaniu.

Sytuacja była krytyczna, a zaczynała się zima i nadchodziły święta. Nagle zadzwoniła pani z gminy z informacją, że rodzina dostanie paczkę od Wirtualnej Choinki. – Myślałam, że przyniosą trochę jedzenia – uśmiecha się Anna – i cieszyłam się bardzo. Nie miałam ani grosza na prezenty świąteczne dla dzieci. Wolontariusze przyszli w grudniową sobotę, byli w czapkach Mikołajów. Owszem, przynieśli jedzenie, ale nie tylko: kołdry, koce, pościel z Kubusiem Puchatkiem, garnki, łóżko i prezenty dla dzieci. Najstarsza córka dostała metrowego pluszaka, ma go do dziś; najmłodsza – wymarzoną maskotkę pet shop, a syn – grający samochód wojskowy. To było dla nas zaskoczenie i szok. Wszyscy płakaliśmy ze wzruszenia. Pierwszy raz w życiu ktoś pomógł nam bezinteresownie. Do dziś nazywam tych ludzi aniołami. Myślę, że od tamtej chwili nasze życie zmieniło się duchowo, narosła w nas nowa ufność w lu-

Oszczędzanie z jednej pensji nie jest łatwe, a Annie stan zdrowia wciąż nie pozwala wrócić do pracy: walczy z migrenami, kamicą nerkową i wrzodami żołądka. Przez lata przyzwyczaiła się już do napadów bólu. Lekarze nie potrafią wyjaśnić ciągłych nawrotów chorób. W trudnych chwilach dzieci bardzo pomagają mamie, a kiedy jest lepiej – pięknie się razem bawią: w sklep i szkołę, chodzą na spacer do lasu, jeżdżą na rowerach, rysują, lepią z plasteliny.

Mikołaje z Wirtualnej Choinki odwiedzają ich co roku. – Zawsze jest to dla nas zaskoczenie – Anna nie kryje zdziwienia. – Raz dostaliśmy od nich pralkę, żebyśmy nie musiały prać ręcznie. Zawsze dają dzieciom słodczyce i wymarzone pre-

zawinionej biedzie. Na miejscu nie ma możliwości podjęcia pracy, a dojazd do stolicy jest utrudniony. Autobus kursuje raz na dobę lub wcale. Dojazd samochodem pochłania wszystkie oszczędności, które chciałoby się przeznaczyć na doksztalcanie się, i w ten sposób błędne koło się zamyka. Nieraz choroba lub niepełnosprawność sprawia, że jedno z małżonków musi porzucić pracę. Święta w tych rodzinach, choć pełne miłości, nie są wesołe, bo rodzice co roku muszą tłumaczyć dzieciom, że Mikołaj nie istnieje i nie roznosi prezentów.

Gdy widzimy obok osoby potrzebujące, które krępują się prosić o wsparcie, możemy je zgłosić do programu Wirtualna Choinka. Anonimowi wolontariusze, w czapczkach Mikołajów, przyniosą świąteczne prezenty.

A może jesteśmy w stanie ufundować zabawkę, żywność, ciepłe ubranie? Na stronie wirtualnachoinka.pl możemy przeczytać listy do św. Mikołaja i zdecydować, komu kupimy prezent. Jeśli damy radę

skrzyknąć przyjaciół, zespół z pracy, klasę ze szkoły lub grupę parafialną, to może uda się nawet uzbroić na nową lodówkę czy kuchenkę gazową? Zawsze też można dokonać wpłaty na opał.

Jak już zdecydujemy, komu i jaki chcemy podarować prezent, trzeba kliknąć odpowiedni link na stronie – wszak to Wirtualna Choinka – a zostaniemy poinformowani o szczegółach, sposobach dostarczenia prezentu, adresach itd. W tym roku paczki można dostarczyć kurierem, za pomocą paczkomatu lub przynieść je osobiście do jednego z siedmiu punktów w Warszawie.

Nawet drobne gesty mogą sprawić, że świat stanie się lepszy.

Rodzina do czytania

– Chcemy pokazywać rodzinę jako dobry i nowoczesny styl życia – mówi Michał Michalski, prezes Instytutu Wiedzy o Rodzinie i Społeczeństwie. Razem z Instytutem Fundacja Mamy i Taty prowadzi on przedsięwzięcie „Rodzina na antenie”.

Zwłaszcza okres pandemii pokazał, jaką elastycznością i kreatywnością musi na co dzień wykazywać się rodzina. – Życie rodzinne i relacje w niej okazały się najskuteczniejszą tarczą antykryzysową – kontynuuje Michał Michalski. W programie „Rodzina na antenie” chcemy podejmować dyskusje o rodzinie – nie tylko przy okazji sytuacji kryzysowych czy interwencji, ale towarzyszyć jej w życiu codziennym.

Na stronach internetowych Polskiego Forum Rodziców – prowadzonego przez Instytut Wiedzy o Rodzinie i Społeczeństwie – oraz Fundacji Mamy i Taty prezentowane są artykuły i materiały wideo ukazujące rodzinę jako wartość. Wypowiedzi ekspertów – ekonomistów, psychologów, pedagogów – czyta nawet 6 tys. osób dziennie.

– Przez dziesięć lat funkcjonowania zdobyliśmy potencjał specjalistów i wiedzy o socjalizacji młodych ludzi, internalizacji wzorców, przekazywania tradycji – mówi prezes Fundacji Mamy i Taty Marek Grabowski. – Z naszych badań wynika, że wbrew malkontentom i zwolennikom rekonstruowania czy rozmywania pojęcia rodziny jest ona istotnym elementem życia

społecznego, który daje siłę i poczucie bezpieczeństwa, zwłaszcza w czasie wyzwań.

Fundacja przeprowadziła ankietę na temat zainteresowania materiałami o tematyce rodzinnej w mediach, w tym społecznościowych. Pozytywnie wypowiedział się na ten temat 55 proc. respondentów, brak zainteresowania wyraził co trzeci, a „nie wiem” odpowiedziało 15 proc. – Widać niedosyt informacji na temat rodziny, głównie do niezdecydowanych kierujemy materiały o rodzinnych wyjazdach, relacjach w rodzinie, edukacji i wychowywaniu dzieci, bo ta tematyka pociąga ich najbardziej.

Zgodnie z deklarowanymi preferencjami czytelnicy wśród materiałów dominują krótkie newsy, filmiki i dłuższe artykuły, w których pojawiają się zarówno eksperci, jak i realne rodziny. Program „Rodzina na antenie” jest jednym z 38 pozarządowych beneficjentów konkursu „Po pierwsze rodzina”, rozpisanego przez pełnomocnika rządu ds. demografii i finansowanego przez Ministerstwo Rodziny. – Na cały konkurs przeznaczaliśmy 8,5 mln zł, by kreować markę rodziny – mówi minister rodziny Marlena Małag. – Te działania mają przeciwdziałać tendencji starzenia się naszego społeczeństwa i pokazać rodzinę nie jako koszt, ale jako inwestycję. Bo co nam z nowych dróg, mostów, szkół i przedszkoli, skoro zabraknie ich użytkowników?/mo

Izabela Pakulska

Leki generyczne i szczepionki

Generyk to lek, który zawiera taką samą ilość substancji aktywnej, ma taką samą postać leku (np. tabletka, kapsułka) i dostępność biologiczną jak lek oryginalny. Leki mogą się różnić substancjami wypełniającymi, które wchodziły w skład preparatu.

Do rejestracji takiego leku nie jest konieczne wykonanie tak wielu badań, koszty rejestracji są więc znacznie mniejsze, dlatego generyki są tańsze. Pojawiają się na rynku później, czasem dopiero po upływie okresu ochrony patentowej leku, która może trwać kilka lat. Dlatego nowo wprowadzony na rynek lek często jest na początku drogi – bo nie ma konkurencji.

Na prośbę pacjenta farmaceuta może zamiast leku oryginalnego wydać generyk, na ogół tańszy. Jednak często leki oryginalne nie są refundowane, mają odpłatność 100 proc., i wówczas generyk także jest pełnopłatny. Wiele generyków ma refundację, część jest bezpłatna dla seniorów. Warto o tym pamiętać i poprosić lekarza od razu o wypisanie na receptę generyku.

Szczepienia są bez wątpienia wielkim osiągnięciem medycyny. Dzięki nim możliwe było uratowanie życia milionom ludzi i praktycznie zlikwidowanie wielu chorób. Niektóre z nich lekarze znają dziś tylko z książek, i oby tak zostało. Przykładem jest ospa prawdziwa, krztusiec czy polio.

Działanie szczepionki polega na imitacji zakażenia. Do organizmu podaje się antygen,

który pobudza układ odpornościowy do swoistej odpowiedzi immunologicznej. Powstają przeciwciała, które przy kolejnym kontakcie z antygenem szybko reagują i hamują rozwój infekcji.

Antygenem stosowanym w szczepionkach może być

żywy drobnoustrój, który ma osłabioną zjadliwość (tzw. atenuowany), zabity drobnoustrój lub tylko jego fragmenty. Podanie szczepionki powoduje tzw. odporność czynną, podobnie jak po przebyciu choroby.

Do szczepionek żywych (atenuowanych) należy między innymi szczepionka przeciwko gruźlicy (BCG), polio, ospie prawdziwej, odrze, różyczce. Szczepionki żywe podawane są tylko raz, w jednej dawce.

Szczepionki inaktywowane to takie, gdzie pod wpływem różnych czynników fizycznych lub chemicznych drobnoustrój zostaje zniszczony. Do nich należy między innymi szczepionka przeciwko WZW A, wściekliźnie, krztuścowi, cholerze czy durowi brzuszному. Takie szczepionki muszą być podawane w kilku dawkach. Przy każdej jest podany schemat szczepień. Szczepionka przeciw grypie jest też szczepionką inaktywowaną, zawiera antygeny wirusa grypy typu A i B. Działa przez 6-12 miesięcy.

Istnieją przeciwwskazania do szczepień. Należą do nich nadwrażliwość na jakiś składnik, szczególnie na białko jaja kurzego. Nie można szczepić pacjenta, u którego stwierdzono chorobę zakaźną lub gorączkę. Jeśli po poprzednich szczepieniach działa się coś niepokojącego, trzeba powiadomić o tym lekarza.

Większość szczepionek podaje się domięśniowo lub głęboko podskórnie.

Autorka jest lekarzem

Ostrzeżenie z Rzymu

– Jeszcze długo będziemy mieli do czynienia z koronawirusem – ostrzega badaczka Maria Rosaria Capobianchi z zespołu naukowego rzymskiego szpitala zakaźnego, gdzie po raz pierwszy został on wyizolowany na początku pandemii.

W wywiadzie dla dziennika „Corriere della Sera” włoska badaczka ze szpitala Spallanzani powiedziała: „Jedynym wirusem, który do tej pory wytepiła ludzkość, jest ospa. Wszelkie pro-

gnozy szybkiego wyjścia z pandemii w związku z pojawieniem się szczepionki to tylko hipoteza na pocieszenie”.

Maria Rosaria Capobianchi podkreśliła: „Przeciwnik, którego mamy przed sobą, jest potężny, ale poznaliśmy już bardziej śmiertelne, jak grypa hiszpanka, która pociągnęła za sobą 40 milionów ofiar i pół miliarda zakażeń”. Jak dodała, tamta epidemia była cykliczna, jak wszystkie pandemie.

O „tabloidyzacji”

dr hab. Tomasz Korpysz

Przed tygodniem, na przykładzie wyrazów typu *dudabus*, *trzaskobus*, a także *mammobus* i *onkobus*, pokazywałem proces seryjnego tworzenia nowych słów według jakiegoś modelu słowotwórczego. Częściej jednak bywa tak, że powstają całe grupy różnych wyrazów (czasowników, rzeczowników, przymiotników i przysłówków) mających ten sam rdzeń i dotyczących jakiegoś nowego zjawiska. Przywołam dziś jeden wyrazisty przykład takiej rodziny słowotwórczej.

Rzeczownik *tabloid*, zgodnie z definicją słownikową oznaczający ‘gazetę codzienną, mającą kolorowe zdjęcia i sensacyjną treść’, funkcjonuje w polszczyźnie już od dość długiego czasu. Jego pojawienie się wiązało się ze zmianami na polskim rynku prasowym i powstaniem takich właśnie kolorowych pism, których celem było (i jest) nie informowanie o bieżących wydarzeniach politycznych, społecznych itp., ale dostarczanie niskich lotów rozrywki, plotek oraz sensacji. Tabloidy były wielokrotnie krytykowane za brutalizację, za łamanie norm obyczajowych, za wkraczanie w prywatność znanych osób itp. (taka negatywna ocena widoczna jest choćby w innych nazwach tego typu gazet: *prasa plotkarska*, *brukowce*, *szmatławce*, *gadzinówki*), jednak stały się one bardzo popularne. Co więcej, proponowany w nich sposób widzenia i opisywania świata okazał się, można powiedzieć, ‘zaraźliwy’ i podobnie zaczęto pisać i mówić także w innych mediach, a także poza nimi. Zjawisko to zyskało nazwę *tabloidyzacji*; autorzy Obserwatorium Językowego definiują ją jako ‘nadawanie czemuś cech tabloidu, zwłaszcza poprzez przedstawianie rozmaitych zjawisk w sposób nierzetelny i uproszczony, mający na celu wywołanie sensacji i odwołujący się do emocji; także nabieranie cech tabloidu przez coś’. Warto dodać jeszcze

inne przejawy tabloidyzacji mediów: skracanie dystansu między nadawcą a odbiorcą, dominację obrazu nad treścią oraz interpretacji i opinii nad faktami, a w warstwie językowej m.in.: używanie słownictwa silnie nacechowanego stylistycznie, wartościującego, hiperbolizacja itp.

Co ciekawe, rzeczownik *tabloidyzacja* oraz powiązane z nim nowsze czasowniki *tabloidyzować* i *stabloidyzować* (i utworzone od nich imiesłowy) są dziś słowami negatywnie określającymi nie tylko zjawiska medialne. W tekstach widoczny jest przy tym wyrazisty proces rozszerzania ich łączliwości i zarazem znaczenia. Kiedy czytamy np. zdanie: *W stabloidyzowanym świecie notorycznie otrzymujemy „pikantne” informacje na temat polityków, artystów, sportowców czy też różnych innych celebrytów, którzy są znani z tego, że są znani*, to choć słowo *stabloidyzowany* bezpośrednio odnosi się do świata, tak naprawdę nazywa jeszcze zjawiska wyraźnie związane z przekazywaniem (specyficznych) informacji w różnego typu mediach (już nie tylko drukowanych). Kiedy jednak czytamy: *Ta partia tabloidyzuje politykę!* czy też: *Byłe tylko politycy nie wyciągnęli pochopnych wniosków, że trzeba stabloidyzować kampanię tuż przed metą*, to interesujące nas słowa odnoszą się już do innej, pozamedialnej rzeczywistości. Nadal częściowo pozostajemy w sferze przekazywania informacji, komunikowania się, ale chodzi już o coś więcej: o brutalizację i banalizację różnego typu wypowiedzi i działań politycznych, o odejście od kwestii merytorycznych i poważnej, pogłębionej refleksji na rzecz pogoni za sensacją, emocji, epatowania tym, co szokujące.

Jeszcze dalej idącą zmianę znaczeniową widać w następującym kontekście: *Z czasem, tak jak prasa czy telewizja, również kabaret musiał się stabloidyzować: aby osiągnąć sukces komercyjny, musiał pozbyć się ambicji artystycznych i postawić na humor prosty*. Kabaret, który się *stabloidyzował*, to kabaret posługujący się żartami niskich lotów, prezentujący prymitywny humor.

Jak widać, *tabloidyzacja* dotyczy, niestety, coraz większej liczby różnego typu zjawisk społecznych...

Wydatki na cele mieszkaniowe

Edyta Pisarczyk-Kulon

Jedną z możliwości zwolnienia z podatku, przy zbyciu nieruchomości przed upływem 5 lat, liczonych od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło nabycie lub wybudowanie, jest przeznaczenie tych kwot na własne cele mieszkaniowe.

Zwolnione z podatku są dochody z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych w wysokości, która odpowiada iloczynowi tego dochodu i udziału wydatków poniesionych na własne cele mieszkaniowe w przychodzie z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych. Warunkiem skorzystania z tego zwolnienia jest przeznaczenie przychodu uzyskanego ze zbycia tej nieruchomości lub tego

prawa majątkowego na własne cele mieszkaniowe, począwszy od dnia odpłatnego zbycia, nie później niż w okresie 3 lat od końca roku podatkowego, w którym nastąpiło odpłatne zbycie. Wydatki te podatnik musi udokumentować, a zwolnienie przysługuje do wysokości przychodu z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych.

Urząd skarbowy może sprawdzić, czy spełnione są warunki do skorzystania z ulgi w ciągu 5 lat, liczonych od końca roku kalendarzowego, w którym powstał obowiązek podatkowy.

Katalog wydatków poniesionych na cele mieszkaniowe określa ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych (u.p.d.o.f.). Mieści się w nim m.in.: nabycie budynku mieszkalnego, lokalu mieszkalnego, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego,

prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej czy nabycie gruntu pod budowę budynku mieszkalnego. Wydatki na cele mieszkaniowe to również środki przeznaczone na budowę, rozbudowę, nadbudowę, przebudowę lub remont własnego budynku mieszkalnego, jego części lub własnego lokalu mieszkalnego albo rozbudowę, nadbudowę, przebudowę lub adaptację na cele mieszkalne własnego budynku niemieszkalnego, jego części, własnego lokalu niemieszkalnego lub własnego pomieszczenia niemieszkalnego.

Naczelný Sąd Administracyjny zwraca m.in. uwagę, że wykładnia językowa nie może prowadzić do zawężenia zwrotu niedookreślonego „własnych celów mieszkaniowych”, o których mowa w u.p.d.o.f., lecz wymaga indywidualnej oceny w konkretnym stanie faktycznym. Zatem rolą organów będzie odniesienie się do

normatywnego zwrotu „własnych celów mieszkaniowych”, a nie kreowania „własnych potrzeb mieszkaniowych”. Skoro ustawodawca na gruncie przepisów u.p.d.o.f. operuje pojęciem „własnych celów mieszkaniowych”, to na tym należy poprzestać (wyrok NSA z 29 stycznia 2020 r., II FSK 663/18).

W innym orzeczeniu wskazuje, że skoro uzyskany przez podatniczkę dochód z odpłatnego zbycia lokalu mieszkalnego został w całości wydatkowany na własne cele mieszkaniowe (nabycie udziału w nieruchomości lokalowej od byłego małżonka), co nastąpiło w terminie w przepisie przewidzianym, to ma ona prawo do skorzystania ze zwolnienia, mimo że nabycie powyższego udziału następuje przed uzyskaniem przychodu ze zbycia nieruchomości spadkowej, wydatkowanie powyższych środków nastąpiło bowiem po uzyskaniu przychodu z powyższego zbycia (wyrok NSA z 18 lutego 2020 r., II FSK 759/18).

Autorka jest radcą prawnym

fot. PAP/Grzegorz Momo

ZEJDŹMY NA ZIEMIĘ

Mariusz Jankowski

Burzliwy był to listopad dla Jerzego Brzęczka. Selekjoner piłkarskiej reprezentacji Polski zajmuje stanowisko bardzo ekspozowane. Niektórzy twierdzą, że szef futbolowej kadry jest trzecim najważniejszym człowiekiem w kraju.

Nawet jeśli to przesada, to na pewno jest jedną z osób zbierających najwięcej słów krytyki. A jeszcze nad Wisłą jest tak, że negatywnych komentarzy trener reprezentacji zbiera o wiele więcej niż pochwał. Dzieje się tak, bo nasza najważniejsza kadra rzadko ma na tyle dobry okres, by chwalić ją i za wyniki, i za grę. Przykłady najświeższe: Ukraina pokonana, ale to rywal grał lepiej, chwalić nie było więc specjalnie za co. Włochy nas ograły, a zespół polski zagrał dramatycznie źle – no to jedziemy.

A ta jazda przypomina coraz częściej jazdę bez trzymanki. I o ile kibiców – złych, sfrustrowanych – jestem w stanie zrozumieć, o tyle ocen niektórych fachowców (czy to dziennikarzy, czy byłych piłkarzy) już nie pojmuję. Robert Lewandowski milczał po meczu z Italią? O ho! No to zaczynamy wyliczać, ile trwała cisza, co ona oznacza itd. Ten przykład jest wręcz doskonały do zilustrowania tego, co dzieje się wokół reprezentacji i samego trenera. Niemal od początku swojej pracy nie ma on tak zwanej „dobrej prasy”. Ktoś powie: I co z tego? Z tym przecież da się żyć, a Brzęczek zawsze może się obronić. Czym? Wynikami. No to trener broni się regularnie (awans na Euro, teraz pozostanie w Lidze Narodów).

Ataki jednak nie ustają, bo nie podoba się styl drużyny. I tutaj zgoda – trudno powiedzieć, by reprezentacja Polski wyróżniała się czymkolwiek w piłkarskiej Europie. Ale niby dlaczego miałyby się wyróżniać? Opowieści o zdolnym pokoleniu proponuję włożyć między bajki. Mamy genialnego napastnika, ale to nie znaczy, że wokół niego są sami wyjątkowi piłkarze. Jerzy Brzęczek tak naprawdę utrzymał stan, do którego doszliśmy za czasów Adama Nawalki. I wyliczanie mu tego, że w okresie swojej pracy nie pokonał żadnego poważnego rywala, jest śmieszne. A niby kiedy to reprezentacja Polski regularnie ogrywała światową czołówkę? Tylko w czasach legendarnego Kazimierza Górskiego. Wtedy faktycznie mieliśmy złote pokolenie. I tylko wtedy. Później zdarzały nam się wielkie zwycięstwa, ale da się je łatwo policzyć. Kadra Antoniego Piechniczka ograła Francję na mundialu i towarzysko Włochy, zespół Leo Beenhakera pokonał Portugalię, a ekipa trenera Nawalki – Niemców. Te mecze przychodzą do głowy od razu i proszę mi wierzyć, lista wyjątkowych sukcesów jest niewiele dłuższa. Zejdźmy więc na ziemię i nie oczekujmy, że drużyna Brzęczka nagle zacznie regularnie wygrywać z potęgami. Tak nie będzie i nie jest to wina selekcjonera.

Autor jest dziennikarzem TVP

Pogodowa loteria

Zmienny wiatr dał się we znaki skoczkom narciarskim podczas pierwszych zawodów PŚ w sezonie. W konkursie indywidualnym w Wiśle zwyciężył Niemiec Markus Eisenbichler, a najlepszy z Polaków Piotr Żyła zajął piąte miejsce.

Drugi po Dawidencie

Daniil Miedwiediew pokonał Dominika Thiema w finałach ATP w Londynie (4:6, 7:6, 6:4). Prawie trzygodzinny mecz obfitował w długie wymiany między przeciwnikami. Miedwiediew jako drugi Rosjanin w historii, po Nikołaju Dawidencie, zwyciężył Turniej Mistrzów w singlu.

fot. PAP/EPA/Andy Rain

Panczeniści pokazali formę

fot. Paweł Skraba/https://www.facebook.com/PZLSPolska

Tytuł mistrzyni Polski w wieloboju obroniła Karolina Bosiek na Arenie Lodowej w Tomaszowie Mazowieckim. Rywalizację wśród mężczyzn wygrał długodystansowiec Szymon Palka.

Wciąż bez kibiców

We Francji wszystkie imprezy sportowe do końca 2020 r. odbędą się bez udziału kibiców, jak zapowiedział prezydent Emmanuel Macron. Do decyzji przyczyniło się ponowne pogorszenie się sytuacji związanej z pandemią COVID-19.

fot. PAP-Polir Novak

Na trzeciej pozycji

Przegraną biało-czerwonych zakończył się mecz z Holandią (1:2) w Lidze Narodów. Bramkę dla Polaków zdobył Kamil Józwiak, ale ostatni kwadrans przyniósł dwa gole Holendrom. Polacy zakończyli rywalizację na trzecim miejscu w tabeli. Do turnieju finałowego awansowali Włosi.

fot. PAP/Andrzej Krygiel

Tłuszcze

Barbara Wiśniowska

Kiedyś obwiniano nieszczęsne tłuszcze o powodowanie otyłości, miażdżycy, chorób serca i o całe zło świata. Do dziś nie cieszą się dobrą sławą. Dziewczęta, chcące wyglądać chudo, wmuszają w siebie niesmaczne jogurty typu „light” lub zasypują je cukrem, żeby w ogóle dało się je przełknąć. To tłuszcz nadaje jedzeniu przyjemny smak. Pozbawiony tłuszczu nabiał potrafię określić tylko jednym słowem: paskudztwo. Kiedy przeanalizujemy skład wielu produktów typu „light” i porównamy z tymi zwykłymi, okaże się nieraz, że te pierwsze rzeczywiście mają mniej tłuszczu, ale są mocno nafaszerowane syntetycznymi słodzikami, a pod względem liczby kalorii wcale nie wypadają imponująco.

Istotna wiadomość jest taka, że nasz organizm potrafi również z węglowodanów wyprodukować kwasy tłuszczowe i magazynować je w postaci opony na brzuchu. Dzieje się tak, kiedy przez jakiś czas spożywamy

węglowodany w ogromnych ilościach, a całkowita liczba spożytych kalorii jest większa niż nasze zapotrzebowanie.

Tłuszcze dzielimy na dobre i złe. Złe są te chemicznie utwardzane, obecne w twardych margarynach i ciastkach. Są niepotrzebne i szkodliwe. Najlepsze są nienasycone kwasy tłuszczowe obecne w orzechach, pestkach i olejach roślinnych. (Do sałatek warto dodawać pachnące oleje nierafinowane, ale nie wolno na nich smażyć... W ogóle smażenie jest kiepskim pomysłem). Tłuszcze zwierzęce są nasycone i ich powinniśmy spożywać niewiele. Już sama podmiana tłuszczów w diecie na te korzystne przyczynia się do poprawy zdrowia i przedłużenia życia. Dobry tłuszcz jest potrzebny także w diecie odchudzającej. Jest trawiony przez dość długi czas i zapewnia sytość. Jest niezbędny do zachowania zdrowia, jest nośnikiem witamin, wpływa na pracę mózgu, nawilżenie cery i budowę

fol. Barbara Wiśniowska

KARME-LOVE

Składniki: 1 torebka herbatki rumiankowo-karmelowej ■ 230 g tartej marchewki ■ 2 łyżki oleju lnianego ■ ćwierć łyżeczki soli ■ pestki lub orzechy

Sposób przygotowania: Torebkę herbatki parzymy co najmniej 8 minut w połowie szklanki wrzątku, następnie gotujemy w tym marchewkę z solą na niewielkim ogniu przez kilka minut. Idealnie będzie, jeśli większość płynu odparuje, lecz trzeba pilnować, aby marchewka się nie przypaliła. Pestki i olej dodajemy dopiero na talerzu.

hormonów. Wcale nie powinno być go w diecie mało: niemowlętom powinien dostarczać połowę energii z diety, osobom dorosłym: 30 proc., a chorym na choroby układu krążenia:

do 25 proc. Tłuszcze to nie tylko masło i olej. Są obecne także w rybach, awokado, jajkach i orzechach. Jednym z najzdrowszych tłuszczów jest olej lniany.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – owoc palmy
- 1 G – góry przenosi
- 2 E – czyści plamy
- 3 A – bałtycka foka
- 3 G – w parze z ciałem
- 6 A – skała koralowa
- 6 H – karta dań
- 8 C – osoba ciapowata
- 9 A – bajkowy skarbiec
- 9 G – czekoladki z reklamy
- 10 E – Umberto, pisarz
- 11 A – część neuronu
- 11 G – szata liturgiczna

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – skłonny do ustępstw
- C 1 – wigilijna ryba
- C 8 – leczy rany
- D 3 – część dekanatu
- E 1 – polska ciężarówka
- E 8 – kończy modlitwę
- F 4 – bałtycka wyspa
- G 1 – ogląda filmy
- G 8 – głośny buziak
- H 3 – źle oceniane
- I 1 – dawna uraza
- I 8 – wnuk Noego
- K 1 – skłonna do kłótni

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 11 grudnia na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.40 Klan (3704) – telenowela TVP;
05.10 Klan (3705) – telenowela TVP;
05.30 Klan (3706); **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polskie.pl;
06.55 Słowo na niedzielę – Czuwanie czyli szpital, paczka i glina; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.05** Las bliżej nas; **09.35** Prywatne życie zwierząt; **10.00** Stulecie Winnych (12); **10.55** Słowo na niedzielę; **11.00** Transmisja Mszy Świętej z Jasnej Góry; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.45** Rwanda 2020; **13.15** BBC w Jedyńce; **14.15** Z pamięci; **14.25** Okrasa łamie przepisy; **15.00** Koronka do Miłosierdzia Bożego; **15.20** Skoki Narciarskie – Puchar Świata, Ruka – konkurs indywidualny (studio); **15.30** Skoki Narciarskie; **16.35** Teleexpress; **17.00** 18. Konkurs Piosenki Eurowizji dla Dzieci Polska 2020; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Ludzie i bogowie (12): Powrót konfidenta – serial
21.15 Rolnik szuka żony seria 7 – reality show
22.15 Zakochana Jedyńka – Zakazana żona – film obyczajowy, Austria/Niemcy 2013, reż.: Hansjörg Thurn, wyk.: Alexandra Neldel, Mido Hamada, Deniz Cooper
00.00 Życzenie śmierci - film sensacyjny, USA 2018, reż.: Eli Roth, wyk.: Vincent D-Onofrio, Elizabeth Shue, Bruce Willis
01.55 Na szlaku Alleluja – western, USA 1965, reż.: John Struges, wyk.: Burt Lancaster, Lee Remick, Jim Hutton, Martin Landau
04.20 Z pamięci – felieton
04.25 Zakończenie dnia

TVP 2

05.15 Barwy szczęścia (2333) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia – (2334) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Barwy szczęścia (2335) – serial obyczajowy TVP; **06.55** Dla niesłychających – M jak miłość (1545); **07.40** Spiszmy się, jak na rolników przystało!; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym Pogoda-flesz; **11.00** Spisz się rolniku – felieton; **11.10** Ostoja – magazyn przyrodniczy; **11.45** Szansa na sukces. Opole 2021 – widowisko muzyczne; **12.50** Czerwona królowa (12) – serial, Ukraina/Rosja 2015; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.10** Szansa na sukces. Opole 2021 – widowisko muzyczne; **16.10** Kocham Dwójkę. Złoty Jubileusz – program rozrywkowy; **17.05** Jutro należy do nas – serial, Francja 2017; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Na dobre i na złe (789): Za zamkniętymi drzwiami; **19.25** Na sygnale (280): W ostatniej chwili – serial fabularny TVP
20.00 Dziewczyna we mgłę – film fabularny, Niemcy/Francja/Włochy 2017, reż.: Donato Carrisi, wyk.: Toni Servillo, Alessio Boni, Galatea Ranzi, Jean Reno
22.20 Kino bez granic – Bezwstydny Mortdecai – film akcji, Wielka Brytania/USA 2015, reż.: David Koepp, wyk.: Johnny Depp, Gwyneth Paltrow, Paul Bettany, Ewan McGregor
00.15 Śmiertelnie niebezpieczna – thriller, Kanada 2017, reż.: George Erschbamer, wyk.: Steve Baran, Holly Deveaux, Lindsay Hartley
02.00 Rezerwat – film obyczajowy, Polska 2007, reż.: Łukasz Palowski, wyk.: Marcin Kwaśny, Sonia Bohosiewicz
03.45 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **06.21** Pogoda Info; **06.29** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **07.52** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.21** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Motel Polska; **09.41** Pogoda Info; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda Info; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda Info; **15.00** Debata Senior; **15.54** Pogoda Info; **16.00** Okiem wiary; **16.29** Walka z koronawirusem; **16.35** Teleexpress; **16.50** Teleexpress Extra; **17.05** Teleexpress na deser; **17.20** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.25** Studio Zachód; **18.50** Info V4+; **19.05** Głębia ostrości
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.03 Minęła 20
21.00 W pełnym świetle
21.30 Serwis Info Wieczór weekend
21.43 Spiszmy się, jak na rolników przystało
21.50 Strefa starcia
23.00 Info Wieczór
23.55 Serwis Info Wieczór weekend
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.58 Pogoda Info
01.07 Woronicza 17
02.10 Minęła 20
03.00 Serwis dla Polonii
04.06 Pogoda Info
04.15 Mocarz
05.13 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojżesz – 10 przykazań; **06.45** Głos serca; **07.35** Kolory Świętości; **07.40** Ocalił od zapomnienia; **07.50** Adwent; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Słowo Życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z M. Buczek; **09.15** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **09.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **10.35** Niedziela; **10.40** Cuda Jezusa; **11.20** Co by było gdyby zwierzęta mówiły?; **11.30** Przyjaciiele i bohaterowie; **12.00** Anioł Pański; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **13.40** Albert Schweitzer; **15.30** Cud wirującego słońca; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Zostań Żołnierzem RP; **17.15** Nie bójmy się mówić o raku; **17.30** Dobre, bo polskie; **17.45** Okiem kamery; **18.00** Anioł Pański;
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Adwent
19.30 Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Kolory Świętości
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Sanktuarium MB o Złotym Sercu
22.40 Petra
23.00 Jak my to widzimy
23.30 Tam, gdzie Bóg płacze
00.00 Programy powtórkowe

Film obyczajowy ZAKAZANA ŻONA

TVP 1 – 22.15

Verena Wermuth zakochuje się w wzajemnością w Khalidzie, arabskim szajku. Verena mieszka w Wiedniu, gdzie pracuje jako fotoreporterka dla Paula, z którym kiedyś była związana. Wyjeżdża służbowo do Dubaju, by zrobić zdjęcia na zamówienie. Odnajduje ukochanego Khalida, który jest zaskoczony spotkaniem z Vereną. Rodzina szajka ostrzega dziewczynę przed tym związkiem...

TVN

04.55 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.25** Nowa Maja w ogrodzie; **07.55** Akademia ogrodnika; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Kobieta na krańcu świata (6/7); **12.00** Brzydula (38/62); **12.30** Brzydula (39/62); **13.00** Brzydula (40/62); **13.30** Co za tydzień; **14.05** Kosmiczny wykop (19/26); **14.20** Kosmiczny wykop (20/26); **14.40** Wakacje Jasia Fasoli – komedia, Wielka Brytania/Francja/Niemcy 2007, reż.: Steve Bendelack, wyk.: Rowan Atkinson; **16.30** Totalne remonty Szlagowskiej; **17.30** Leo Masters; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.40** Raport smogowy; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **20.00** MasterChef; **21.30** Królestwo kobiet; **22.30** Everest – film przygodowy, Islandia/USA/Wielka Brytania 2015, reż.: Baltasar Kormakur, wyk.: Jason Clarke, Josh Brolin, Jake Gyllenhaal; **01.00** Cienki Bolek – komedia, USA 2015, reż.: Etan Cohen; **03.15** Uwaga!; **03.35** Noc Magii

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 29 listopada; **06.50** Święty Augustyn (4/5); Werydykt Ilariusza – serial, Włochy/Niemcy/Polska 2010; **08.00** Msza grekokatolicka – Liturgia grekokatolicka z Archikatedry w Przemyślu; **09.05** Wiedźmin (1/13): Dzieciństwo – serial fantastyczny – przygodowy; **10.05** Okrasa łamie przepisy; **10.40** Jakiego koloru jest miłość? – film dokumentalny; **11.45** Wszystkie kolory świata – Łazurowe Wybrzeże; **12.50** Wisła od źródła do ujścia; **13.55** Archiwum zimnej wojny; **14.30** Wojownicy czasu; **15.00** Kuchnia Jagiellońskich; **15.45** Biblia – Salomon, cz.2; **16.30** Giganci historii (16); **17.20** Ekspertyza; **17.50** Wszystkie pieniądze świata; **19.00** VI Dzień Patrioty; **20.05** Polskie bitwy: Powstanie listopadowe 1830 – 1831; **21.55** Trzy losy, jedna Polska – bracia Pomarańscy; **23.00** O jeden most za daleko; **02.05** Dynastia Tudorów II; **03.05** Szerokie tory; **03.35** Wojownicy czasu; **04.05** Zakończenie dnia

TVP 1

05.15 Przysięga (307) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (866) – serial, Turcja 2017; **06.50** Spisz się rolniku; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (126): Edukacyjne dylematy – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (150): Jesteś moją córką – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (200): Idol – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – Obywatelskie zatrzymanie; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** BBC w Jedyńce; **14.00** Elif (867) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (308); **17.00** Telexpress; **17.20** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3707); **18.30** Kasta – Ubezważnawolniona; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (294)
21.00 Teatr Telewizji – Mąż i Żona – spektakl teatralny, Polska 2016, reż.: Jan Englert, wyk.: Jan Englert, Beata Ścibakówna, Grzegorz Mielicki, Milena Suszyńska

22.15 Świat bez fikcji - Sługa Narodu – film dokumentalny, reż.: Barbara Włodarczyk

23.20 Warto rozmawiać – program publicystyczny

00.20 Zakazana żona – film obyczajowy, Austria/Niemcy 2013, reż.: Hansjörg Thurn

02.05 Mechanik – film fabularny, USA 1972, reż.: Michael Winner

03.50 Koronawirus. Jak z nim walczyć świat? – film dokumentalny, Francja 2020

04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

04.50 Cafe piosenka – Szymon Wydra – talk-show; **05.15** Cafe piosenka – Edward Hulewicz – talk-show; **05.50** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (163): Czas rozstrzygnąć część 1 – serial, Niemcy 2019; **06.45** Coś dla Ciebie; **07.10** Spisz się rolniku; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.15** Spisz się rolniku; **11.25** Rodzinka.pl (7): Jedna kobieta, czterech facetów – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2335) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Przyjaciele na zawsze (5): Joanna Jędrzejczyk – program rozrywkowy; **14.05** Va Banque; **14.40** Coś dla Ciebie; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (172): Mroczna strona światła, cz. 2; **16.00** Kolo fortuny; **16.35** Familiada; **17.10** Więzień miłości (441); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Serial fabularny

19.35 Barwy szczęścia (2335) – serial obyczajowy TVP

20.10 Barwy szczęścia (2336) – serial obyczajowy TVP

20.40 Kulisy serialu M jak miłość

20.55 M jak miłość (1546)

21.50 O mnie się nie martw (8/13) – serial komediowy TVP

22.50 Bankowa gra (3) – Luksemburg/Niemcy 2017

23.55 Monster – film fabularny, USA/Niemcy 2003, reż.: Patty Jenkins, wyk.: Charlize Theron, Scott Wilson, Christina Ricci

01.55 Warto kochać (35)

02.50 Bezwstydny Mordtdecy – film akcji, Wielka Brytania/USA 2015, reż.: David Koepf, wyk.: Johnny Depp, Gwyneth Paltrow, Paul Bettany, Ewan McGregor

04.40 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda Info; **14.59** Dla niestających: Serwis Info Dzień; **15.29** Walka z koronawirusem; **15.53** Pogoda Info; **15.59** Walka z koronawirusem; **16.45** Koronawirus. Szpital; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** Dla niestających: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** Walka z koronawirusem

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Spiszmy się, jak na rolników przysłało
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy bezpieki
04.42 Taśmy bezpieki
05.17 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Cuda Jezusa; **07.00** Sanktuarium MB o Złotym Sercu; **07.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.45** Kolory Świętości; **07.50** Adwent; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo Życia; **09.30** Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Dobry, bo polskie; **11.35** Przyroda w Obiektywie; **11.50** Kolory Świętości; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Jakie andrzejki?; **12.45** Święty na każdy dzień; **12.50** Galilejczyk; **13.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Na przekór ciemności; **15.40** Kabwe; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Okiem kamery; **17.55** Adwent; **18.00** Aniol Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone; **19.25** Święty na każdy dzień; **19.30** Opowieści Starego Testamentu

20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Stan bezpieczeństwa państw
22.10 Mojżesz – 10 przykazań
23.00 Wypaczone sumienia
23.40 Toliara
00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.05** Nowa Mają w ogrodzie; **05.35** Akademia ogrodnika; **05.45** Mango – Telezakupy; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda; **12.30** Ukryta prawda; **13.30** Szpital; **14.25** Kobieta na krańcu świata (5/7); **15.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Rozwód. Walka o wszystko; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Raport smogowy; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **21.15** Na Wspólnej (3132) – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy; **21.30** Kobieta-Kot – film przygodowy, USA/Australia 2004, reż.: Pitof, wyk.: Halle Berry, Benjamin Bratt, Sharon Stone; **23.35** Szadź; **00.35** Co za tydzień; **01.05** Zabójcza broń – serial, USA; **02.05** Uwaga; **02.25** Noc Magii

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 30 listopada; **06.50** Polska Kronika Filmowa 1994; **07.10** Kolumbowie; **08.10** Ex Libris; **08.40** Alfabet Andrzeja Dobosza; **08.50** Rodziny Wykłych mają głos; **09.15** Dzieła, arcydzieła; **09.30** Sensacje XX wieku; **10.30** Życie ukryte w jeziorze; **11.35** Archiwum zimnej wojny – Kadry bez cenzury; **12.10** Stawka większa niż życie (1/18); **13.15** Polskie bitwy; **15.10** Wista od źródła do ujścia; **16.10** W pół do Trzeciej RP; **16.40** Było, nie minęło; **17.15** Flesz historii – cykl reportaży; **17.35** Historia Polski; **18.50** Polska Kronika Filmowa 1990; **18.50** Kolumbowie; **19.50** Wojna w eterze; **20.05** Historia w postaciach zapisana; **22.05** Spór o historię; **22.45** Arzytyckie studencie; **23.45** Sądy, przesady: W powiększeniu – program publicystyczny; **00.40** Sensacje XX wieku; **01.40** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **02.20** Encyklopedia II wojny światowej – Sojusznicy; **02.50** Zakończenie dnia

Serial kryminalny KOMISARZ ALEX

TVP 1 – 09.35

Na ulicach Łodzi dochodzi do tragicznego incydentu. Amelia (Katarzyna Obidzińska) pada ofiarą nożownika. Dziewczyna odpycha agresora, a ten ginie na miejscu wskutek uderzenia głową o kamień. Prerażona Amelia dzwoni do radia, by zrelacjonować dziennikarzom przebieg wydarzenia. Następnie ukrywa się u przyjaciółki. Bezpieczna kryjówka okazuje się jednak słabym schronieniem, gdyż partner jej koleżanki zawiadamia policję o miejscu przebywania Amelii. Górski w trakcie przeszukania mieszkania dziewczyny znajduje listy jej matki do znanego w mieście biznesmena, Mateusza Lepeckiego (Wojciech Skibiński). Mężczyzna początkowo nie przyznaje się do Amelii, twierdzi, że ma tylko jedną córkę, Kamilę (Pola Błasiak). Zmienia jednak zapis w testamencie. Wkrótce wychodzi na jaw zazdrość przyrodniej siostry o Amelię.

TVP 1

05.15 Przysięga (308) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.10** Elif (867) – serial, Turcja 2017; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (127): Dominator – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (151): Cios w serce – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (201): Myszką Miki – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – Ubezpieczeniowolniona; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyńce – Dzikie Andy cz. 1; **14.00** Elif (868) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (309) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.20** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3708); **18.30** Kasta – Przełożony; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (295)
21.00 Magazyn kryminalny 997
21.40 Magazyn Ekspresu Reporterów
22.45 Ocaleni – reality show
23.50 Operacja Delta Force 3: Wyraźny cel – film akcji, Republika Południowej Afryki/USA 1998, reż.: Mark Roper, wyk.: Jim Fitzpatrick, Bryan Genesee, Greg Collins, Danny Keogh, Simon Jones, Gavin Hood, Darcy La Pier, Jan Wilkans
01.30 Wstrząs – dramat, Wielka Brytania 2017, reż.: Peter Landesman, wyk.: Will Smith, Alec Baldwin, Albert Brooks
03.45 Magazyn Ekspresu Reporterów
04.45 Notacje – cykl dokumentalny
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

04.55 Cafe piosenka – Joanna Rawik – talk-show; **05.25** Cafe piosenka – Piotr Mikolajczak – talk-show; **05.55** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (164): Czas rozstrzygnięć, część 2 – serial, Niemcy 2019; **06.50** Ekologia w prawosławiu; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.45** Panorama; **10.55** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinka.pl (8): Święta, święta i po świętach – serial komediowy TVP, wyk.: Małgorzata Kożuchowska, Tomasz Karolak; **11.55** Barwy szczęścia (2336) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Serial fabularny; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Operacja Zdrowie; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (173): Dwie prawdy, część 1 – serial, Niemcy 2019; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Więzień miłości (442) – Turcja 2018; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Serial fabularny
19.35 Barwy szczęścia (2336) – serial obyczajowy TVP
20.10 Barwy szczęścia (2337) – serial obyczajowy TVP
20.45 Kulisy serialu M jak miłość
20.55 M jak miłość (1547) – serial TVP
21.50 Małe kobietki (1) – serial kostiumowy, Wielka Brytania 2017, reż.: Vanessa Caswill, wyk.: Maya Hawke, Kathryn Newton, Dylan Baker, Emily Watson, Willa Fitzgerald
22.55 Ludzkie historie – Powiedz tak lub nie – film dokumentalny
00.00 O mnie się nie martw (8/13) – serial komediowy TVP
00.50 Rodzinka.pl (144): Rodzicem być! – serial komediowy TVP
01.25 Mrok (5/8): Pamiętnik – serial kryminalny TVP
02.20 Monster – film fabularny, USA/ Niemcy 2003, reż.: Patty Jenkins, wyk.: Charlize Theron, Scott Wilson, Christina Ricci
04.15 Przyszłość lotnictwa cywilnego – film dokumentalny, Francja 2019
05.05 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie – Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszających: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszających: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda Info
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
04.01 Pogoda Info
04.10 Taśmy bezpieczeństwa
04.30 wojsko-polskie.pl
05.16 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojżesz – 10 przykazań; **06.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.00** Śladami Apostoła Pawła; **07.50** Adwent; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widenia; **08.35** Słowo Życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papiież Polak do Rodaków; **09.20** Naznaczona przez Boga; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Mocni w wierze; **11.35** Mysłąc Ojczyzna; **11.45** Historia i architektura Polski w rysunkach prof. Ryszarda Natusiewicza; **12.00** **Anioł Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuaria polskie; **12.40** Łaska niepojęta – koncert; **13.10** Jerash; **13.25** Święty na każdy dzień; **13.30** **Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**; **14.30** Ludwig Maria Grignon de Montfort; **15.25** Domek nr 6; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Kalejdoskop Młodych; **16.50** Express Studencki; **17.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Okiem kamery; **17.55** Adwent; **18.00** **Anioł Pański**; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec** – audycja modlitewna
20.50 Mysłąc Ojczyzna
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widenia
22.00 Kielce 1946 – zbrodnia z rosyjskiego scenariusza
22.50 100 cudownych miejsc na świecie
00.00 Programy powtórkowe

Serial kryminalny
OJCIEC
MATEUSZ

TVP 1 – 10.35

Emilka przyprowadza na własne przyjęcie urodzinowe Franka Chłopickiego (Piotr Gawron-Jedlikowski), 18-letniego korepetytora od fizyki. Natalia i babcia podglądają czule pożegnanie zakochanych. Za jakiś czas Emilka jedzie na spotkanie z korepetytorem. Od Zygmunta (Tomasz Schimschneider), ojca chłopaka, dowiaduje się, że Franek nie wrócił na noc do domu. Możejkę i Nocul przesłuchują Emilkę. Okazuje się, że poznała ona chłopaka przez koleżankę, Zytę Nowakowską (Aleksandra Skonieczna). Dziubak i Gibalski odwiedzają klub muzyczny, gdzie przesłuchują kolegów zaginionego. Emilka przypomina sobie, że do Franka często dzwonił kolega, Miki (Jan Marczewski). Wkrótce dziewczyna znika z domu. Policja zabezpiecza monitoring i jej laptopa. W dniu zniknięcia Franek zostaje pobity niedaleko domu przez króla dopalaczy.

TVN

05.15 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku – program kulinarny; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.30** Rozwód. Walka o wszystko; **13.30** Szpital – program obyczajowy; **14.25** Detektywi; **15.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Rozwód. Walka o wszystko; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Raport smogowy; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3133) – serial obyczajowy; **20.55** Milionierzy – teleturniej; **21.30** Z Archiwum X: Chcę wierzyć; **23.45** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.20** Królestwo kobiet; **01.15** Kuba Wojewódzki; **02.20** Uprawdżona; **03.20** Uwaga!; **03.40** Noc Magii

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 1 grudnia; **06.50** Polska Kronika Filmowa 1990; **07.10** Kolumbowie; **08.10** Flesz historii; **08.30** Historia Polski; **09.30** Sensacje XX wieku; **10.30** Giganci historii; **11.25** ROK 1920. Kalendarium; **11.30** Wojownicy czasu; **12.05** Stawka większa niż życie (2/18); Królowa Bona (9); **13.15** Ci cholerni Polacy. Lotnictwo polskie 1939 – 1945; **13.35** Ekspertyza; **14.05** Historia w postaciach zapisana; **16.05** Kuchnia Jagiellonów; **16.45** Było, nie minęło; **17.10** Tu wszystko jest Polską; **17.45** Historia Polski; **18.35** Polska Kronika Filmowa 1991; **18.50** Kariera Nikodema Dyzmy (1/7); **19.55** Pacyfik w ogniu; **21.00** KGB: Tarcza i miecz; **22.00** Po PRLu – Afera karabinowa; **22.35** O jeden most za daleko; **01.40** Sensacje XX wieku: Śmierć marszałka; **02.35** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **03.05** Encyklopedia II wojny światowej; **03.35** Zakończenie dnia

TVP 1

05.15 Przysięga (309) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (868) – serial, Turcja 2017; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres – Adwent w mojej rodzinie; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** O Ranczo (128): Klauzula sumienia – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (152): Tajemnice świadka – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (202): Lotnik – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – Przełożony; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (869) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (310); **17.00** Telexpress; **17.20** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3709); **18.30** Kasta – Balanga; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.00** Pogoda **20.10** ALARM! **20.25** Leśniczówka (296) **20.55** Piłka nożna – Liga Mistrzów: 5 kolejka: Manchester United – PSG (1 poł.) **23.10** Historia bez tajemnic – Głód prawdy – film dokumentalny, Wielka Brytania/Kanada/Ukraina 2018, reż.: Andrew Tkach **00.15** Ludzie i bogowie (12): Powrót konfidenta **01.15** Zabójcza przysięga – film fabularny, USA 2017, reż.: Fred Olen Ray, wyk.: Charlene Amoia, Cameron Jebo, Brittany Underwood **02.55** Okupowani (13): Październik – serial, Szwecja/Norwegia 2016 **03.50** wojsko-polskie.pl **04.15** Wiedźmy (8/13): Włoski łącznik **05.05** Zakończenie dnia

TVP 2

05.20 Cafe piosenka – Stanisław Klawe – talk-show; **05.50** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (165): Cafe życie cz. 1 – serial, Niemcy 2019; **06.50** Pozyteczni.pl (9): Niedaleko pada jabłoni od jabłka – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2337) – serial obyczajowy TVP, wyk.: Anna Adamus, Barbara Kurzaj, Elżbieta Romanowska, Ewa Ziętek; **12.25** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Serial fabularny; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (274): Nigdy więcej – serial fabularny TVP; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (174): Dwie prawdy, część 2 – serial, Niemcy 2019; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Wieźień miłości (443); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Serial fabularny **19.30** Barwy szczęścia (2337) **20.05** Barwy szczęścia (2338) **20.35** Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale **20.50** Na dobre i na złe (790): Najdziwniejsza Wielkanoc ever **21.50** Na sygnale (281): Nie macie pojęcia – serial fabularny TVP **22.30** Kino relaks – Zanim się pojawił – film obyczajowy, USA 2016, reż.: Thea Sharock, wyk.: Emilia Clarke, Sam Claflin, Janet McTeer **00.30** Terror w podziemiach (3) – serial, Dania 2017 **01.30** O ojcach i synach – film dokumentalny, Liban/Niemcy/Katar/USA/Austria 2017, reż.: Talal Derki **02.35** Miasto skarbów (10): Kolejka do śmierci **03.20** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda Info **01.00** Minęła 20 **01.55** W tyle wizji **02.30** Serwis Info Wieczór **02.35** W tyle wizji Extra **03.00** Serwis dla Polonii **04.01** Pogoda Info **04.10** Taśmy bezpieki **04.43** Taśmy bezpieki **05.14** Agrobiznes **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Jego śladami; **07.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.50** Adwent; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Każdy maluch to potrafi; **09.00** Kalejdoskop Młodych; **09.20** Express Studencki; **09.25** Sanktuaria polskie; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Audiencja generalna; **11.00** Świat na wyciągnięcie ręki; **11.15** Co by było gdyby zwierzęta mówiły?; **11.25** Myśląc Ojczyzna; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Filmo-we Życiorysy; **13.30** Msza św. z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.30** Antarktyda; **15.25** Ja głuchy; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Galilejczyk; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Okiem kamery; **17.55** Adwent; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Brat Franciszek **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec – audycja modlitewna **20.50** Myśląc Ojczyzna **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Szlif księżnej **23.40** Toliara **00.00** Programy powtórkowe

TVN

05.15 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku – program kulinarny; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.30** Rozwód. Walka o wszystko; **13.30** Szpital – program obyczajowy; **14.25** Detektywi; **15.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Rozwód. Walka o wszystko; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Raport smogowy; **19.55** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3134) – serial obyczajowy; **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Kod dostępu – film sensacyjny, USA 2001; **23.40** Red – film sensacyjny, USA 2010; **01.55** Superwizjer; **02.30** Uwaga! – magazyn interwencyjno-śledczy; **02.50** Noc Magii

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 2 grudnia; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1991; **07.20** Kariera Nikodema Dyzmy (2/7); **08.20** Polskie 100 lat; **08.55** Historia Polski; **09.50** Sensacje XX wieku; **10.25** Mistrz chirurgii onkologicznej; **11.20** Ex Libris; **12.50** Kuchnia Jagiellonów; **13.30** Trzy losy, jedna Polska – bracia Pomarańscy; **14.35** Spór o historię – Zakony w średniowiecznej Polsce; **15.15** Pacyfik w ogniu; **16.15** Rodziny Wykłetych mają głos; **16.55** Człowiek z nut; **17.25** Przeczytaj mi tę historię; **17.35** Flesz historii; **17.55** Historia Polski; **18.40** Polska Kronika Filmowa 1992; **19.00** Kariera Nikodema Dyzmy (2/7); **19.55** Wojna w eterze; **20.05** Amerykańskie dynastie; **21.00** Azjatyckie stulecie; **22.00** Z widokiem na Wawel; **22.35** Wykłęty; **00.35** Sensacje XX wieku: Łowcy skarbów – cykl dokumentalny; **01.30** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **02.00** Encyklopedia II wojny światowej: Narodziny wojny, część 1 – cykl dokumentalny

Film obyczajowy ZANIM SIĘ POJAWIŁŚ

TVP 2 – 22.30

Louisa „Lou” Clark (Emilia Clarke) mieszka w niewielkim angielskim miasteczku i nie wie jeszcze, co zrobić ze swoim życiem. Ekscentryczna 26-latką próbuje sił w wielu dziedzinach, by pomóc swej rodzinie związać koniec z końcem. Zostaje opiekunką Willa Traynora (Sam Claflin), młodego, bogatego bankiera, którego losy całkowicie zmieniły się na skutek tragicznego zdarzenia sprzed dwóch lat. Niegdyś pełen energii, dziś cyniczny do szpiku kości Will wyzbył się już wszelkiej nadziei na szczęście. Dziewczyna postanawia pokazać mu, że jest jeszcze inna droga...

TVP 1

05.15 Przysięga (310) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.05** Elif (869) – serial, Turcja 2017; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (129): Ochotnicza straż kobiet – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (153): Bardzo długi dzień – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (203): Antyk – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – Balanga – serial paradokumentalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się opłaca; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (870) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (311) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **17.00** Teleexpress; **17.20** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3710); **18.30** Kasta – Pirat drogowy; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.30** Leśniczówka (297) – wyk.: Jolanta Fraczyńska, Marek Bukowski **20.55** Ojciec Mateusz (315) – serial kryminalny TVP, wyk.: Artur Żmijewski, Piotr Polk, Michał Piela, Kinga Preis **21.40** Sprawa dla reportera **22.30** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.05** Motel Polska **23.35** Magazyn kryminalny 997 **00.25** Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat **01.05** Ja wam pokażę! **01.55** Falszerze. Powrót sfory (4/14) – serial sensacyjny TVP **02.55** Sprawa dla reportera **03.55** Magazyn śledczy Anity Gargas **04.30** Notacje – cykl dokumentalny **04.45** Zakończenie dnia

TVP 2

04.50 Cafe piosenka – CARMEN – Hanna Zalewska – talk-show; **05.20** Cafe piosenka – Bogusław Nowicki – talk-show; **05.50** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (166): Cafe życia, część 2 – serial, Niemcy 2019; **06.45** Operacja Zdrowie – Choroby serca i kardiochirurgia; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.45** Panorama; **10.55** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinka.pl (10): Spółka rodzinna – serial komediowy TVP; **11.55** Barwy szczęścia (2338) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Serial fabularny; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (275): Powiedz Arturowi: Przepraszam – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (175): Deja – vu, cz. 1 – serial, Niemcy 2019; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada; **17.10** Wieź miłości (444); **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque; **18.45** Serial fabularny **19.35** Barwy szczęścia (2338) **20.10** Barwy szczęścia (2339) **20.40** Piłka nożna – Liga Europy 2020/21, Benfica Lizbona – Lech Poznań (studio) **20.55** Piłka nożna – Liga Europy 2020/21, Benfica Lizbona – Lech Poznań (1 poł.) **23.15** Millenium: Mężczyźni, którzy nienawidzą kobiet – dramat, Niemcy/Norwegia/Dania/Szwecja 2009, reż.: Niels Arden Oplev, wyk.: Michael Nyqvist, Noomi Rapace, Lena Endre **01.55** Zanim się pojawiłeś – film obyczajowy, USA 2016, reż.: Thea Sharrock **03.55** Bez tożsamości (12) – serial, Hiszpania 2016 **04.45** Art Noc – Od wschodu do zachodu słońca – 50 lat Skaldów **05.35** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda Info **01.00** Minęła 20 **01.55** W tyle wizji **02.30** Serwis Info Wieczór **02.35** W tyle wizji Extra **03.00** Serwis dla Polonii **04.01** Pogoda Info **04.10** Taśmy bezpieki **04.42** Taśmy bezpieki **05.16** Agrobiznes **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Audiencja generalna; **07.00** Próba Wiary. Św. Cecylia; **07.50** Adwent; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Syria; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Moma Antonina; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Mysłąc Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** **Anioł Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Po stronie prawdy; **12.50** Wyszyński; **13.20** Niedziela; **13.30** **Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze**; **15.45** Akademia pro-life; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.00** **Modlitwa w intencji rodzin i obrony życia poczętego w Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu** **19.25** Adwent **19.30** Moja katolicka rodzina **20.00** Informacje dnia **20.20** **Różaniec** – audycja modlitewna **20.50** Głos Polski **21.00** **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze** **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Rotmistrz Pilecki **22.30** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat **23.00** Telewizyjny Uniwersytet Biblijny IX rok **00.00** Programy powtórkowe

Serial RANCZO

TVP 1 – 08.40

Prezes Koziół wykorzystuje ostatnie chwile przed wyborami na samokształcenie. Doktorowa z ogromnym zaangażowaniem zabiera się do prac nad uruchomieniem domu samotnej matki. Nie wszyscy jednak podzielają jej entuzjazm. W Wilkowyjach zjawia się Stasięk, by spędzić z rodziną ferie zimowe. Do punktu konsultacyjnego w klubokawiarni zgłasza się coraz więcej ofiar przemocy domowej. Klaudia postanawia wziąć sprawy w swoje ręce...

TVN

05.15 Uwaga!; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.30** Rozwód. Walka o wszystko; **13.30** Szpital – program obyczajowy; **14.25** Detektywi; **15.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Rozwód. Walka o wszystko; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3135); **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.55** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **22.55** Jak się pozbyć cellulitu – komedia, Polska 2011; **01.15** Loooper: Pętla czasu – film sensacyjny, USA 2012, reż.: Rian Johnson, wyk.: Joseph Gordon-Levitt, Bruce Willis, Emily Blunt, Paul Dano, Noah Segan, Piper Perabo, Jeff Daniels; **03.45** Noc Magii

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 3 grudnia; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1992; **07.20** Kariera Nikodema Dyzmy (2/7); **08.20** Archiwum zimnej wojny; **08.50** Historia Polski; **09.45** Sensacje XX wieku; **10.50** Biblia – Salomon, cz. 3; **11.45** Z widokiem na Wawel; **12.25** Stawka większa niż życie (4/18); **13.45** Utracony świat Aleksandra Wielkiego; **14.45** Pekin; **15.50** Amerykańskie dynastie; **16.45** Rok 2020; **17.10** Przystanek Historia; **17.35** Historia Polski; **18.35** Polska Kronika Filmowa 1993; **18.50** Kariera Nikodema Dyzmy (3/7) – serial TVP; **20.00** Historia broni – walka wręcz; **21.00** Giganci historii; **21.50** Wojna w eterze; **22.00** Sądy, przesady – magazyn publicystyczny; **22.50** Sądy, przesady; **23.00** „Demoniczne” kobiety Witkacego; **23.45** Sądy, przesady; **00.35** Sensacje XX wieku; **01.30** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **02.00** Encyklopedia II wojny światowej – cykl dokumentalny; **02.35** Zakończenie dnia

TVP 1

05.20 Przysięga (311) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **06.05** Elif (870) – serial, Turcja 2017; **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (130): Cuda, cuda ogłaszają – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (154): Efedryna – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (204): Kometa – serial kryminalny TVP; **11.25** Kasta – Pirat drogowy; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedynce; **14.00** Elif (871) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (312) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **17.00** Teleexpress; **17.20** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3711) – telenowela TVP; **18.30** Kasta – Złote serce; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości

20.05 Pogoda

20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy

20.30 Leśniczówka (298) – wyk.: Jolanta Fraszyńska, Marek Bukowski

21.00 Power Rangers – film przygodowy, Hongkong/USA 2017, reż.: Dean Israelite, wyk.: Naomi Scott, Dacre Montgomery, RJ Cyler

23.10 Boks. Knockout Boxing Night #14

00.15 Kontrola absolutna (I. T.) – thriller, Irlandia/USA 2016, reż.: John Moore, wyk.: Pierce Brosnan, Anna Friel, James Frecheville

01.55 SEAL Team – komand Foki (22) – serial, USA 2017

02.50 Geniusz: Picasso (6) – serial, USA 2018

03.50 Ocaleni – reality show

04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (167): Czas wilków, cz. 1 – serial, Niemcy 2019; **06.45** Anna Dymna – spotkajmy się – Krzysztof Płatek; **07.20** Familiada – teleturniej; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.45** Panorama; **10.55** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinka.pl (11): Nienormalnie normalna rodzina – serial komediowy TVP, wyk.: Małgorzata Kożuchowska, Tomasz Karolak; **11.55** Barwy szczęścia (2339) – serial obyczajowy TVP; **12.25** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Serial fabularny; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (276): Zaraz wszystko wyleci w powietrze – serial fabularny TVP; **15.10** Doktor z alpejskiej wioski – nowy rozdział (176): Deja – vu, cz. 2 – serial, Niemcy 2019; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Wieżnię miłości (445) – Turcja 2018; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Serial fabularny

19.35 Barwy szczęścia (2339) – serial obyczajowy TVP

20.10 Barwy szczęścia (2340) – serial obyczajowy TVP

20.45 Postaw na milion – teleturniej

21.40 Anything goes. Ale jazda! – program rozrywkowy

22.40 Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert

23.40 Lęk pierwotny – dramat, USA 1996, reż.: Gregory Hoblit, wyk.: Richard Gere, Laura Linney, Frances McDormand, Edward Norton

02.00 Millenium: Mężczyźni, którzy nienawidzą kobiet – dramat, Niemcy/Norwegia/Dania/Szwecja 2009, reż.: Niels Arden Oplev, wyk.: Michael Nyqvist, Noomi Rapace, Lena Endre

04.40 Smaki świata po polsku – magazyn

05.05 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.30** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.59** Serwis Info Dzień; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Dla niesłyszących: O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości

19.58 Gość Wiadomości

20.13 Forum

21.00 Nie da się ukryć

21.25 Serwis Info Wieczór

21.50 W tyle wizji

22.25 Serwis Info Wieczór

22.30 W tyle wizji Extra

23.00 Info Wieczór

23.30 W akcji

23.55 Serwis Info Wieczór

00.03 Wiadomości

00.31 Gość Wiadomości

00.56 Pogoda Info

01.00 Forum

01.55 W tyle wizji

02.30 Serwis Info Wieczór

02.35 W tyle wizji Extra

03.00 Serwis dla Polonii

04.01 Pogoda Info

04.10 Taśmy безпеaki

04.42 Taśmy bezpieczeństwa

05.14 Reportaż TVP Info

05.36 Agrobiznes

05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Na zakręcie; **07.45** Kolory Świętości; **07.50** Adwent; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Moja katolicka rodzina; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Dzieci Andersa; **11.25** Głos Polski; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Spotkania z ekologią; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Dar nadziei; **13.30** Msza Święta z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **14.55** Słowo Życia; **15.00** Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia Koronką do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Ma się rozumieć; **15.30** Koncert z okazji 29. Rocznicy Radia Maryja; **17.00** Życie z pasją; **17.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Okiem kamery; **17.55** Adwent; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Westerplatte Młodych; **18.55** Niedziela; **19.00** Warto zauważyć...

19.30 Opowieści Theo

19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci

20.00 Informacje dnia

20.20 Różaniec – audycja modlitewna

20.50 Myśląc Ojczyzna

21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze

21.20 Informacje dnia

21.40 Polski Punkt Widzenia

22.00 Ziemia Obiecana

22.45 Wołyń – nierozliczone l udobójstwo

00.00 Programy powtórkowe

TVN

05.15 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.35** Mango – Telezakupy; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Ukryta prawda – program obyczajowy; **12.30** Rozwód. Walka o wszystko; **13.30** Szpital – program obyczajowy; **14.25** Detektywi; **15.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! Koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.05** Gladiator – film przygodowy, Wielka Brytania/USA 2000, reż.: Ridley Scott; **23.15** Władza absolutna – film sensacyjny, USA 1997, reż.: Clint Eastwood, wyk.: Clint Eastwood, Gene Hackman, Ed Harris, Laura Linney, Judy Davis; **01.55** Kuba Wojewódzki – talk-show; **02.55** Uwaga! – magazyn interwencyjno-śledczy; **03.10** Noc Magii

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 4 grudnia; **07.00** Polska Kronika Filmowa 1993; **07.25** Kariera Nikodema Dyzy (3/7); **08.25** Po PRLu – Afera karabinowa; **09.00** Przystanek Historia; **09.20** Historia Polski; **09.55** Sensacje XX wieku; **10.55** Biblia – Salomon cz. 4; **11.50** Z Andrusiem po Galicji; **12.25** Stawka większa niż życie (5/18); **13.30** Tajemnice Paryża; **14.30** Wszystkie kolory świata: Etiopia; **15.35** Historia bronii; **16.35** Polskie 100 lat; **17.10** Ex Libris; **17.30** W pół do Trzeciej RP; **18.00** Alfabet Andrzeja Dobosza; **18.25** Wojna w eterze; **18.35** Polska Kronika Filmowa 1994; **18.50** Kariera Nikodema Dyzy (4/7); **19.50** Był taki dzień – 4 grudnia; **20.00** Ekspertyza; **20.35** Teatr Historii; **20.50** Teatr Telewizji; **22.55** Archiwum zimnej wojny; **23.30** Szerokie tory; **00.05** Historia w postaciach zapisana; **01.00** Sensacje XX wieku; **02.00** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **02.30** Encyklopedia II wojny światowej – cykl dokumentalny

Film przygodowy POWER RANGERS

TVP 1 – 21.00

Pięcioro nastolatków staje przed wyzwaniem na miarę superbohaterów, gdy dowiadują się, że świat stoi u progu zagłady. Zagrożenie o niewyobrażalnej mocy pochodzi z najdalszych krain wszechświata, a przeciwstawić mu się może tylko ktoś o nadludzkich zdolnościach. Piątka bohaterów wybranych przez przeznaczenie musi pokonać swe lęki i słabości, by stanąć ramię w ramię jako Power Rangers.

TVP 1

05.05 Klan (3708) – telenowela TVP; **05.35** Magazyn śledczy Anity Gargas; **06.05** Sprawa dla reportera; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** Rok w ogrodzie; **08.00** Rok w ogrodzie Extra; **08.15** wojsko-polskie.pl; **08.40** Pełnosprawni – magazyn dla niepełnosprawnych; **09.10** Komisarz Alex (155): Co mówią kości – serial kryminalny TVP; **10.05** Ojciec Mateusz (205): Gang – serial kryminalny TVP; **11.00** Powrót siedmiu wspaniałych – western, USA 1966, reż.: Burt Kennedy, wyk.: Yul Brynner, Jordan Christopher, Robert Fuller; **12.45** Okrasa łamie przepisy; **13.15** Fascynujący świat; **14.15** Z pamięci; **14.25** Weterynarze z sercem; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.25** Rolnik szuka żony seria 7; **16.30** Skoki Narciarskie – Puchar Świata – Niżny Tagile – konkurs indywidualny (1 seria); **17.30** Teleexpress; **17.40** Skoki Narciarskie; **18.35** Ojciec Mateusz (315); **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy **20.35** Komisarz Alex (184) – serial kryminalny TVP, wyk.: Krystian Wieczorek, Magdalena Walach, Janusz Chabior, Beata Fido, Zuzanna Zielińska, Anna Tomaszewska **21.35** Hit na sobotę – Eskorta – western, Francja/USA 2014, reż.: Tommy Lee Jones, wyk.: Hilary Swank, Tommy Lee Jones **23.45** Power Rangers – film przygodowy, Hongkong/USA 2017, reż.: Dean Israelite, wyk.: Naomi Scott, Dacre Montgomery, Rj Cycler **01.55** Siedmiu psychopatów – komedia, USA/Wielka Brytania 2013 **03.50** Z pamięci – felieton **03.55** Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Cafe piosenka – STASHKA czyli Katarzyna Hain – talk-show; **05.55** Barwy szczęścia (2336) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2337) – serial obyczajowy TVP, wyk.: Anna Adamus, Barbara Kurzaj, Elżbieta Romanowska, Ewa Ziętek; **07.00** Dla niesłyszących – M jak miłość (1546) – serial TVP, wyk.: Teresa Lipowska, Małgorzata Rożniatowska, Małgorzata Pieńkowska, Robert Moskwa, Dominika Ostalowska, Krzysztof Tyniec, Paweł Deląg, Barbara Kurdej – Szatan; **07.55** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinny ekspres – Po co są rekolekcje adwentowe; **12.00** Przyjaciele na zawsze (4): Piotr Kupicha – program rozrywkowy; **12.55** Anything goes. Ale jazda! – program rozrywkowy; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** The Voice of Poland s. XI – LIVE; **17.50** Słowo na niedzielę – Czasteczka; **18.00** Panorama; **18.25** Pogoda; **18.35** Postaw na milion – teleturniej **19.35** Lajki! **20.00** Kocham Dwójkę. Złoty Jubileusz – program rozrywkowy **21.00** The Voice of Poland s. XI – LIVE FINAŁ **23.45** Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert **00.45** Magic Mike – film obyczajowy, USA 2012, reż.: Steven Soderbergh, wyk.: Channing Tatum, Matthew McConaughey, Alex Pettyfer, Cody Horn, Olivia Munn **02.45** Siła przetrwania – dramat, USA 2017, wyk.: Josh Hartnett, Mira Sorvino, Sarah Dumont **04.25** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej; **06.21** Pogoda Info; **06.29** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **07.52** Pogoda Info; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda Info; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **11.59** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda Info; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda Info; **15.00** Debaty TVP Info; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.50** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.20** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiety okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.25** Serwis Info Wieczór weekend **21.50** Studio Polska **22.25** Serwis Info Wieczór weekend **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.25** Info Wieczór **00.00** Wiadomości **00.28** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda Info **01.00** Salon dziennikarski **01.46** Pogoda Info **01.56** Minęła 20 **02.49** Pogoda Info **03.00** Serwis dla Polonii **04.06** Pogoda Info **04.15** Filmy Dokumentalne TVP Info **05.10** Reportaż TVP Info **05.28** Magazyn śledczy Anity Gargas **05.50** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Ziemia Obiecana; **06.45** Dar nadziei; **07.25** Życie z pasją; **07.45** Kolory Świętości; **07.50** Adwent; **07.55** Świat w obrazach; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo Życia; **09.00** Głos serca; **09.45** Pierwsza pielgrzymka Rodziny Radia Maryja do Ojca Świętego; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Święty na każdy dzień; **10.25** Myśląc Ojczyznę; **10.35** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Medytacja i Różaniec z Sanktuarium NMP Gwiazdy Nowej Ewangelizacji i Św. Jana Pawła II w Toruniu; **12.00** Msza Święta; **14.30** Niedziela; **14.35** Kaplica Pamięci; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** W kolorze płomienia; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.30** Okiem kamery; **17.55** Adwent; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Katecheza ks. bpa Antoniego Długosza **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec – audycja modlitwenna **20.50** Myśląc Ojczyznę **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mojżesz – 10 przykazań **22.50** Ocalić od zapomnienia **23.00** Głos serca **23.45** Pierwsza pielgrzymka Rodziny Radia Maryja do Ojca Świętego **00.00** Programy powtórkowe

Western ESKORTA

TVP 1 – 21.35

Niezależna, samotna i zdeterminowana Mary Bee Cudy (Hilary Swank) podejmuje się misji, której bali się wszyscy mężczyźni. Jej zadanie to eskortowanie trzech szalonych młodych kobiet na drugi koniec kraju – do łowy. Na miejscu obłąkanymi zaopiekuje się żona pastora (Meryl Streep). Kiedy Mary Bee uratuje od stryczka dezertera George'a Briggsa (Tommy Lee Jones), ten, wdzięczny za ocalenie, zobowiąże się towarzyszyć jej w niebezpiecznej podróży.

TVN

04.55 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Teleszkopy; **07.25** Kosmiczny wykop (19/26); **07.40** Kosmiczny wykop (20/26); **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Brzydula (41/62) – wyk.: Julia Kamińska, Filip Bobek, Maja Hirsch, Małgorzata Socha, Łukasz Garlicki, Krzysztof Czecht, Marek Włodarczyk, Dorota Pomykała; **12.00** Brzydula (42/62); **12.30** Brzydula (43/62); **13.00** Na Wspólnej Omnibus (798); **14.50** MasterChef; **16.25** Zgłoś remont; **17.25** Mądrze-JEMY z Katarzyną Bosacką; **18.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Lego Masters; **21.30** Bridget Jones: W pogoni za rozumem – komedia, Francja/Wielka Brytania/USA/Niemcy/Irlandia 2004, reż.: Beeban Kidron, wyk.: Renee Zellweger, Colin Firth, Hugh Grant, Gemma Jones; **23.50** Watacha u drzwi – film sensacyjny, USA 2017; **01.20** Kuchenne rewolucje; **02.25** Uwaga!; **02.45** Noc Magii

TVP HISTORIA

06.55 Był taki dzień – 5 grudnia; **07.05** 8 Kontynent; **08.05** Z Andrussem po Galicji; **08.40** Wiedźmin (2/13); **09.40** Okrasa łamie przepisy: Ryby w grzybach; **10.15** Tajemnice Paryża; **11.20** Pekin; **12.25** Życie ukryte w jeziorze; **13.50** Polskie 100 lat: Karnawał Solidarności; **14.20** Tu wszystko jest Polską; **14.50** Spór o historię: Wysiedlenia z Kresów; **15.35** Biblia – Salomon cz. 3 – serial, Niemcy/Włochy/Francja/USA 1997; **16.30** Utracony świat Aleksandra Wielkiego; **17.30** Kuchnia Żydów Polskich – magazyn kulinarny; **18.05** Medycuse; **19.00** Giganci historii; **20.00** Windsor. Największa miłość Elżbiety II – lata 1992-2016; **20.50** ROK 1920 Kalendarium; **21.10** Dynastia Tudorów II; **22.10** Ci cholerni Polacy. Lotnictwo polskie 1939 – 1945; **22.25** Historia w postaciach zapisana: Jak zostać Napoleonem? – cykl dokumentalny; **00.35** Dziewczęta z Nowolipiek; **02.15** Medycuse: władcy Florencji – Francja 2016

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 20 XI 2020 r.

fol. arch. Fundacji Tota Tua

– Forma, którą opracowaliśmy, bazuje na fundamencie, czyli na Ewangelii, na pismach Ludwika de Montfort i innych świętych, ale została uwspółcześniona, by była bardziej dostępna dla każdego. Opracowaliśmy rekolekcje w formie pełnej oraz w formie skróconej dla „zabieganych”, zajmującej 15 minut dziennie. Na płycie dołączonej do tygodnika „Idziemy” znajduje się wersja skrócona, na naszej stronie oddanie33.pl obydwie wersje – krótsza i dłuższa.

W treści rekolekcji znajdują się: Słowo Boże, nauczanie Kościoła, teksty świętych i mistyków, fragmenty pism i homilii św. Jana Pawła II, Ślubów Jasnogórskich i Milenijnego Aktu Oddania Polski ułożonego przez kard. Stefana Wyszyńskiego, przesłanie objawień Matki Bożej z Fatimy.

Rekolekcje z maryjnym zawierzeniem

W tegoroczny adwent można przeżyć rekolekcje zawierzenia Jezusowi przez wstawiennictwo Maryi na wzór św. Ludwika Marii Grignon de Monfort. Na ich rozpoczęcie 29 listopada Mszę św. odprawi abp Stanisław Gądecki.

W tych rekolekcjach może uczestniczyć każdy, ponieważ odbywają się w formule on-line, płyta zamieszczona jest w bieżącym numerze tygodnika „Idziemy”, można także korzystać z materiałów na stronie internetowej organizatorów albo zamówić tradycyjną formę książeczki z rozważaniami.

W czasie pandemii, kiedy nie możemy liczyć na tradycyjne rekolekcje adwentowe w parafiach, to cenna propozycja przeżycia głębokiej duchowej odnowy. Również dlatego, że ten rodzaj rekolekcji prowadzi do odkrycia szczególnej relacji z Maryją, prowadzącej do Jezusa.

– To piękna idea, która w ciągu 33 dni przygotowania przynosi bardzo dobre owoce. Nie tylko przykład św. Jana Pawła II, który bardzo mocno żył tą duchowością zawierzenia Maryi, ale i przykłady ks. kard. Stefana Wyszyńskiego, innych biskupów i kapłanów, a także wiernych świeckich potwierdzają bardzo ważną duchową część tego przedsięwzięcia. Dziękuję tym, którzy propagują to dzieło zawierzenia, zachęcam, by jak największą liczbę osób szukało pomocy u Maryi – powiedział

abp Stanisław Gądecki w nagraniu specjalnym przesłaniu. Inicjatywę w podobny sposób wsparł także abp Marek Jędraszewski.

Materiały do rekolekcji przygotowała Fundacja Tota Tua działająca pod opieką duszpasterską poznańskich biskupów: bp. Damiana Bryla oraz bp. Szymona Stulkowskiego. Fundacja, założona przez trzy małżeństwa, prowadzi znane w całej Polsce dzieło modlitwy za kapłanów, rekolekcje dla dzieci i młodzieży oraz rekolekcje parafialne.

Rekolekcje maryjnego zawierzenia cieszą się ogromnym zainteresowaniem. Przez ostatnie półtora roku Fundacja Tota Tua zorganizowała 33-dniowe rekolekcje w ponad 100 parafiach archidiecezji poznańskiej. – Rekolekcje te przynosiły i przynoszą wielkie i trwałe owoce. Księża proboszczowie zaczęli rekolekcje polecać sobie nawzajem. Również księża biskupi zachęcali proboszczów do ich organizacji – mówi Adrian Pakuła, prezes Fundacji Tota Tua.

– Po wprowadzeniu w marcu obostrzeń związanych z pandemią postanowiliśmy opracować materiały w taki sposób, aby można było rekolekcje zorganizować bez względu na okoliczności zewnętrzne – wyjaśnia Adrian Pakuła.

Na przełomie kwietnia i maja w pierwszej edycji 33-dniowych rekolekcji internetowych wzięło udział około 45 tys. osób. Z kolei w zorganizowanej na przełomie września i października pierwszej ogólnopolskiej edycji rekolekcji „Oddanie33” uczestniczyło ponad 100 tys. osób.

– Otrzymaliśmy bardzo dużo świadectw, także od kapłanów, sióstr zakonnych, które w charyzmie mają maryjność, że wcześniej tak głęboko nie odkryły Matki Bożej – mówi Adrian Pakuła.

Rekolekcje stanowią też formę duchowego przygotowania do beatyfikacji Prymasa Tysiąclecia.

– Otrzymujemy wiele świadectw uczestników rekolekcji. Wśród nich od osób, które pisały, że żyły w stanie grzechu ciężkiego, były „poza Kościołem”. Przypadkowo trafiły na informację o rekolekcjach i doznały nawrócenia. Wiele osób po rekolekcjach poszło do spowiedzi po latach życia bez sakramentów. Obok tych świadectw są również inne – od osób, które żyją we wspólnotach formacyjnych i zakonnych. Wśród nich małżeństwo, które od 30 lat jest odpowiedzialne za formację małżeństw w Domowym Kościele. Jak powiedzieli, maryjne zawierzenie było jak brakujące ogniwo w ich duchowości. Chociaż byli oddani całkowicie Panu Jezusowi, nie mieli wcześniej tak bliskiej, czulej relacji z Matką Bożą – relacjonuje Adrian Pakuła.

– Jezus zaprasza każdego, kto jest w Kościele, i każdego, kto jest poza Kościołem, żeby dał szczególne miejsce Matce Bożej, by realizował się testament Jezusa zostawiony na Kalwarii: „Oto Matka Twoja”. Św. Jan Paweł II mówił, że każdy człowiek może się w tych słowach odnaleźć – zachęcają organizatorzy.

Jak podkreślają, rekolekcje można rozpocząć w kolejnych edycjach, następne terminy to 1 stycznia i 2 lutego 2021 r. Rekolekcje kończą się formułą aktu osobistego zawierzenia, składanego w święta i uroczystości maryjne. Do uczestnictwa mogą zgłaszać się osoby indywidualnie, a także proboszczowie, którzy zechcą propagować rekolekcje w swoich parafiach.

Irena Świerdzewska

*„Jałmużna uwalnia od śmierci i oczyszcza z każdego grzechu.
Ci, którzy dają jałmużnę, nasyceni będą życiem” (Tb 12,9)*

PODARUJ ADWENTOWĄ JAŁMUŻNĘ

**FUNDUSZ
ŚW. BRATA ALBERTA
DLA POTRZEBUJĄCYCH
DZIECI**

**OFIARUJ
30 ZŁ
POTRZEBUJĄCYM**

Każdy darczyńca
otrzyma **komplet wyjątkowych
kartek bożonarodzeniowych**
z reprodukcjami
mistrzów malarstwa
(5 kartek z kopertami)

Podaruj Adwentową Jałmużnę

nr konta **64 2490 0005 0000 4600 4352 0652**

podając w tytule: „Na cele statutowe: 08/2020 Fundusz św. Brata Alberta.”

Możesz również zamówić kartki świąteczne dla bliskich
tel. 512 440 046 lub przez stronę internetową www.fsd.lublin.pl/kartki

DAROWIZNA
ON-LINE:

Jubileusz 100. rocznicy Bitwy Warszawskiej nie mógł obyć się bez uznania należytej wagi niezwyklej historii – węgierskiej pomocy militarnej w 1920 roku. W sierpniu 1920 roku, w krytycznym momencie walk Bitwy Warszawskiej, Węgrzy dostarczyli Polakom 22 mln sztuk amunicji. Miesiąc wcześniej węgierski minister obrony nakazał w trybie pilnym dostarczenie wojsku polskiemu całego zapasu amunicji, jakim dysponowała armia jego kraju. Ogółem, w latach 1919-1921 Węgry dostarczyły Wojsku Polskiemu ok. 75-100 mln naboju. Nie trzeba szczególnie dogłębnej analizy, żeby spuentować, że losy Bitwy bez tego wsparcia potoczyłyby się inaczej. A jak losy Bitwy – to i losy Polski, i całej Europy. W 1920 roku do pomocy Polsce, tak wytrwale i konsekwentnie nie dążył żaden inny naród, tylko Węgrzy. Zmaterializowało się po raz kolejny powszechnie znane przysłowie - Polak, Węgier, dwa bratanki...

**Gmina Wołomin
i Samorządowa Instytucja Kultury
„Park Kulturowy Ossów - Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku”
zapraszają do obejrzenia wystawy**

DWA Węgrzy Polakom w 1920 roku BRATANKI

Wystawa to forma podziękowania przywódcom, żołnierzom, przedsiębiorcom, obywatelom węgierskim i próba rozpowszechnienia opowieści o tym, jak materializowała się ich przyjaźń do Polaków.

Zadanie jest współfinansowane ze środków otrzymanych od Instytutu Współpracy Polsko-Węgierskiej im. W. Felczaka.

Obecnie należy uwzględnić ograniczenia wynikające z oddziaływania COVID-19 (Ossów, ul. Matarewicza 148, tel. 22 209 50 78).

